

Heli
Sjöblom-Immala

Tervetuloa Suomeen?

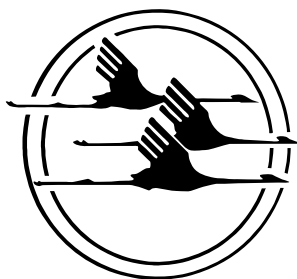
Korkeakouluopiskelijoiden
asenteita mittaava
ETNOBAROMETRI 2013

Heli Sjöblom-Immala

TERVETULOA SUOMEEN?

**Korkeakouluopiskelijoiden asenteita
mittaava ETNOBAROMETRI 2013**

**Siirtolaisuusinstituutti
Turku**

Copyright © Heli Sjöblom-Immala & Siirtolaisuusinstituutti

Julkaisija:
Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
<http://www.siirtolaisuusinstituutti.fi>

Kirjan taitto ja kansi: Kirsi Sainio
Kannen kuva: <http://www.sxc.hu>

ISBN 978-952-5889-52-9 (painettu)
ISBN 978-952-5889-53-6 (verkkoversio/pdf)
ISSN 0356-9659

Kirjapaino:
Painosalama, Turku 2013

Sisällys

Esipuhe	4
Johdanto.....	5
1. Etnobarometrin tausta ja tavoitteet.....	15
2. Maahanmuuttaja-asenteet aiempien tutkimusten valossa.....	18
2.1. Taloudellinen tilanne vaikuttaa asenneilmastoon	18
2.2. Monet henkilökohtaiset tekijät vaikuttavat maahanmuuttoasenteisiin	20
2.3. Suhtautuminen eri maiden kansalaisten muuttoon	22
3. Aineiston hankinta	24
4. Kohderyhmän kuvaus	28
5. Kuinka paljon ja millaisia maahanmuuttajia korkeakouluopiskelijat Suomeen haluaisivat?.....	35
5.1. Opiskelijoiden näkemykset Suomeen muuttavien pakolaisten ja ulkomaalaisten työntekijöiden määrästä	35
5.2. Opiskelijoiden suhtautuminen eri kansalaisuuksien muuttoon.....	51
5.3. Opiskelijoiden suhtautuminen ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisiin muuttajiin.....	62
5.4. Opiskelijoiden suhtautuminen eri muutto-perusteilla Suomeen muuttaviin	70
5.5. Opiskelijoiden suhtautuminen erilaisen koulutustason omaaviin maahanmuuttajiin	77
6. Korkeakouluopiskelijoiden näkemykset maahanmuuton yhteiskunnallisista vaikutuksista	84
7. Maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen	95
7.1. Kotoutumisen keinot	95
7.2. Millaisille maahanmuuttajille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi suunnata?	107
8. Tulokset tiivistäen.....	116
9. Johtopäätökset	127
Lähteet	130

Esipuhe

Maahanmuutto Suomeen kasvaa nopeasti, joten ei ole suinkaan samantekevää, miten suhtaudumme täällä asuviin tai tänne tuleviin siirtolaisiin. Asenneselvitysten teko aloitettiin Suomessa jo 1980-luvulla työministeriön toimesta. Raportteja ilmestyi harvakkosti, mutta niiden merkitys oli suuri pohdittaessa maahanmuuttoon liittyviä käytäntöjä ja kohtaamisia. Ministeriön julkaisema viimeisin selvitys on jo viiden vuoden takaa, joten on aika palata kentälle tutkailemaan suomalaista asenneilmastoa.

Siirtolaisuusinstituutti on valinnut poikkeavan toteuttamisstrategian: kun aikaisemmin tavoitteena oli saada läpileikkaus aikuisväestön asenteista, olemme tässä keskittyneet opiskelijoihin, tulevaisuuden päättäjiin. Koska kohderyhmä on rajattu, ja sähköpostiosoitteet oli saatavissa eri korkeakouluilta, aineiston keruu toteutettiin sähköisesti. Kyselyyn vastasi yli 14 000 opiskelijaa, heidän joukossaan n. 1 100 ulkomaalaista. Suuri aineisto mahdollistaa jatkossa useiden erillisselvitysten teon. Tutkimus on tarkoitus uusina vuonna 2015. Määrävälein toistettuna barometri antaa tietoa asenneilmastoon liittyvistä muutoksista opiskelijoiden keskuudessa.

Laajan selvityksen tekeminen on aina yhteispeliä. Haluankin kiittää tutkija, FL Heli Sjöblom-Immala hankkeen toteuttamisesta. Aineisto on laaja, sillä siihen sisältyy kvantitatiivisen materiaalin ohella kvalitatiivista tietoa n. 11 000 sivua. Kahden erityyppisen materiaalin yhdistäminen toimivaksi kokonaisuudeksi on haastava työ, josta Heli on selvinnyt kiitosta ansaitsevalla tavalla. Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä on vastannut hankkeen etenemisestä, tietopalvelupäällikkö Jouni Korhiosaari ja tutkija Kimmo Salminen teknisistä ratkaisuista. Vanhempi tutkija Kristina Björklund on ansiokkaasti kommentoinut käsikirjoitusta. Monissa tehtävissä avusti harjoittelija Marko Alivuotila. Harjoittelijat Erja Räisänen, Riku Saarikoski ja Mika Uppa avustivat tutkimuksen käytännön toteutuksessa. Hallintopäällikkö Kirsi Sainio on taittanut käsikirjoituksen ja suunnitellut kannen. Kiitän kaikkia asianosaisia erinomaisesti sujuneesta yhteistyöstä. Kiitän myös korkeakoulujen rekisterivastaavia heidän suuresta avustaan ja vastuullisuudesta.

Raportti tarjoaa ajankohtaista tietoa alalla toimiville tutkijoille ja yhteiskunnallisille päätöksentekijöille. Toki toivomme raportin istuvan myös ns. tavallisen kansalaisen käteen. Asiallista ja rakentavaa tietoa tarvitaan, muuten konsensusyhteiskunnan rakentaminen ei ole mahdollista. Maahanmuuttajat eivät saa olla heitä koskevan keskustelun objekteja, vaan aktiivisia ja tasavertaisia osallisia. He ovat huomisen suomalaisia.

Turussa 21.8.2013

Ismo Söderling, Johtaja, Siirtolaisuusinstituutti

Johdanto

Hankkeen taustaa

Suomi on kansainvälistynyt väestöltään voimakkaasti parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuoden 2012 lopussa Suomessa asui noin 250 000 vierasta kieltä puhuvaa. Maahanmuuttajien määrä on noin kymmenkertaistunut maassamme 1990-luvun alkuun verrattuna. Luku kasvanee nopeasti, sillä tehtyjen väestöennusteiden mukaan vuonna 2050 eli reilun sukupolven kuluttua maassamme lasketaan olevan noin miljoona maahanmuuttajaa (Söderling 2013). Kyse on tietysti ennusteesta, jonka toteutuma nähdään aikanaan. Suomi lienee muita läntisiä Euroopan maita jäljessä noin 10–20 vuotta muuttokehityksessä. Esimerkiksi Ruotsi ja Saksa (läntinen) olivat jo 1960-luvulla voimakkaasti siirtolaisia vastaanottavia maita, kun taas Suomi tunnettiin lähtömaana.

Koska maahanmuutto Suomeen säilynee voimakkaana jatkossakin, on oleellista tietää, miten maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin – siirtolaisiin – Suomessa jatkossa suhtaudutaan. Tämä on ensimmäinen Siirtolaisuusinstituutin toteuttama etnobarometri. Kysymyksenasettelultaan barometri kunnioittaa jossain määrin työministeriössä 1980-luvun lopulla aloitettuja asennetutkimuksia. Niiden toteuttajana oli dosentti Magdalena Jaakkola. Työministeriön raportit noudattivat taas mm. Charles Westinin ja Anders Langen Ruotsissa toteuttamia kyselyjä, joita he tekivät 1980-luvun alussa osana naapurimaassamme tehtyjä syrjäntäselvityksiä (Lange & Westin 1981; Westin 1984). Westinin ja Langen töiden viitoittamana Ruotsissa on julkaistu useita syrjäntäselvityksiä, viimeisimmät tällä vuosikymmenellä.

Tämä etnobarometri poikkeaa Jaakkolan useista raporteista lähinnä kolmella tavalla. Ensinnäkin selvitys on selkeästi rajattu korkeakouluopiskelijoihin. Kohderyhmä käsittää sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulujen opiskelijat – tulevaisuuden potentiaaliset vaikuttajat. Toisaalta aineisto on kerätty sähköisesti, eli opiskelijat ovat vastanneet ns. webropol-lomakkeeseen. Koska kohderyhmä on tunnettu, on saatujen vastausten perusteella pystytty arvioimaan vastausprosentti. Kolmas poikkeus aikaisemmin toteutettuihin asenneselvityksiin on siinä, että tämän etnobarometrin lomake sisälsi avoimia kysymyksiä lisäinformaation hankkimiseksi. Kysymykset liittyivät a) Suomeen maahanmuuttomaana 10 vuoden kuluttua, b) maahanmuuttoon liittyvään yleiskomentointiin, ja lopuksi c) kyselystä annettuun palautteeseen. Varsinaiset kvalitatiiviset tulokset julkaistaan myöhemmin omana kokonaisuutenaan. Tähän lukuun ja tekstiin on otettu vain joitain näytteitä avoimiin kysymyksiin a ja b annetuista vastauksista.

Miksi asenteita mittaava barometri?

Barometri on tarkoitettu toteuttaa uudelleen vuoden 2015 aikana samanmuotoisena ja -sisältöisenä. Tulevien selvitysten avulla on mahdollisuus saada vertailutietoa, jolloin voidaan tarkastella mielipiteissä tapahtuneita muutoksia ja niiden suuntia.

Peruskysymys tietysti kuuluu, miksi tällainen barometri on ollut tarpeellista toteuttaa? Vastauksia voi tarjota tieteellisestä uteliaisuudesta yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Alle on listattu eräitä argumentteja, joilla perustellaan hankkeen tarvetta:

1. Maassamme tiedetään tilastollisesti maahanmuutosta paljon. Tässä suhteessa Tilastokeskus ja Maahanmuuttovirasto ovat pitäneet tiedon tarvitsijat tyytyväisinä. Erityisesti Tilastokeskuksen tilastosarja *Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus* on erinomaisesti tietoa tarjoava tilastokokonaisuus. Sen sijaan kyselyaineistoihin perustuvia hankkeita on vähemmän. Toki *European Social Surveyn* kaltaiset laajat vertailututkimukset antavat paljon tietoa, mutta niiden fokus on kuitenkin kansainvälisessä vertailussa.
2. Maahanmuuton tulevaisuus 2020 –työryhmän ehdotuksessa todetaan, että ”maahanmuuttoa koskevan tilasto- ja tutkimustiedon saatavuutta ja käyttöä on kehitettävä” (emt., 16). Vaikka tutkimustoiminta ohitettiin varsin vaatimattomassa selvityksessä pienellä maininnalla, on selvää, että tutkittua tietoa tarvitaan yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon tueksi. Esimerkiksi kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM on julkaisussaan *World Migration Report 2011* painottanut siirtolaisuuteen ja etnisyyteen liittyvien mielipidemittausten tärkeyttä. IOM:n mukaan tutkimustiedolla on mahdollisuus tarjota myös rakentavia ja positiivisia aineksia yhteiskunnalliselle keskustelulle. Ilman tutkimustietoa ja tutkijoiden osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun ”kenttä saattaa jäädä tiedotusvälineiden skruppuihin (suurotsikoiden) tai negatiivisesti värittyneen maahanmuutokeskustelun jalkoihin”. Tutkimuksen avulla on mahdollisuus antaa myös maahanmuuttajalle ääni. Tämän barometrin aineisto käsittää n. 1 100 ulkomaalaista opiskelijaa, eli tältä osin vaatimus täyttyy.
3. Paitsi että kyselyillä saadaan tietoa, ne voivat toimia myös vuorovaikutuskanavina. Yllättävän moni opiskelija totesi avovastauksissaan, että vasta vastatessaan hänelle oli selvinnyt moni muuttoliikeasia, koska kysymysten alussa oli usein taustoja selventävä osio. Toisaalta moni maahanmuuttajataustainen opiskelija käytti mahdollisuuttaan purkaa tuntojaan mm. maamme kotouttamisjärjestelmästä.
4. Tiedämme hyvin muiden tutkimusten ja tilastojen perusteella, että maahanmuuttajien työttömyysaste on keskimääräistä suurempi ja työllisyysaste alhaisempi kuin kantaväestöllä. Sosiaaliset suhteet poikkeavat kantavä-

estöstä myös sikäli, että maahanmuuttajien avioliitot tuntuvat kestävän heikommin kuin kantaväestöllä – heidän keskuudessaan eronneisuus on siis suurempaa (Heikkilä et al. 2011). Guo ja Shan (2013) toteavatkin, että maahanmuuttajilla on kolminkertainen lasitus läpikäytävänä (vrt. lasikatto-ilmio naisten kohdalla).

5. Ensinnäkin tulomaahan on tultava *lasiportin* (glass gate) läpi – jos portin yleensä löytää (Guo and Shan 2013, 248). Tulomaassa on vahvoja elementtejä, jotka voivat sulkea maahanmuuttajat joko kokonaan ulkopuolelle tai ainakin voimakkaasti rajoittaa maahantuloa. Suomessa tällaisesta olkoon esimerkkinä v. 2004 voimaan saatettu siirtymälaki, jolla estettiin uusista EU:n jäsenmaista työvoiman maahanmuutto kahdeksi vuodeksi. Seurauksena oli, että Suomi sai ns. ”harmaata työvoimaa” Virosta. Toisaalta mm. Tiina Ristikarin väitöskirja osoittaa, miten esimerkiksi suomalainen ay-liike edelleen suhtautuu sangen nuivasti ulkomaiseen työvoimaan (Ristikari 2012). Lasiportin jälkeen edessä on *lasiovi* (glass door), jolla Guon ja Shanin mukaan maahanmuuttajia estetään saavuttamasta esimerkiksi koulutustaan tai ammattiaan vastaavaa työpaikkaa. Työnantaja voi vedota esimerkiksi työntekijän aksenttiin tai jopa vaatetukseen, jolla estetään tasavertainen kohtelu työmarkkinoilla. Kolmantena on sitten *lasikatto* (glass ceiling), joka voi olla esteenä työuralla etenemiselle (emt. 249).

Koska maahanmuuttoon liittyvät käytännöt saattavat maahanmuuttajat kantaväestöä heikompaan asemaan, luo tämä perustan tutkia yhteiskunnallista asenneilmastoa ja sen taustalla olevia tekijöitä. On selvää, että jos yhteiskunta ei pysty tai halua hyödyntää kaikkea maassa olevaa sosiaalista ja inhimillistä pääomaa, se kokee maahanmuuttajat mieluummin riesana kuin rikkautena.

Useissa selvityksissä on todettu – tämän etnobarometrin ohella – että maamme kotouttaminen kulminoituu kahteen asiaan: kielikoulutukseen ja työllistämiseen (vrt. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisut *Maahanmuuttajabarometri 2012* ja *Palvelukyselyiden tulokset*). Esimerkiksi maahanmuuttajabarometrin tutkittavista yli viidennes ei tiennyt, oliko heille tehty kotouttamissuunnitelma (emt. 79). Vaikka kielikysymystä on selvitetty jo vuosia, maahanmuuttajien ongelmat odottavat edelleen tältä osin ratkaisuaan. Ruotsissa asian vakavuus oivallettiin jo 1960-luvulla, jolloin maahanmuuttajilla oli työpaikallaan ja työaikanaan mahdollisuus saada kielikoulutusta. Siirtolaisuusinstituutissa juuri valmistuneessa Närpiö-tutkimuksessa havaittiin, että Närpiön onnistuneen kotouttamismallin taustalla on aktiivinen työn ja kielikoulutuksen yhdistäminen (vrt. Mattila ja Björklund 2013). Näillä suhteellisen pienillä uudistuksilla olisi varmasti vaikutusta myös asenneilmastoon, sillä menestyksellisen kotoutumisen keskeisenä taustatekijänä on nimenomaan kielen hallinta, ja sen avulla helpommin saatava työ.

Kyselyyn liittyviä reunaehtoja

Vaikka kansainvälinen siirtolaisjärjestö IOM pitääkin edellä luetelluista syistä maahanmuuttoon liittyviä kyselyjä tarkoituksenmukaisena, näkee IOM myös rajoituksia kyselyjen toteuttamiselle. Koska ”reunaehdot” koskevat tätäkin selvitystä, on niitä syytä tarkastella tässäkin:

- Ensimmäiseksi IOM toteaa, että siirtolaisen (migrant) käsite on varsin monitahoinen, sillä se käsittää pakolaiset, turvapaikanhakijat, ulkomaiset adoptiot, työvoimasiirtolaiset jne. Ei siis ole olemassa ”keskiverto”-siirtolaista tai maahanmuuttajaa. Tämä luo omat haasteensa, kun asenteita mitataan ja tuloksia yleistetään (kts. IOM 2011, XIII – XIV).
- Yleensä asenteita mitataan vain tulomaassa. Sen sijaan harvemmin tarkastellaan sitä, mitä lähtömaiden paikalleen jääneet ajattelevat lähtömuutosta ja -muuttajista. Tässä tutkimuksessa noudatetaan perinteistä tulomaanäkökulmaa.
- Asenteiden muotoutumisessa on vaikea erottaa ns. kontekstuaalisten (yhteisöllisten) tekijöiden vaikutuksia. Koska asenteet mitataan tietyllä poikileikkaushetkellä, asenneilmastoon saattavat vaikuttaa mm. taloudelliset tekijät (taantuma, nousukausi) ja tiedotusvälineissä mahdollisesti käytävä debatti (tyyliin ”maahanmuuttajat rikosten tiellä”). Myös maassa käytävät vaalit saattavat voimistaa maahanmuuttokeskustelua ja siten tuoda oman lisänsä asenteisiin. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin keväällä 2012, eli tuolloin pääministeri Kataisen hallitus oli juuri nähnyt päivänvalon. Erityisesti avovastauksista heijastuu keväällä 2012 käyty maahanmuuttoon liittyvä poliittinen keskustelu, jonka taustalla oli perussuomalaisten saama suurvoitto edeltäneissä eduskuntavaaleissa.

Kyselyn empiiriset tulokset tiivistettynä

TERVETULO SUOMEEN? – Korkeakouluopiskelijoiden asenteita mittaava Etnobarometri 2013 -tutkimuksessa selvitettiin webropol-kyselyllä eri puolella Suomea sijaitsevien yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden suhtautumista maahanmuuttoon ja erilaisiin maahanmuuttajiin. Opiskelijat valittiin kohde-ryhmäksi, koska he ovat tulevaisuuden päättäjiä. Heidät on myös kohtuullisen helppo tavoittaa sähköisen kyselyn avulla, mikä edesauttaa seuranta-tutkimuksen toteuttamista. Kyselyyn vastasi 13 458 suomalaista ja 1 110 ulkomaalaistaustaista opiskelijaa. Vajaa kolmannes kyselyn vastaajista oli Helsingin yliopiston ja viidennes Turun yliopiston opiskelijoita.

Korkeakouluopiskelijoilta tiedusteltiin aluksi heidän suhtautumistaan yleisesti ulkomaalaisiin työntekijöihin ja pakolaisiin. Sen jälkeen tarkasteltiin suhtautu-

mista kansalaisuudeltaan, toiminnaltaan, muuttoperusteiltaan ja koulutukseltaan erilaisiin maahanmuuttajiin.

Opiskelijat kannattivat selvästi enemmän työvoiman maahanmuuttoa, sillä puolet kaikista vastaajista oli ulkomaalaisten työntekijöiden määrän lisäämisen kannalla, kun taas pakolaismäärän lisäämisen kannalla oli vain 29 prosenttia. Runsas kolmannes vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että pakolaisia voisi tulla Suomeen yhtä paljon kuin aiemminkin.

Korkeakouluopiskelijat suhtautuivat myönteisimmin länsimaalaisiin, korkeasti koulutettuihin ja hyvässä työmarkkina-asemassa oleviin maahanmuuttajiin. Kielteisemmin he suhtautuivat työttömiin, kouluttamattomiin ja humanitaarisiin muuttajiin.

Kun korkeakouluopiskelijoiden mielipiteitä maahanmuutosta tarkastellaan eri taustamuuttajien mukaan, olivat naisopiskelijat myönteisempiä kuin miesopiskelijat. Vanhemmat opiskelijat suhtautuivat humanitaariseen maahanmuuttoon myönteisemmin kuin nuoremmat opiskelijat. Nuoremmat puolestaan olivat hyvin myönteisiä esimerkiksi länsimaalaisten muutolle.

Yliopisto-opiskelijat olivat maahanmuuton suhteen hieman myönteisempiä kuin ammattikorkeakouluopiskelijat. Tässä yhteydessä on kuitenkin painotettava, että ammattikorkeakoulujen vastaajat olivat keskimäärin nuorempia kuin yliopistojen opiskelijat. Muita maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin myönteisesti suhtautuvia vastaajaryhmiä olivat esimerkiksi muut pohjoismaalaiset ja pohjoisamerikkalaiset opiskelijat, yhteiskuntatieteellisen sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat, vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet sekä uskontokuntiin kuulumattomat opiskelijat.

Suomalaisten ja ulkomaalaistaustaisten vastaajien mielipiteet riippuivat muuttajaryhmästä. Suomalaisvastaajat suhtautuivat ulkomaalaistaustaisia myönteisemmin humanitaarisiin perustein saapuneisiin muuttajiin, mutta moniin muihin muuttajaryhmiin ulkomaalaistaustaisten asenne oli myönteisempi. Ulkomaalaistaustaiset vastaajat olivat myös monen muuttajaryhmän kohdalla kannastaan paljon epävarmempia kuin suomalaiset vastaajat.

Kriittisemmin maahanmuuttoon suhtautuivat puolestaan kiinalais- ja venäläistaustaiset opiskelijat sekä tekniikan ja kaupallisen alan opiskelijat. Perussuomalaisia ja kokoomusta äänestäneet opiskelijat suhtautuivat muita kielteisemmin humanitaariseen maahanmuuttoon.

Vastaajan ulkomailla asuminen ja erityisesti henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä näyttää selvimmin olevan yhteydessä maahanmuuttoasenteisiin: mitä enemmän maahanmuuttajakontakteja vastaajalla oli, sitä myönteisempi oli hänen suhtautumisensa varsinkin humanitaarisiin muuttajiin. Opiskelijoiden pääasiallinen asuinympäristö, talouden tulot tai tyytyväisyys tuloihin eivät yhtä selvästi erotelleet opiskelijoiden maahanmuuttomielipiteitä.

Kun kyselyyn vastanneet opiskelijat arvioivat maahanmuuton vaikutuksia yhteiskunnan eri osa-alueisiin, he uskoivat turvallisuuden heikkenevän kaikkein eniten. Sen sijaan opiskelijat uskoivat kulttuurin, taiteen sekä yrittäjyyden vahvistuvan eniten maahanmuuton kautta. Yhteiskunnan osa-alueiden vahvistumiseen uskoivat pitkälti samat vastaajaryhmät, joiden jo aiemmin todettiin suhtautuvan myönteisesti maahanmuuttoon. Suurituloisimmat ja tuloihinsa tyytyväisimmät uskoivat enemmän yhteiskunnan eri osa-alueiden vahvistumiseen kuin pienituloisimmat ja tuloihinsa tyytymättömimmät opiskelijat.

Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat uskoivat suomalaisia opiskelijoita selvästi enemmän maahanmuuton yhteiskuntaa vahvistaviin vaikutuksiin. Muiden kansalaisuuksien vastaajiin verrattuna suomalaiset vastaajat uskoivat vähemmän maahanmuuton vahvistavan kansantaloutta, yrittäjyyttä, suomalaista elämäntapaa ja varsinkaan turvallisuutta. Mielenkiintoinen tulos oli myös se, että myös ulkomaalaiset opiskelijat kokivat maahanmuuton turvallisuusriskinä.

Kaikkein tärkeimpänä maahanmuuttajan kotoutumisen tukikeinona opiskelijat pitivät kielen ja kulttuurin opetusta. Lähes yhtä tärkeinä he pitivät alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa sekä ammatillista koulutusta. Kotoutumistukea ja -toimia vastaajat halusivat suunnata erityisesti yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille, mutta myös muille humanitaarisille muuttajille.

Maahanmuuttoon myönteisimmin suhtautuvat vastaajaryhmät pitivät pääsääntöisesti myös maahanmuuttajan kotoutumisen tukikeinoja tärkeämpinä kuin muut vastaajaryhmät. Samat ryhmät myös suuntaisivat muita enemmän tukitoimia humanitaarisille muuttajille. Vastaavasti kriittisemmin maahanmuuttoon suhtautuvat vastaajaryhmät eivät pitäneet kotoutumisen tukikeinoja yhtä tärkeinä, ja he suhtautuvat myös kielteisemmin humanitaaristen muuttajien tukemiseen.

Etnobarometrillä kartoitetaan maahanmuuttoasenteissa tapahtuvia muutoksia. Koska tämä on ensimmäinen asennebarometri, joka on suunnattu opiskelijoille, muutosta ei vielä voida tarkastella aiempaa kyselyä vasten, mutta se antaa hyvän kuvan asenneilmastosta vuonna 2012. Näiden tulosten pohjalta suunnitellaan seuraava etnobarometri.

Keskeiset tulokset on esitetty tässä julkaisussa taulukkoina. Loput löytyvät liitetaulukkoina osoitteesta: http://www.migrationinstitute.fi/pdf/siirtolaisuusinstituutti_barometri-2013_liitteet.pdf

Avovastauksiin perustuvia näytteitä

Aikaisemmin on jo todettu, että tutkimuksessa oli kolme avokysymystä. Niihin vastattiin hieman eri intensiteetillä. Suomea tulevaisuuden maahanmuuttomaana oli pohtinut noin 9 000 vastaajaa. Maahanmuuttoon liittyviä yleiskommentteja oli noin 5 000:ssä lomakkeessa, ja kyselyyn liittyvää palautetta oli vastaavasti noin 2 000:ssä lomakkeessa. Avovastauksia oli annettu kolmella kielellä eli suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ohessa annetaan kahdesta avokysymyksestä positiivinen, neutraali ja kielteinen näyte kullakin kielellä. Sitaatit esitetään alkuperäisessä muodossa stilisoimattomina.

1. Näkökulmia Suomen väestölliseen tulevaisuuteen

Kaikista tämän osion vastauksista positiivisia oli noin puolet. Neutraaleja oli noin kolmannes ja loput olivat kielteisiä (viidennes).

Positiivinen näkökulma Suomen väestölliseen tulevaisuuteen:

”Minusta olisi hienoa, jos 10 vuoden päästä maahanmuuttajat olisivat hieman nykyistä integroituneimpia suomalaiseen kulttuuriin ja minusta olisi hienoa, jos suomen kielen opetusta maahanmuuttajille tehostettaisiin. En kuitenkaan tarkoita sitä, että heidän pitäisi kokonaan unohtaa oma kulttuuri.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”Vi behöver mångkulturalism – vår ekonomi och levnadsstandard är helt beronede av den övriga världen. Ju mer vi förstår och anammar det faktum att det finns olika kulturer och tankesätt, desto bättre. Om tio år hoppas jag att de flesta i Finland är öppna för de olika kulturer, språk och seder, samtidigt som vi är stolta över de finska kultur och vårt land.” (ruotsinkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”I would like to see more communication between Finnish people and immigrants. I would also like to see a higher educational level of the immigrants.” (kotimaa Venäjä, nainen, amk)

Neutraali näkökulma Suomen väestölliseen tulevaisuuteen:

"Monikulttuurisena ja suvaitsevana hyvinvointiyhteiskuntana. Erityisesti romanien asema olisi hyvä ja heidän koulutus turvattu." (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

"Mycket tolerans och balans i tillvaron. Se som invandrar ska vara lika stolta över Finland som vilken annan finsk som helst!" (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

"I would love to see Finland become a multicultural country but also preserve their own culture and values. Also immigrant should learn to integrate into the Finnish society. It would be nice if Finish people become more tolerant and open maiden about other cultures." (kotimaa Intia, mies, yliopisto)

Kielteinen näkökulma Suomen väestölliseen tulevaisuuteen:

"Vähemmän työttömiä maahanmuuttajia ryöstelemässä." (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

"Antingen mindre invandring eller batter och mera genomtänktintegration. Vi behöver inte flera mörkhyade brottingar och bråkstakar aller ryska gangstrar." (ruotsinkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

"More tolerance, better opportunities for foreigners on the job market, better Finnish language teachers and teaching program (your language is not that difficult, but the way it is taught makes is almost impossible to learn and is very demotivating)." (EU-maa, nainen, yliopisto)

Kaikkiaan suomen- ja ruotsinkielisten vastaukset olivat sisällöltään hyvin samantyyppisiä. Sen sijaan maahanmuuttajien vastauksissa oli havaittavissa kaksi pääpiirrettä: ensinnäkin niistä löytyi konkreettisia maahanmuuttoon liittyviä kommentteja. Esimerkiksi kielenopetus tuntuu todella olevan haasteellinen maahanmuuttajan kannalta: joko sitä ei ole saatavissa ilman pitkää odotusaikaa tai sitten opetus tapahtuu heikosti. Useissa kansainvälisten opiskelijoiden kommentteissa todettiin, että kielen opetuksessa olisi keskityttävä enemmän puhumiseen kuin kieliopin pönttämiseen. Toinen selkeä tulos liittyy etniseen "kyräilyyn": maahanmuuttajat ovat sangen kriittisiä myös muita maahanmuuttajia kohtaan. Tältä osin avovastausten antama mielikuva vahvistaa varsinaisen kyselyn tuloksia.

2. Maahanmuuttokommentit

Edellä todettiin, että Suomen väestöllistä tulevaisuutta koskevista avovastauksista noin puolet oli positiivisia. Tämän päivän maahanmuuttoon liittyvissä vastauksissaan opiskelijat ovat selkeästi monipuolisempia, ja vastaukset jakautuivat suhteellisen tasaisesti positiivisten, neutraalien ja kielteisten kesken.

Positiiviset kommentit maahanmuutosta

”Toivoisin viranomaisten perustelevan päätöksiään enemmän, jos esim. turvapaikka evätään. Nykykäytäntö antaa kuvan tyllystä linjasta ja samalla se on myös esimerkillään vaikuttamassa ihmisten asenteisiin.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”Jag skulle inte kunna leva i ett land, där det fanns bara finländare. Tyvärr.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Children from immigrant parents who born in Finnish territory should be given Finnish nationality straight after the birth, despite of their parents nationality.” (kotimaa Afrikassa, mies, yliopisto)

Neutraalit kommentit maahanmuutosta

”Nykyinen keskustelu on mielestäni turhan polarisoitunutta. Viime eduskuntavaalit antoivat hieman toivoa, että perussuomalaisen maahanmuuttovastaisen asenteen vastapainoksi muissa puolueissa ymmärrettäisiin hylätä turha idealismi. Vaikken ’perussuomalaista linjaa’ kannatakaan, olen alusta asti toivottanut tervetulleeksi heidän luomansa keskustelun ja näkökulmat. Idealismin tilalle tulisi rationaalinen maahanmuuttopolitiikka joka tähtää samanaikaisesti suomalaisen yhteiskunnan rakentamiseen sekä ottaa huomioon ns. inhimilliset kysymykset. Lopuksi haluaisin huomauttaa, että omissa äänestyspäätöksissäni maahanmuuttokysymykset eivät toistaiseksi ole merkinnet mitään.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”De negativa följder som figurerar i samband med diskussioner om invandring tror jag att snarare beror på en misslyckad finländsk politik än på de invandrare själva.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

“The requirement of immigration is a little bit stricter. I also think it will be really helpful if more information in English can be acquired in daily life (such as shopping).” (kotimaa Kiina, mies, yliopisto)

Kielteiset kommentit maahanmuutosta

“Maahanmuuttajat pelottavat minua kaupungilla, kun he ryöstelevät ja varastelevat ja raiskailevat aina.” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

“Jag tycker att det är märkligt att det är så lätt att komma till Finland från Estland och Ryssland men alla andra nationer får kämpa hårt för en plats här.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, amk)

“Finnish courses offered through the integration plans, need to be more accessible ie. waits of up to 10 months are UNACCEPTABLE, as learning the language is key to integrating into Finland, including being able to find work, create social networks and participate in society. Also, language tests should be implemented to ensure that immigrants who attend the free language courses, are not just getting paid integration benefits to be lazy. Integration for refugees and asylum seekers should be more regulated ie. involve compulsory work instead of some of them living off benefits and never working. If they can't find a job, then jobs that have vacancies such as public cleaners and garbage collecting or other low-skilled jobs, than no one else wants should be mandatory to get the allowance.” (kotimaa Englanti (UK), nainen, yliopisto)

Mikäli vedetään yhteen edellä esitetyt nykyiseen maahanmuuttoon liittyvät kommentit, havaitaan samat yleispiirteet kuin ensimmäisessäkin avotarkastelussa: suomen- ja ruotsinkieliset ovat kommentissaan suhteellisen yleisellä tasolla. Poikkeuksena on opiskelijan näkemys perussuomalaisten nousun tuomasta vaihtoehtosta maahanmuuttokeskusteluun. Sen sijaan ulkomaalaisten opiskelijoiden näkemyksissä paistoi jälleen maahanmuuton tuoma kokemus. He esittivät konkreettisia ja rakentavia näkemyksiä asiantilojen muuttamiseksi. Selkein esimerkki tästä oli esitys kansalaisuuden myöntämisestä lapselle, jonka vanhemmilla on oleskelulupa Suomessa. Eräissä tässä siteeraamattomissa kommentissa tuotiin esille myös näkemys siitä, että kaikille Suomessa syntyville olisi taattava kansalaisuus huolimatta vanhempien oleskeluluvan statuksesta. Tällainen käytäntö on tunnettu mm. USA:ssa ja nykyisin myös Saksassa. Suomessa aiheesta ei ole keskusteltu.

Etnobarometrin tausta ja tavoitteet

1

Suomi muuttui maahanmuuttomaaksi erityisesti 1990-luvun alussa. Venäläistaustaisten maahanmuuttajien määrä alkoi kasvaa nopeasti Neuvostoliiton hajottua ja varsinkin sen jälkeen, kun inkerinsuomalaiset saivat paluumuuttajan aseman v. 1990. Myös maailmalla lisääntyvät konfliktit alkoivat tuoda Suomeen yhä enemmän pakolaisia, etenkin somalialaisia. Tällä vuosituhanella Suomeen on tullut turvapaikanhakijoita esimerkiksi Afganistanista, Iranista, Irakista, Myanmarista ja entisestä Jugoslaviasta.

Kansainväliset sopimukset ja kansallinen lainsäädäntö velvoittavat Suomea antamaan kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville. Suomeen on saapunut 2000-luvulla noin 1 500 – 6 000 turvapaikanhakijaa vuodessa. Turvapaikanhakijoiden määrä vaihtelee vuosittain pääasiassa eri puolilla maailmaa tapahtuvien konfliktien vuoksi. Esimerkiksi Afganistanin, Irakin ja Somalian sekä viimeisimpänä Syyrian tilanteet ovat näkyneet turvapaikanhakijamäärien kasvuna eri puolilla maailmaa, myös Suomessa. Hakijamäärämme ovat muihin Pohjoismaihin ja useisiin Euroopan maihin verrattuna kuitenkin pienet.

Pääasialliset syyt muuttaa Suomeen liittyvät perheeseen, opiskeluun ja työntekoon. Perhesiteiden osuus on ollut selvästi suurin 1990- ja 2000-luvuilla. Maahanmuuttajabarometrin 2013 kohderyhmässä kansalaisuuksien välillä ilmeni paljon eroja Suomeen muuton syissä. Esimerkiksi Somalian ja Irakin kansalaisista suurin osa on tullut Suomeen pakolaisina. Suurimmalle osalle thaimaalaisista avioliitto on ollut tärkein syy tuloon. Virolaisten tärkein muuttosyy oli työ. (Maahanmuuttajabarometri 2012, 14).

Aikaisemmin maahanmuutto käsitettiin lähinnä pakolaisia koskevana asiana, ja ensimmäiset maahanmuuttopolitiittiset ohjelmatkin olivat pääasiassa pakolaispolitiikkaa. Työsyistä muuttavien osuus on kuitenkin koko ajan ollut kasvussa. Lisääntyvää maahanmuuttoa on alettu pitää myös vartenotettavana keinona

torjua mahdollisesti tulevaa työvoimapulaa, kun suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle ja tulevat ikäluokat pienenevät. Viimeisimmässä hallituksen maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa (Valtioneuvosto 2006) yksi keskeisistä teemoista onkin varautuminen työvoiman saatavuusongelmiin työperusteista maahanmuuttoa kehittämällä. Kun ohjelma valmistui, talous oli vielä vahvassa kasvussa, mutta 2000-luvun loppupuolella se heikkeni nopeasti. Heikon työllisyystilanteen vallitessa moni kyseenalaistaa ulkomaisen työvoiman tarpeen, koska kaikille suomalaisillekaan ei riitä työtä.

Yli puolet maahanmuuttajista on niin kutsuttuja kolmansien maiden kansalaisia, eli he tulevat EU:n ulkopuolelta. Kolmansista maista tulevat tarvitsevat yleensä oleskeluluvan pitkäaikaista oleskelua tai työntekoa varten. Kolmansien maiden kansalaisille myönnettyjen ensimmäisten oleskelulupien määrä on ollut 2000-luvun puolivälistä lähtien 12 800–19 600 vuodessa. Vuonna 2011 Maahanmuuttovirasto myönsi 17 683 ensimmäistä oleskelulupaa muulla kuin kansainvälisen suojelun perusteella ja poliisi noin 60 000 jatkolupaa. Eniten oleskelulupia myönnettiin Venäjän, Intian ja Kiinan kansalaisille. (Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -työryhmä 2013).

Myös EU:n jäsenmaista muutetaan Suomeen selvästi aiempaa enemmän. EU:n kansalaiset voivat kuitenkin liikkua vapaammin kuin EU:n ulkopuolelta tulevat. Unionin asukkaat voivat tietyin edellytyksin oleskella Suomessa enintään kolme kuukautta rekisteröimättä oleskeluoikeuttaan. Kaikki eivät rekisteröidy, vaikka oleskelisivatkin kauemmin. Tämän vuoksi on vaikea saada täsmällistä tietoa erityisesti tilapäisesti EU:n jäsenmaista muuttaneista. Vuonna 2011 noin 13 600 EU:n kansalaista muutti Suomeen pidemmäksi aikaa ja rekisteröi oleskelunsa. Tilapäisesti Suomessa arvioidaan olevan töissä noin 50 000 EU:n kansalaista. He tulevat pääasiassa Virosta ja muilta lähialueilta. (Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -työryhmä 2013). Suomessa asui 183 133 ulkomaan kansalaisia vuoden 2011 lopussa (Tilastokeskus 2012a).

Suurimmat ulkomaista syntyperää olevat ryhmät ovat Venäjältä (ja entisestä Neuvostoliitosta) sekä Virosta ja Ruotsista. Neljänneksi suurin muuttajaryhmä syntymämaan mukaan tarkasteltavana koostuu Somaliassa syntyneistä. Vuoden 2011 lopussa Suomessa asui vakituisesti 257 248 ulkomaista syntyperää olevaa henkilöä, mikä on 4,8 prosenttia väestöstä. Ulkomailla syntyneitä eli ensimmäisen polven ulkomaista syntyperää olevia oli 219 702 henkilöä ja Suomessa syntyneitä eli toisen polven ulkomaista syntyperää olevia oli 37 546. Korkein ulkomaista syntyperää olevien osuus väestöstä oli Ahvenanmaalla, 12 prosenttia, ja toiseksi korkein Uudellamaalla, yhdeksän prosenttia. Ahvenanmaan ulkomaista syntyperää olevista ruotsalaistaustaisia oli lähes puolet. Määrällisesti eniten, noin puolet, ulkomaista syntyperää olevia asuu Uudellamaalla ja toiseksi eniten Varsinais-Suomessa (Tilastokeskus 2012b). Ulkomaista syntyperää olevista 59 prosenttia oli

taustaltaan eurooppalaisia, 23 prosenttia aasialaisia ja 12 prosenttia afrikkalaisia (Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -työryhmä 2013, 4).

Mitä enemmän Suomessa on maahanmuuttajia, sitä enemmän eri kulttuurit kohtaavat ja myös ”törmäävät” toisiinsa. Esimerkiksi mediassa maahanmuuttajat ovat esillä usein silloin, kun ilmenee ongelmia. Yhteiskunnallisesti on hyvin tärkeää saada luotettavaa tutkimustietoa asenteista maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia kohtaan. TERVETULOJA SUOMEEN? – Korkeakouluopiskelijoiden asenteita mittaava Etnobarometri 2013 antaa kuvan yhden väestöryhmän, korkeakouluopiskelijoiden, asenteista maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia kohtaan. Raportti kertoo siitä, millaisia maahanmuuttajia opiskelijat toivoisivat Suomeen muuttavan. Maahanmuuttoasenteiden lisäksi Etnobarometri tuo esille myös opiskelijoiden näkemyksiä maahanmuuton yhteiskunnallisista vaikutuksista ja kotoutumisen keinoista.

Tutkimus on temaattisesti jatkoa Magdalena Jaakkolan jo vuonna 1987 aloittamalle asennetutkimusten sarjalle. Tutkimuksista ilmestyi vuonna 2009 kokoomateos *Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Asennemuutokset 1987–2007*. Tuolloisten kyselyjen taustalla oli silloisen työministeriön intressi. Tässä selvityksessä kohderyhmänä ovat korkeakouluopiskelijat, koska he edustavat seuraavaa työmarkkinoille sijoittuvaa väestönosaa, ja he ovat myös tulevaisuuden päättäjiä. Tutkimus on tarkoitus toistaa säännöllisin väliajoin.

2

Maahanmuuttaja- asenteet aiempien tutkimusten valossa

2.1. Taloudellinen tilanne vaikuttaa asenneilmastoon

Suomalaisten asenteita maahanmuuttoon ovat hallinneet varsin kielteiset mielikuvat, joissa kansainvälistyminen ja maahanmuutto nähdään uhkana kansalliselle kulttuurille. Perinteisesti työperusteiseen maahanmuuttoon on kuitenkin suhtauduttu myönteisimmin. (Maahanmuuton tulevaisuus 2020 –työryhmä 2013, 8).

Jaakkolan (2009) tutkimuksista ilmenee, että taloudellisilla suhdanteilla on suuri vaikutus ihmisten asenteisiin: laman aikana suhtautuminen maahanmuuttajiin on kielteisempää kuin muulloin. 2000-luvun puolivälin jälkeisenä tutkimusaikana, kun maassamme oli viimeisin korkeasuhdanne, ulkomaalaisten työntekijöiden vastaanottamiseen suhtauduttiin myönteisemmin kuin aiempina tutkimusajankohtina.

Positiiviset asenteet ulkomaalaisia työnhakijoita kohtaan ovat kasvaneet 1990-luvun laman jälkeen kaikissa koulutus- ja ammattiryhmissä. Eri ryhmien välillä on kuitenkin edelleen eroja: esimerkiksi vuoden 2007 tulosten mukaan korkeakoulututkinnon suorittaneet, johtajat ja ylemmät toimihenkilöt suhtautuivat muita positiivisemmin ulkomaalaisiin työnhakijoihin, kun taas työntekijöiden asenteet olivat oleellisesti varauksellisempia. Huomattavaa on myös, että positiiviset asenteet ulkomaalaisia työnhakijoita kohtaan ovat lisääntyneet kaikissa ikäryhmissä ja molemmissa sukupuolissa. Vuonna 2007 nuoret (15–29-vuotiaat) miehet ja yli 50-vuotiaat naiset suhtautuivat muita varauksellisemmin ulkomaalaisiin työnhakijoihin Suomessa (Jaakkola 2009, 27).

Vuodesta 2008 lähtien taloudellinen tilanne Suomessa ja muualla maailmassa on heikentynyt. Saman vuoden kunnallisvaalien yhteydessä ja sen jälkeen julkisuudessa on esiintynyt maahanmuuttokriittisiä mielipiteitä. Eurobarometrin (2012, 3) tulosten mukaan suomalaisten mielestä talouskriisi lisää etnisen alkuperän takia tapahtuvaa syrjintää.

Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVA:n teettämän tutkimuksen (Haavisto 2012) mukaan suomalaisten yleinen suhtautuminen maahanmuuttajiin, oli kyseessä sitten työperäinen maahanmuutto tai pakolaisuus, on ajan myötä muuttunut selvästi myönteisempään suuntaan. Haavisto (2012, 1–2) määrittelee suomalaisten suhtautumista kuitenkin ennemminkin varautuneeksi kuin vastaanottavaiseksi, kun on kyse väestöllisin ja taloudellisin perustein toteutettavasta ulkomaalaisten maahanmuuton helpottamisesta. Siinäkin tapauksessa, että maahanmuuton tarvetta perusteltiin väestön ikääntymisellä ja huoltosuhteen muutoksella, vain noin kolmannes olisi ollut halukas helpottamaan ulkomaalaisten muuttoa Suomeen.

Myönteisempi suhtautuminen väestön moninaisuuteen on lisääntynyt myös laajemmin Euroopassa, mutta maiden välillä on toki edelleen suuria eroja (Euroopan komissio 2012, 5). Maahanmuuton vastustamisen taustalla voi olla monia syitä, esimerkiksi taloudellisia tai kulttuurisia (Card et al. 2005, 5). Taloudelliset huolet voivat pohjautua pelkoon oman työpaikan menetyksestä tai mahdollisesta palkkakilpailusta. Esimerkiksi Nykänen (2012) huomauttaa maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskevan keskustelun keskittyvän eniten juuri talouteen ja rahaan. Lisäksi talouteen vetoavat argumentit ovat olleet suosituimpia kaikkein pisimpään (Salo 2004).

Yhden pisimpään tehdyn tutkimussarjan, *European Social Surveyn* (ESS), mukaan Pohjoismaissa ihmisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat verraten myönteiset, kun puolestaan Etelä- ja Itä-Euroopassa asenteet ovat jyrkät. Tuoreimmat tiedot ovat vuodelta 2010. Suomessa ESS-hanketta vetävän professori Heikki Ervastin mukaan maiden välisiä eroja selittävät parhaiten se, millä kehitystasolla maat ovat, ja mikä on niiden taloudellinen tilanne. Myös Pohjoismaissa tietyt vähemmistöt kokevat usein syrjintää, esimerkiksi somalit. Pohjoismaissa syrjintäkokemuksia oli kuitenkin vähemmän kuin Euroopan maissa keskimäärin. Kaikkein tylyin maa maahanmuuttajille on vertailun mukaan Viro, jossa syrjinnästä mainitsee vajaa viidennes maahanmuuttajavastaaajista. (Kerkkänen 2013.) EU-maissa tehdyn tutkimuksen (European Union Agency for Fundamental Rights, 2009) mukaan pahiten syrjintää kokevat romanit.

Keskustelu maahanmuutosta aiheutuvista kustannuksista ja hyödyistä jakaantuu sen mukaan, onko kyse työperäisestä vai humanitaarisesta maahanmuutosta. Työperäisen muuton kannattajat katsovat asiasta olevan hyötyä Suomelle esimerkiksi innovaatioiden kautta. Vastustajat näkevät keskeisenä sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä koulutukseen vaadittavat kulut (Nykänen 2012, 34).

Huoli maahanmuuton kulttuurisista vaikutuksista keskittyy lähinnä kieleen, uskontoon ja perinteiseen elämäntapaan. Card et al. (2005, 5) korostavat maahanmuuton vastustamiseen olennaisesti liittyvien sekä taloudellisten että kulttuuristen kysymysten voivan perustua osittain tietämättömyyteen ja eiteelliseen aineistoon.

Maahanmuuton vaikutuksista puhuttaessa usein esille nousevat ajatukset kulttuurin yleisestä rikastumisesta, toisaalta taas huoli perinteisen suomalaisen kulttuurin säilymisestä. Nykänen (2012, 82) kritisoi, etteivät kulttuurin rikastumisen kannattajat määritelleet tarkemmin, mitä asia pitäisi sisällään. Toisaalta maahanmuuton vastustajat olivat esityksissään tarkempia, mutta perustelemattomia mielipiteitä esiintyi myös paljon.

2.2. Monet henkilökohtaiset tekijät vaikuttavat maahanmuuttoasenteisiin

Henkilön sukupuoli, ikä, koulutus ja asuinpaikka vaikuttavat siihen, miten hän suhtautuu maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin (Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -työryhmä 2013, 8). Jaakkolan (2009) tutkimuksessa ilmeni, että nuorten miesten asenteet esimerkiksi pakolaisia kohtaan olivat kielteisempiä kuin nuorten naisten. Lisäksi lähes puolet nuorista miehistä, mutta vain kolmasosa nuorista naisista oli sitä mieltä, että Suomeen tulisi ottaa nykyistä vähemmän pakolaisia.

Sukupuoli ja ikä vaikuttavat olennaisesti pakolaisia koskeviin asenteisiin. Vanhemmat ihmiset suhtautuvat yleensä nuoria kielteisemmin maahanmuuttoon (Card et al. 2005, 38). Kansalaisuuksittain tarkastellen naisten asenteet olivat myönteisempiä venäläisiä, puolalaisia, kiinalaisia ja somalialaisia kohtaan. Sen sijaan virolaisten maahanmuuttoon miehet 30 ikävuodesta ylöspäin suhtautuivat naisia myönteisemmin. Suurimmillaan miesten ja naisten väliset erot olivat somalialaisia koskevissa asenteissa. Naisten asenteet olivat kaikissa ikäryhmissä huomattavasti myönteisempiä kuin miesten. Kaikkein torjuvimmin somalialaisten maahanmuuttoon suhtautuivat 30–49-vuotiaat miehet. (Jaakkola 2009, 55–57).

Tärkeimpiä maahanmuuttomyönteisyyttä lisääviä tekijöitä ovat koulutus ja henkilökohtaiset kontaktit maahanmuuttajiin (Jaakkola 2009). Koulutuksen merkitys on havaittu myös koko Eurooppaa koskevissa tutkimuksissa (esim. Card et al. 2005, 38). Jaakkolan (2009) tutkimuksessa koulutustausta selittää eniten suhtautumista ulkomaalaisiin työnhakijoihin ja pakolaisiin. Mitä korkeampi koulutus vastaajilla oli, sitä myönteisemmin he asennoituivat ulkomaalaisten työnhakijoiden ja pakolaisten vastaanottamiseen vastaajan iästä, sukupuolesta, puoluekannasta, maahanmuuttajakontakteista ja asuinkunnan koosta riippumatta. Vähemmän koulutusta omaavien suhtautuminen oli kielteisempää.

Jaakkolan (2009, 43) mukaan korkeimmin koulutettujen asenteet olivat sekä pääkaupunkiseudulla että muualla Suomessa myönteisimpiä. Koulutustaan merkitys näkyy esimerkiksi siinä, että vuonna 2003 pääkaupunkiseudulla asuvista korkea-asteen koulutuksen saaneista valtaosa (82 %), mutta perusasteen koulu-

tuksen saaneista vain runsas neljännes (27 %) pitäisi ulkomaalaista työtoveria hyvin mieluisana.

Vastaajien puoluekanta selitti toiseksi eniten asennoitumista ulkomaalaisiin työnhakijoihin ja pakolaisiin (Jaakkola 2009). Keskeisesti suomalaisten puoluepoliittiset mielipiteet liittyvät pakolaiskysymykseen. Vuonna 2007 noin puolet vihreiden ja vajaat puolet vasemmistoliiton kannattajista, mutta vain joka neljäs suurimpien puolueiden kannattajista, oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi kasvattaa maahan otettavien pakolaisten määrää (emt. 2009, 32). Myös Nykäsen (2012) mukaan vihreiden kannattajat suhtautuvat pakolaisten vastaanottamiseen muiden puolueiden kannattajia myönteisemmin.

Suhtautuminen työperäiseen maahanmuuttoon oli Jaakkolan (2009, 27) mukaan muuttunut tutkimusajanjakson aikana selvästi positiivisemmaksi eri puolueiden kannattajien keskuudessa. Kaksi kolmasosaa vihreiden ja puolet kokoomuksen kannattajista oli sitä mieltä, että Suomen tulisi ottaa vastaan nykyistä enemmän ulkomaalaisia työnhakijoita. Muiden puolueiden kannattajien asenteet olivat kuitenkin varauksellisempia. Selvästi kielteiset asenteet ovat vähentyneet eniten keskustan ja vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa.

Koulutus ja puoluekanta selittivät eniten suhtautumista eri kansalaisuusryhmiin silloin, kun ikä, sukupuoli, asuinkunnan kaupunkimaisuus ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten tuttavien määrä oli vakioitu varianssianalyysin avulla. Analyysin jälkeen huomattiin, että kokoomuksen kannattajat suhtautuivat venäläisten, kiinalaisten ja somalialaisten maahanmuuttoon kielteisemmin kuin muut. Puolalaisten maahanmuuttoon varauksellisimmin suhtautuivat keskustan kannattajat. (Jaakkola 2009, 58–60.)

Nykäsen (2012) mukaan humanitaarista maahanmuuttoa ei kannateta taloudellisen hyödyn perusteella, mutta sen vastustajat korostavat juuri taloudellisia kustannuksia ja väärinkäytöksiä. Tutkimuksessa (emt. 2012, 39) ilmenee kokoomuksen ja perussuomalaisten kustannuksia korostava kanta, ja toisaalta ruotsalaisen kansanpuoleen ja vihreiden humanitaarista apua korostava linja. Perussuomalaiset korostivat erityisesti maahanmuuton negatiivisia vaikutuksia suomalaiseen kulttuuriin. Samalla vaadittiin maahantulijoiden kohdalla ”maassa maan tavalla” -ajattelua. Kokoomuksen parissa esiintyi monikulttuurisuudesta vastakkaisia näkemyksiä. Eniten monikulttuurisuuden puolesta puhuttiin vihreiden, sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton piirissä. Myös ruotsalainen kansanpuolue esiintyi monikulttuurisuuden puolesta, keskusta taas enimmäkseen neutraalisti. (Nykänen 2012, 83–87.)

Haaviston (2012, 4–6) mukaan lähes puolet suomalaisista (46 %) kokee, että ulkomaalaisten saapuminen Suomeen tuo mukanaan hyödyllisiä kansainvälisiä vaikutteita. Erityisesti vihreiden kannattajat kokevat hyvin positiiviseksi kansainväliset vaikutteet. Kolmannes kuitenkin torjuu tämän väitteen. Perussuomalaisten kannattajat suhtautuvat kaikkein epäilevimmin maahanmuuton kulttuuriin hyö-

tyihin. Myöskään keskustan ja kristillisten kannattajat eivät ole yhtä myönteisiä kuin muiden puolueiden kannattajat.

Jaakkolan (2009) mukaan maahanmuuttajien tunteminen henkilökohtaisella tasolla edesauttaa positiivisen suhtautumisen syntymiseen pakolaisia kohtaan. Vuonna 2007 peräti 40 prosenttia niistä, jotka henkilökohtaisesti tunsivat ainakin jonkun maassa asuvan ulkomaalaisen, oli sitä mieltä, että Suomen tulisi ottaa vastaan nykyistä enemmän pakolaisia. On huomattava, että tätä mieltä oli vain harva ilman maahanmuuttajakontakteja olevista. Juuri henkilökohtaiset kontaktit Suomessa asuviin ulkomaalaisiin selittivät kaikkina tutkimusajankohtina myönteistä suhtautumista ulkomaisiin työnhakijoihin ja pakolaisiin myös silloin, kun muiden sosiaalisten ja demografisten taustatekijöiden vaikutus oli vakioitu. Ne, jotka eivät tunteneet yhtään tai vain pari ulkomaalaista henkilökohtaisesti, suhtautuivat muita kielteisemmin ulkomaalaisten työnhakijoiden ja pakolaisten vastaanottamiseen. (Jaakkola 2009, 35.)

Pakolaiskysymyksen yhteiskunnalliseen ilmenemiseen vaikuttaa myös asenteiden ja pakolaisuuden syiden välinen yhteys. Niihin pakolaisiin, joiden paon syy ilmoitettiin haastattelussa, suhtauduttiin selvästi myönteisemmin kuin puhuttaessa ”pakolaisista” yleiskäsitteenä. ”Sotaa pakoon lähteneiden”, ”ympäristötuhojen vuoksi pakoon lähteneiden” ja ”kehitysmaiden nälkää näkevien” Suomeen vastaanottamiseen suhtauduttiin myönteisemmin kuin poliittisista ja uskonnollisista syistä, tai ”rodun” ym. vuoksi vainottuihin. (Jaakkola 2009, 32.)

Enemmistö suomalaisista suhtautui kaikkina Jaakkolan tutkimusajankohtina myönteisesti ulkomaalaisten opiskelijoiden ja asiantuntijoiden/tiedemiesten vastaanottamiseen. Ulkomaalaiset opiskelijat koetaan Suomessa yleensä terve-
tulleiksi. Taloudellisen kilpailukyvyn takaamiseksi Suomi pyrkii houkuttelemaan maahan yrittäjiä ja opiskelijoita. Ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä onkin kasvanut vuosittain, ja vuonna 2010 Suomessa oli yli 15 700 ulkomaalaista opiskelijaa (Cimo 2012, 1). Yrittäjinä maassamme toimi 6 385 ulkomaan kansalaista vuonna 2010 (Tilastokeskus 2012c).

2.3. Suhtautuminen eri maiden kansalaisten muuttoon

Vuonna 2007 Jaakkola (2009, 52) tutki asenteita viittä eri kansalaisuusryhmää kohtaan: virolaisia, venäläisiä, puolalaisia, kiinalaisia ja somalialaisia. Asenteet eri ryhmiä kohtaan vaihtelivat huomattavasti. Virolaiset olivat suosituimpia, seuraavaksi puolalaiset ja kiinalaiset maahanmuuttajat. Asenteet venäläisten maahanmuuttoa kohtaan olivat jo varauksellisempia, kun taas somalialaisten maahanmuuttoon suhtauduttiin kaikkein torjuvimmin.

Suomalaiset suhtautuvat siis etnisiin ryhmiin eri tavalla. Myönteisimmin suhtaudutaan kulttuurisesti läheisimmistä, korkean elintason maista tuleviin maahanmuuttajiin, kun taas suhtautuminen Suomea köyhemmistä maista tuleviin, ulkonäöltään ja kulttuuriltaan suomalaisista erottuviin vähemmistöihin on varauksellisempaa. (Jaakkola 2009, 52.)

Myös Kanniaisen (2010, 38–40) mukaan suomalaiset suhtautuvat positiivisimmin kulttuurisesti Suomea lähellä olevista maista tuleviin maahanmuuttajiin, mutta suhtautuminen muuttuu sitä kielteisemmäksi, mitä etelämpää ja/tai idempää maahanmuuttaja on kotoisin. Tutkimuksen (emt. 2010, 70) mukaan sekä kansanedustajat että muut suomalaiset suhtautuvat myönteisemmin rikkaista ja demokraattisista kuin köyhistä ja epävakaisemmista maista kotoisiin oleviin maahanmuuttajiin. Kansanedustajat näyttävät kuitenkin kautta linjan ulkomaalaismyönteisempinä kuin ns. rivikansalaiset.

Koko Euroopan kattavissa tutkimuksissa on havaittu, että vastaajat haluavat maahanmuuttajien olevan mieluummin etnisesti samankaltaisia itsensä kanssa, ja Euroopan ulkopuolelta tuleva maahanmuutto haluttaisiin tapahtuvaksi mieluummin rikkaammista maista (Card et al. 2005, 15).

Jaakkolan (2009, 62–63) tutkimuksessa ilmeni myös, että kriittisimmin islamin harjoittamiseen Suomessa suhtautuivat miehet, nuorimmat ja vanhimmat vastaajat, vähiten koulutusta saaneet, työntekijät, eläkeläiset ja keskustan kannattajat. Naiset, keski-ikäiset (25–49 -vuotiaat), eniten koulutetut, johtajat/ylemmät ja alemmat toimihenkilöt, yrittäjät, opiskelijat sekä vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat suhtautuivat islamin harjoittamiseen muita hyväksyvämmiin. Maahanmuuttajia henkilökohtaisesti tuntevat suhtautuivat islamin uskon harjoittamiseen muita sallivammin.

3

Aineiston hankinta

Etnobarometrin aineisto on kerätty Webropol-kyselyllä vuonna 2012. Kysely suunnattiin Suomen yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille. Vastaajina olivat oppilaitosten läsnä olevat perus- ja jatkotutkinto-opiskelijat mukaan lukien ulkomaalaiset opiskelijat.

Alueellisesti kattavan aineiston saamiseksi tutkimusalueiksi valittiin pää-kaupunkiseutu, Turun seutu, Keski-Suomi, Itä-Suomi ja Oulun seutu. Jokaiselta alueelta valittiin vähintään yksi yliopisto ja ammattikorkeakoulu. Ruotsinkielisten opiskelijoiden mukaan saamiseksi Turusta valittiin Turun yliopiston lisäksi myös Åbo Akademi ja Helsingistä Arcada yrkeshögskolan -ammattikorkeakoulu.

Aineistossa oli mukana yhteensä 13 korkeakoulua, joissa vuonna 2011 opiskeli 61 prosenttia kaikista Suomen yliopisto-opiskelijoista ja 38 prosenttia kaikista ammattikorkeakouluopiskelijoista. Yhteensä kyseisissä korkeakouluissa oli 157 003 opiskelijaa. Yliopisto-opiskelijoista naisia oli keskimäärin 60 prosenttia. Ammattikorkeakoulujen opiskelijoissa puolestaan miehiä ja naisia on yhtä paljon.

Kyselylomake laadittiin suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä, samoin tiedote, jossa oli suora linkki kyselyyn. Tiedote tavoitti opiskelijat pääsääntöisesti kolmella eri tavalla:

1. Tutkija sai käyttöönsä opiskelijoiden sähköpostiosoitteet, mikä mahdollisti tiedotteen lähettämisen suoraan opiskelijoiden sähköpostiin. Näin toimivat Turun ja Jyväskylän yliopistot.
2. Tiedote linkeineen lähetettiin sähköpostilla kunkin oppilaitoksen yhteyshenkilölle, joka välitti viestin suoraan opiskelijoiden sähköpostiin. Tällä tavoin kyselyn saivat Helsingin ja Oulun yliopiston, Åbo Akademin, Metropolian, Savonian ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun opiskelijat. Osa oppilaitoksista välitti viestin vain sellaisille opiskelijoille, jotka eivät olleet antaneet sähköpostikieltoa.

3. Yhteyshenkilö välitti tiedotteen opiskelijoiden sisäiseen intranettiin, jota käytetään opiskelijoiden opiskeluihin liittyvänä tiedotuskanavana. Näin toimittiin viidessä oppilaitoksessa, joista kerrottiin, että käytäntönä ei ole lähettää opiskelijoille suoria sähköpostiviestejä. Intranetin kautta kyselyyn vastasivat Turun, Jyväskylän ja Oulun seudun ammattikorkeakoulujen, Arcadan ja Itä-Suomen yliopiston opiskelijat.

Se, millä tavalla opiskelijat saivat tiedon kyselystä, vaikutti paljon oppilaitoksen vastausprosenttiin. Suoraan opiskelijan omaan sähköpostiin lähetetty viesti tavoitti opiskelijat parhaiten ja tuotti siten parhaan tuloksen. Intranetissä oleva tiedote oli sikäli ongelmallinen, että jos opiskelijan ei opintojensa vuoksi tarvinnut käydä intranetissä kyselyn ollessa avoinna, ei hän välttämättä saanut siitä lainkaan tietoa. Asiaan vaikutti myös se, miten kysely saatiin esille intranetissä, jossa on paljon muutakin informaatiota. Yleinen tiedote on myös huomattavasti persoonattomampi kuin henkilökohtainen sähköpostiviesti, joka ehkä enemmän velvoittaa vastaanottajaa vastaamaan kyselyyn. Osalla opiskelijoista kevätlukukauden opinnot olivat jo loppuneet ja työharjoittelu alkanut, mikä luonnollisesti verotti vastauksien määrää. Kyselystä tehtiin myös uusinta, ja vastaavasti intranetissä opiskelijoita muistutettiin pidennetystä vastausajasta ja nostettiin kyselystä kertovan tiedotteen näkyvyyttä.

Kaikkia kohderyhmään kuuluneita opiskelijoita (157 003) ei voitu kyselyllä tavoittaa. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että osa opiskelijoista on tehnyt sähköpostiosoitteensa luovutuskiellon, jonka vuoksi heille ei voitu lähettää kyselyä. Toisaalta, opiskelijoita valmistui kyselyn vastaamisaikana, jolloin heidän tunnuksensa opiskelijoiden intranettiin katkesivat. Joissain oppilaitoksissa kaikilla opiskelijoilla ei edes ole sinne tunnuksia. Kyselyn saaneita opiskelijoita oli siten noin 138 200, joista kolmannes on ammattikorkeakoulujen opiskelijoita ja kaksi kolmasosaa yliopisto-opiskelijoita. Kyselyn vastaajista kuitenkin lähes 80 prosenttia on yliopisto-opiskelijoita, joten ammattikorkeakouluissa vastaajakato oli suurempi kuin yliopistoissa. (Tilastokeskus 2012d) (Taulukko 1).

Taulukko 1. Tutkimuksen kohderyhmään kuuluvien opiskelijoiden jakaantuminen yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin, %.

Oppilaitos	Kyselyn saaneet	Kyselyyn vastanneet
Yliopistot	67	78
Ammattikorkeakoulut	33	22
Yhteensä, %	100	100
Yhteensä, N	138 200	14 568

Kyselyn saaneista opiskelijoista vajaa viidennes oli Helsingin yliopiston opiskelijoita. Turun, Oulun ja Itä-Suomen yliopiston opiskelijoita oli kutakin noin

kymmenesosa. Kyselyyn vastanneista puolestaan vajaa kolmannes opiskeli Helsingin yliopistossa ja viidennes Turun yliopistossa. Metropoliaassa, Jyväskylän yliopistossa ja Oulun yliopistossa opiskeli kussakin noin kymmenesosa vastaajista. Esimerkiksi kaikki Arcadan opiskelijat olivat kyselyn lähettämisen aikaan työharjoittelujaksolla, joten sieltä saatiin vain 31 vastausta. Oulun seudun ammattikorkeakoulusta vastauksia saatiin 48 kpl.

Koska osassa oppilaitoksista voitiin antaa kohderyhmään kuuluneista opiskelijoista vain arvio, on oppilaitoskohtainen vastausprosenttikin vain suuntaa-antava. Kaikista kohderyhmään kuuluneista opiskelijoista kyselyyn vastasi noin kymmenesosa. Yliopistoissa keskimääräinen vastausprosentti oli runsas 10 prosenttia, kun taas ammattikorkeakoulujen vastausprosentti jäi selvästi alle 10 prosenttiin (Taulukko 2).

Taulukko 2. Kyselyn kohderyhmään kuuluvat opiskelijat, kyselyn vastaajat ja vastausprosentti oppilaitoksittain, %.

Korkeakoulu	Kyselyn saaneet	Kyselyyn vastanneet	Vastausprosentti oppilaitoksittain
Helsingin yliopisto	23	31	14
Turun yliopisto	11	19	18
Oulun yliopisto	11	11	10
Itä-Suomen yliopisto	10	2	3
Jyväskylän yliopisto	8	11	14
Åbo Akademi	4	4	12
Metropolia ammattikorkeakoulu	10	12	13
Turun ammattikorkeakoulu	7	1	2
Oulun seudun ammattikorkeakoulu	4	0	.1
Jyväskylän ammattikorkeakoulu	4	1	2
Savonia-ammattikorkeakoulu	4	5	15
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu	2	2	9
Arcada-Nylands svenska yrkeshögskola	2	0	1
Yhteensä, %	100	100	11
Yhteensä, N	138 200	14 568	14 568

Kaikista tutkimuksen vastaajista naisia oli kaksi kolmasosaa, ja samanlainen sukupuolijakauma oli myös yliopisto-opiskelijoilla. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden sukupuolijakauma oli hieman tasaisempi: siellä naisia oli 61 prosenttia. Epätasaisin sukupuolijakauma oli Itä-Suomen yliopistossa, jonka vastaajista kolme

neljästä oli naisia. Arcadassa (ruotsinkielinen amk) puolestaan vastaajista vain noin kolmannes oli naisia.

Alueellisesti kyselyn vastaajat jakaantuivat siten, että Helsingissä opiskelee yhteensä 43 prosenttia ja Turussa neljännes kaikista vastaajista. Yhteensä Helsingissä ja Turussa opiskelee siis 68 prosenttia kyselyyn vastanneista. Keski-Suomessa, Oulun seudulla ja Itä-Suomessa opiskelee kussakin noin 10 prosenttia vastaajista. Kaikki tutkimuksessa mukana olevat alueet ovat siten hyvin edustettuina.

4

Kohderyhmän kuvaus

Koulutusaloittain kyselyyn vastanneet opiskelijat jakaantuivat siten, että eniten eli viidennes kaikista vastaajista oli humanistisen ja taidealan opiskelijoita. Toiseksi eniten oli luonnontieteiden opiskelijoita ja kolmantena olivat terveys- ja sosiaali-alan opiskelijat. Vähiten vastaajissa oli palvelu-alojen opiskelijoita, 65 henkilöä (Taulukko 3).

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneet opiskelijat koulutusaloittain, %.

Koulutusala	Opiskelijat
Humanistinen ja taidealan koulutus	20
Luonnontieteellinen koulutus	17
Terveys- ja sosiaali-alan koulutus	14
Yhteiskuntatieteellinen koulutus	11
Tekniikan koulutus	11
Kasvatustieteellinen ja opettajankoulutus	9
Kaupallinen koulutus	8
Maa- ja metsätalouden koulutus	3
Palvelu-alojen koulutus	0
Muu	7
Yhteensä, %	100
Yhteensä, N	14 568

Lähes kaikilla koulutusaloilla naisvastaajat olivat enemmistönä. Kaikkein suurin naisten enemmistö oli palvelu-alojen koulutuksessa (90 %) sekä kasvatustieteessä ja opettajankoulutuksessa (84 %). Myös terveys- ja sosiaali-alan koulutusaloilla

naisia oli lähes 80 prosenttia. Vain tekniikan alan opiskelijoissa miehiä oli selvästi enemmän, kolme neljäsosaa. Luonnontieteen koulutusosalalla vastaajien sukupuolijakauma oli tasaisin: naisia oli siellä vain muutama prosenttiyksikkö miehiä enemmän. Vuonna 2011 Suomen kaikista korkeakouluopiskelijoista naisia oli 54 prosenttia (Tilastokeskus 2012d) (Liitetaulukko 1).¹ Koulutusalojen sukupuolirakenteella on merkitystä, kun myöhemmin tarkastellaan naisten ja miesten asenteita.

Puolet vastanneista opiskelijoista suoritti ylempää korkeakoulututkintoa (esimerkiksi maisteri, diplomi-insinööri ja arkkitehti). Seuraavaksi eniten oli nuorten ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia, ja kolmantena olivat alempaa korkeakoulututkintoa suorittavat (esimerkiksi kandidaatti, farmaseutti ja oikeusnotaari). Lähes yhtä paljon oli tohtorin tutkintoa suorittavia. Muita tutkintoja opiskelevia oli selvästi vähemmän (Liitetaulukko 2).

Vastaajat olivat varsin nuoria opiskelijoita, sillä ensimmäisen vuoden opiskelijoita oli kaikista vastaajista viidennes. Yli puolet (54 %) oli korkeintaan kolmannen vuoden opiskelijoita. Vastaavasti yli 10 vuotta opiskelleita vastaajia oli viisi prosenttia. Vastaajien määrä vähenee tasaisesti opiskeluvuosien lisääntyessä. Tämä on luonnollista, sillä opintonsa lopettaneiden tai väliaikaisesti keskeyttäneiden määrä kasvaa opiskelun edetessä, ja muutaman opiskeluvuoden jälkeen alkaa kasvaa myös valmistuneiden määrä (Liitetaulukko 3).

Neljä viidestä vastaajasta on 1980-luvulla tai sen jälkeen syntyneitä. Heistä vanhimmat täyttivät 32 vuotta vuonna 2012. Viidennes vastaajista on 1960- tai 1979-luvulla syntyneitä, ja 2 prosenttia (321 henkilöä) on syntynyt 1950-luvulla tai sitä ennen (Taulukko 4).

Taulukko 4. Vastanneiden opiskelijoiden ikähort.t yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa, %.

Korkeakoulu	1950-luku tai ennen	1960- tai 1970-luku	1980- tai 1990-luku	Yhteensä, %	N
Yliopisto	2	19	79	100	11 421
Ammattikorkeakoulu	1	17	82	100	3 147
Kaikki opiskelijat	2	19	79	100	14 568

Kahdeksan kymmenestä vastaajasta on syntynyt Suomessa. Muista EU- ja Pohjoismaista kotoisin olevia vastaajia oli yhteensä kolme prosenttia. Venäjältä, Kiinasta ja muualta Aasiasta oli jokaisesta 1–2 prosenttia. Sekä Pohjois- ja Etelä-Amerikasta että Oseaniasta kotoisin olevien vastaajien osuus oli alle yksi prosentti. Vastaajista Suomen kansalaisia oli 93 prosenttia, joten ulkomaan kansalaisia oli vastaajissa

¹ Kaikki liitteet löytyvät nettiosoitteesta: http://www.migrationinstitute.fi/pdf/siirtolaisuusinstituutti_barometri-2013_liitteet.pdf

alle kymmenesosa (Liitetaulukko 4). Suomi äidinkielenä oli vastaajista 87 prosentilla, ja ruotsinkielisiä oli viisi prosenttia. Maamme vieraskielisestä väestöstä noin kolmannes puhuu äidinkielenään joko venäjää tai viroa (Rapo 2011).

Tässä tutkimuksessa ulkomaalaistaustaisen kriteerinä ei ole käytetty pelkästään kansalaisuutta tai äidinkieltä. Ensinnäkin, osa ulkomaalaistaustaisista oli saanut Suomen kansalaisuuden, jolloin he jäisivät ulkomaalaistaustaisten tarkastelun ulkopuolelle. Toiseksi, myös ruotsinkielisissä on luonnollisesti Suomen kansalaisia, jotka tulisivat virheellisesti mukaan tarkasteluun. Ulkomaalaistaustaiseksi on määritelty sellaiset henkilöt, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, ja syntymämaa on muu kuin Suomi. Lisäksi ulkomaalaistaustaiseksi on määritelty ne opiskelijat, joiden vanhemmat ovat muita kuin Suomen kansalaisia, ja jotka ovat asuneet ulkomailla yli 5 vuotta. Ulkomaalaistaustaisia oli siis vajaa kymmenesosa kaikista vastaajista. Heistä naisia ja miehiä on yhtä paljon. Suomalaisissa vastaajissahan sen sijaan naisia on kaksi kolmasosaa (Taulukko 5).

Taulukko 5. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden sukupuolijakauma, %.

Tausta	Nainen	Mies	Yhteensä, %	Yhteensä, N
Suomalainen	66	34	100	13 458
Ulkomaalaistaustainen	50	50	100	1 110
Yhteensä, %	65	35	100	14 568
Yhteensä, N	9 415	5 153	100	14 568

Taulukkoa 5 voidaan tarkastella myös toiseen suuntaan. Kuten aikaisemmin todettiin, kahdeksan prosenttia vastaajista oli ulkomaalaistaustaisia. Naisten kohdalla luku oli kuusi prosenttia, miehillä yksitoista. Edellisen perusteella miesten kohdalla ulkomaalaisuus on lähes kaksinkertaista naisiin verrattuna.

Suomessa syntyneistä vastaajista 28 prosenttia on syntynyt Uudellamaalla. Kuitenkin siellä asuu kaikista vastaajista 44 prosenttia. Pääkaupunkiseutu monipuolisine opiskelu- ja työmahdollisuuksineen luonnollisesti houkuttelee opiskelijoita ympäri Suomea. Myös Varsinais-Suomessa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Pohjanmaalla opiskelee vastaajia enemmän kuin näistä maakunnista on kotoisin (vrt. Liitetaulukko 5).

Taulukko 6. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden taustamaa tai -alue, %.

Taustamaa/-alue	N	%
Suomi	13 458	93
Pohjoismaat	30	0
Muut EU-maat	280	2
Muu Eurooppa	57	0
Kiina	141	1
Muu Aasia	235	2
Venäjä	173	1
Afrikka	84	1
USA tai Kanada	52	0
Väli- tai Etelä-Amerikka	49	0
Australia tai Oseania	5	0
Epäselvä	4	0
Yhteensä	14 568	100

Kyselyyn vastanneista opiskelijoista lähes 70 prosenttia on asunut pääosan elämästään kaupunkimaisessa ympäristössä. Maaseudulla tai haja-asutusalueella on puolestaan asunut kymmenesosa (Taulukko 7).

Taulukko 7. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden pääasiallinen asuin ympäristö, %.

Asuin ympäristön tyyppi	Opiskelijoiden asuin ympäristö
Suuri kaupunki	39
Keskikokoinen kaupunki	29
Pieni kunta tai taajama	21
Maaseutu/haja-asutusalue	11
Yhteensä, %	100
Yhteensä, N	14 568

Talouden kuukausituloja (ml. opinto- ja sosiaalietuudet) kysyttiin niiltä opiskelijoilta, jotka eivät enää asu vanhempiensa taloudessa. Tulonsa ilmoittaneista vastaajista 43 prosentilla tulot olivat alle 1 000 euroa kuukaudessa. Toisaalta viidenneksellä talouksista kuukausitulot olivat vähintään 3 000 euroa (Taulukko 8). Talouksista 16 prosentilla kuukausitulot jäivät alle 500 euron.

Taulukko 8. Opiskelijoiden talouden kuukausitulot, %.

Tulot/kk	Talouden kuukausitulot	Kumulatiivinen kertymä
0–999	43	43
1 000–1 999	22	65
2 000–2 999	15	80
3 000–	20	100
Yhteensä, %	100	---
Yhteensä, N	13 641	---

Opiskelijoilta tiedusteltiin myös sitä, miten riittävinä he pitävät oman taloutensa tuloja. Kysymykseen vastanneista 62 prosenttia piti niitä joko melko tai täysin riittävinä. Kymmenesosa puolestaan piti tulojaan täysin riittämättöminä (Taulukko 9). Tyytyväisyys vähenee tulojen laskiessa. Alle tuhat euroa ansaitsevien talouksien vastaajista 59 prosenttia piti tulojaan melko tai täysin riittämättöminä, kun taas niissä talouksissa, joissa tulot olivat vähintään 3 000 euroa, vain kymmenesosa oli niihin tyytymätön. Kaikkiaan vastanneiden opiskelijoiden taloudellista asemaa itsearvioituna voidaan pitää hyvänä.

Taulukko 9. Opiskelijoiden tyytyväisyys taloutensa tuloihin, %.

Tulojen riittävyys	Tyytyväisyys tuloihin	Kumulatiivinen kertymä
Täysin riittävät	19	19
Melko riittävät	43	62
Melko riittämättömät	28	90
Täysin riittämättömät	10	100
Yhteensä, %	100	---
Yhteensä, N	14 277	---

Ulkomailla asuminen on ollut vastaajien joukossa yllättävän yleistä. Niinpä suomalaisista vastaajista runsas 40 prosenttia kertoi asuneensa jossain elämänsä vaiheessa ulkomailla. Asumisajat olivat olleet suhteellisen lyhyitä, sillä 80 prosenttia heistä oli asunut ulkomailla alle kaksi vuotta (Taulukko 10).

Taulukko 10. Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen, %.

Asumisaika	Ulkomailla asuminen	Kumulatiivinen kertymä
Ei lainkaan	57	57
Alle 2 vuotta	34	91
2–5 vuotta	6	97
Yli 5 vuotta	3	100
Yhteensä, %	100	---
Yhteensä, N	13 341	---

Maahanmuuttajakontaktit olivat myös yleisiä, sillä runsaalla 80 prosentilla vastaajista oli henkilökohtaisia maahanmuuttajakontakteja. Suurimmalla osalla niitä oli korkeintaan viisi (Taulukko 11).

Taulukko 11. Suomalaisten opiskelijoiden maahanmuuttajakontaktit, %.

Kontaktien määrä	Maahanmuuttajakontaktit	Kumulatiivinen kertymä
Ei yhtään	18	18
1–5	47	65
6–10	18	83
11–50	15	98
51–	2	100
Yhteensä, %	100	---
Yhteensä, N	13 458	---

Uskonnoiltaan tai elämäntavoltaan selvästi suurimmat ryhmät opiskelijoissa olivat kristityt (52 %). Uskontokuntiin kuulumattomia (ateistit/vapaa-

Taulukko 12. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden uskonto tai elämäntavot, %.

Uskonto tai elämäntavot	Opiskelijat
Kristinusko	52
Ateisti/Vapaa-ajattelija	33
Islam	1
Buddhalaisuus	1
Hindulaisuus	0
Juutalaisuus	0
Muu	7
Ei halua vastata	6
Yhteensä, %	100
Yhteensä, N	14 351

ajattelijat) oli peräti kolmannes kaikista vastaajista. Vähiten oli hindulaisuuden (53 henkeä) ja juutalaisuuden (9 henkeä) kannattajia (Taulukko 12). Vuoden 2011 lopussa 77 prosenttia koko väestöstä kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2012), ja uskontokuntiin kuulumattomia oli viidennes (Tilastokeskus 2012e). Tässä on hyvä painottaa, että opiskelijoilta ei kuitenkaan kysytty kirkkoon kuulumista, vaan uskontoa.

Puolueista eniten kannatusta opiskelijoiden keskuudessa sai vihreät, jota oli vuoden 2011 eduskuntavaaleissa äänestänyt vastanneista 27 prosenttia. Toiseksi suurin ryhmä vastaajissa oli kokoomuksen kannattajat, ja kolmantena olivat vasemmistoliiton kannattajat. Maahanmuuttovastaisuudestaan tunnetuilla perussuomalaisen puolueella oli opiskelijoiden keskuudessa varsin vähän kannatusta. Kahdeksan prosenttia oli sellaisia äänioikeutettuja, jotka olivat jättäneet äänestämättä. Opiskelijoiden puoluejakauma poikkeaa selvästi eduskunnan tämän hetkisestä jakaumasta.²

Jos eduskuntavaalit järjestettäisiin nyt (keväällä 2012), olisi puolueiden samaa kannatus suunnilleen samaa tasoa kuin edellisissäkin vaaleissa. Kaikkein eniten nousisi niiden vastaajien osuus, jotka eivät halunneet ilmoittaa kantaansa (Taulukko 13).

Taulukko 13. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vuoden 2011 eduskuntavaaleissa äänestämä puolue sekä puolue, jota he aikovat äänestää seuraavissa eduskuntavaaleissa, %.

Vastaajan puoluekanta	Äänesti vuonna 2011, %	Aikoo äänestää, %
Vihreä liitto	27	28
Kansallinen Kokoomus	17	16
Vasemmistoliitto	12	11
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	7	6
Perussuomalaiset	6	5
Suomen Keskusta	6	5
Ruotsalainen kansanpuolue	3	3
Kristillisdemokraatit	2	2
Jokin muu puolue tai ryhmittymä	3	3
Ei äänestänyt/ei aio äänestää	8	4
Ei ollut/ei ole äänioikeutta	4	2
Ei halua vastata	6	15
Yhteensä, %	100	100
Yhteensä, N	14 179	14 043

² Mikäli tarkastellaan puolueiden kannatusta vain äänestäneiden perusteella, havaitaan, että tuolloin vihreitä oli äänestänyt kolmannes opiskelijoista. Kokoomuksen kannattajia äänestäneistä oli viidennes. Vasemmalla laidalla vasemmistoliiton kannatus on selvästi korkeampi kuin demareiden (15 % vs. 5 %).

Kuinka paljon ja millaisia maahanmuuttajia korkeakouluopiskelijat Suomeen haluaisivat?

5

Tässä luvussa tarkastellaan ensinnäkin sitä, kuinka paljon tutkimuksessa mukana olevat korkeakouluopiskelijat ottaisivat Suomeen ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen määrään verrattuna (luku 5.1). Toiseksi selvitetään sitä, kuinka mielellään opiskelijat näkisivät kansalaisuudeltaan, toiminnaltaan, koulutukseltaan ja muuttosyiltään erilaisten maahanmuuttajien muuttavan Suomeen. Aluksi tarkastellaan kaikkien kyselyyn vastanneiden suhtautumista, ja sen jälkeen taustoiltaan erilaisten opiskelijoiden mielipiteitä ja niissä ilmeneviä eroavaisuuksia erilaisia maahanmuuttajaryhmiä kohtaan.

5.1. Opiskelijoiden näkemykset Suomeen muuttavien pakolaisten ja ulkomaalaisten työntekijöiden määrästä

Työntekijäksi Suomeen muuttava tulee maahan vapaaehtoisesti joko itse hakemaansa työpaikkaan tai yrityksensä lähettämänä. Pakolainen puolestaan on pakkomuuttaja, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperänsä, uskontonsa, kansallisuutensa, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisensa tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisasian päävaltuutetun virasto UNHCR katsoo olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka valtio ottaa vastaan vuosittaisen pakolaiskiintiönsä puitteissa. Suomen kiintiö on ollut 750 henkilöä vuodesta 2001. UNHCR esittää Suomelle pakolaisiksi katsomiaan henkilöitä. Suomen viranomaiset

tekevät esivalinnan ja lopullinen valinta tehdään, kun Suomen valintadelegaatio matkustaa haastattelemaan henkilöitä paikanpäälle näiden oleskelumaihin. Suomeen kiintiöpakolainen pääsee muuttamaan, kun selviää, mikä kunta myöntää hänelle kuntapaikan. (Sisäasiainministeriö 2012.)

Myös turvapaikanhakija hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta, mutta hänen pakolaisuuttaan ei ole vielä selvitetty. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset ovat humanitaarisia maahanmuuttajia.

Ulkomaalaisen työntekijän ja pakolaisen lähtökohdat maahanmuutolle ovat täysin erilaiset: muuttaja, jolla jo muuttaessaan on työpaikka Suomessa, kykenee itse hankkimaan oman toimeentulonsa. Haavoittuvassa asemassa oleva pakolainen tulee maahan saadakseen suojelua, eikä hänellä ainakaan maassaolon alkuvaiheessa ole mahdollisuutta itse huolehtia omasta toimeentulostaan. (Maahanmuuttovirasto 2012a)

Opiskelijoilta kysyttiin, *paljonko heidän mielestään Suomeen tulisi ottaa pakolaisia (kiintiö) ja ulkomaalaisia työntekijöitä nykyiseen määrään verrattuna*. Ennen vastaamista opiskelijoille kerrottiin lyhyesti, kuinka paljon ja millaisia henkilöitä Suomeen on viime vuosina ulkomailta muuttanut, kuinka paljon Suomessa asuu ulkomaalaissyntyisiä, ja mitkä ovat suurimmat kansalaisuudet ja tärkeimmät muuttosyyt.

Ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten määrän lisäämisen kannalla katsottiin olevan niiden vastaajien, jotka valitsivat vaihtoehdon *paljon enemmän* tai *jonkin verran enemmän*. Nykytilanteen säilyttämistä kannattivat ne vastaajat, jotka vastasivat *suunnilleen yhtä paljon kuin ennenkin*. Määrän vähentämistä kannattivat ne, joiden vastauksena oli *jonkin verran vähemmän* tai *paljon vähemmän*. Mielipiteestään epävarmat saivat valita vaihtoehdon *en osaa sanoa*.

Kaikki opiskelijat

Suhtautuminen työperäiseen maahanmuuttoon oli selvästi myönteisempää kuin suhtautuminen humanitaariseen muuttoon. Selvästi suurempi osa kaikista vastaajista oli ulkomaalaisten työntekijöiden määrän lisäämisen kannalla (50 %) kuin pakolaismäärän lisäämisen kannalla (29 %). Pakolaismäärän vähentämisen kannalla olevia oli lähes yhtä paljon kuin lisäämistä kannattavia. Vain kymmenennes vastaajista oli sitä mieltä, että ulkomaalaisia työntekijöitä tulisi ottaa Suomeen nykyistä vähemmän (Taulukko 14). Pakolaiskysymys siis selvästi jakoi opiskelijat kahteen ääripäähän.

Taulukko 14. Opiskelijoiden näkemys siitä, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	29	50
Kuten ennenkin	35	30
Vähemmän	27	11
Ei osaa sanoa	9	9
Yhteensä, %	100	100
Yhteensä, N	14 384	14 372

”Työperäinen maahanmuutto on hienoa. Sosiaaliturvalle tuleminen ei.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Maahanmuutto ja maastamuutto ovat olennainen osa jokaisen valtion väestörakenteen kehitystä. Suomen ikärakenne muuttuu väistämättä vanhuspainotteiseksi suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Asiaa voidaan auttaa tekemällä Suomesta houkutteleva paikka ulkomaiselle osaavalle työvoimalle, ei haalimalla lisää pakolaisia ja turvapaikanhakijoita.” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

”Suomi tarvitsee jatkossa lisää työvoimaa, joten maahanmuuttajien kouluttaminen ja työllistyminen todellakin kannattavat. Tärkeää on myös kiinnittää huomiota suomen opiskeluun, jotta työllistymismahdollisuudet paranevat. Suomella on mielestäni myös velvollisuus ottaa vastaan pakolaisia ja turvapaikanhakijoita, joiden turvallisuus on synnyinmaassa uhattuna.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”En pidä kiintiöpakolaisten kiintiö kasvattamisesta ja kaikkien maahanmuuttajien tavasta hyväksikäyttää Suomea. Arvostan maahan muuttavia työntekijöitä ja yrittäjiä, joiden pääajatuksena ei ole loiselämä Suomessa. Maahanmuuttajien tulisi arvostaa enemmän Suomen valtiota sekä kansalaisia, koska HE ovat vieraita ja me isäntiä. Asenne ei ole oikea jos maata tullaan kuppamaan ja käyttäytymään epäkunnioittavasti.” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

”Koen (irrationaalisesti) eri asiaksi ottaa naispuolisia maahanmuuttajia kuin miespuolisia; en varmasti ole yksin. On aika eriskummallista, ettei maahanmuuttajien sukupuolta otettu mitenkään huomioon kyselyssä. Siitä varmasti saisi mielenkiintoista dataa irti. Pidän siis miespuolisia turvallisuusriskinä,

mutta naispuolisia maahanmuuttajia ottaisin mielelläni Suomeen, oli heidän alkuperäinen kotimaansa mikä hyvänsä ja maahanmuuton syy mikä hyvänsä.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

“Finnish’s English is already excellent but they should reduce requirement of Finnish when recruiting employees. Finnish language is the biggest barrier toward immigrant’s employment.” (Vietnamin kansalainen, nainen, amk)

“When I first came, I was considering staying in Finland once I finished my degree, but realized after a short time that it would be impossible. Finland is so prejudiced and discriminatory that even as a white North American trying my hardest to learn the language there are far too many barriers for me to stay. And it’s too awful to have to witness how people who are not white and North American are treated. Luckily for me, as a highly educated white Canadian, I have a wealth of other options. This is not so for your refugee population and many other immigrants, and I feel truly bad for them. Finland is a really grim place for foreigners, and you think that your social benefits make up for it. They do not. I imagine that pretty much everyone would be happy with less benefits - what we want is to be treated like human beings.” (Kanaan kansalainen, nainen, yliopisto)

“Jag tycker det är bra att Finland blir mer internationellt. Däremot vill jag inte att utländska företag köper upp företagen i Finland.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

“Så länge invandarna börjar arbeta när de kommer till Finland och INTE sitter på gatan och tigger pgnar samt lever av socialen har jag inga problem med dem.” (ruotsinkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

Jaakkolan tutkimuksen (2009) mukaan suomalaiset suhtautuivat vuonna 2007 ulkomaalaisin työnhakijoihin myönteisemmin kuin yhtenäkkään aiempaan tutkimusajankohtana. Tuolloisista vastaajista 74 prosenttia oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi vastaanottaa heitä nykyistä enemmän tai suunnilleen yhtä paljon kuin ennenkin. Pakolaisten vastaanotosta samoin ajatteli 64 prosenttia, joten myös suhtautuminen pakolaisiin oli muuttunut 1990-luvun laman jälkeen suopeamaksi. (Jaakkola 2009, 22, 30.) Edellisen perusteella havaitaan, että ”asennekuilu” opiskelijoiden keskuudessa työntekijöiden ja pakolaisten välillä on selvästi suurempi kuin Jaakkolalla.

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Nais- ja miesopiskelijoiden suhtautumisessa ulkomaalaisten työntekijöiden Suomeen muuttoon ei juuri ollut eroa. Sekä naisista että miehistä puolet oli ulkomaalaisten työntekijöiden määrän kasvattamisen kannalla. Suhtautumisessa pakolaisten määrään sukupuolet sen sijaan erosivat selvästi toisistaan: naisista kolmanneksen mielestä pakolaismäärää voisi kasvattaa, mutta miehistä tätä mieltä oli vain viidennes. Miehistä puolestaan lähes 40 prosenttia halusi vähentää pakolaisten määrää, kun taas naisista samoin ajatteli vain viidennes (Taulukko 15).

Taulukko 15. Nais- ja miesopiskelijoiden näkemys siitä, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	Naiset		Miehet	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	33	51	20	49
Kuten ennenkin	37	31	32	29
Vähemmän	20	9	39	13
Ei osaa sanoa	10	9	9	9
Yhteensä, %	100	100	100	100
Yhteensä, N	9 300	9 298	5 084	5 074

Mitä nuoremmista opiskelijoista oli kyse, sitä enemmän naiset suosivat pakolaisia verrattuna miehiin (Liitetaulukot 6 ja 7). Sen sijaan samaa ei ollut havaittavissa ulkomaalaisten työntekijöiden määrän lisäämisen suhteen. Vanhimmassa vastaajaryhmässä 59 prosenttia sekä miehistä että naisista ottaisi enemmän työntekijöitä. Lähes yhtä myönteisiä olivat myös 1970-luvulla syntyneet vastaajat.

Eri-ikäiset opiskelijat

Jokaisessa ikäryhmässä suosittiin enemmän työntekijöiden kuin pakolaisten vastaanottamista. Erot työvoiman suosimisen suuntaan kasvavat, mitä nuoremmasta ikäryhmästä oli kysymys. Pakolaisten kohdalla mielipide-erot vastaajaryhmien välillä olivat siis suuremmat kuin työntekijöiden kohdalla (Taulukko 16).

Vanhemmissa ikäryhmissä pakolaisia ottaisi enemmän lähes puolet vastanneista, nuoremmissa ikäryhmissä vain neljännes (26 %). Pudotus asenneilmastossa on todella suuri.

Taulukko 16. Eri-ikäisten opiskelijoiden näkemys siitä, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	1950-luvulla tai ennen syntyneet		1960- tai 1970-luvulla syntyneet		1980- tai 1990-luvulla syntyneet	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	45	60	37	55	26	49
Kuten ennenkin	28	24	33	28	36	31
Vähemmän	23	11	22	9	28	11
Ei osaa sanoa	4	5	8	8	10	9
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	316	316	2 684	2 676	11 384	11 380

Myös ulkomaalaisten työntekijöiden muuttoon vanhemmat ikäluokat suhtautuivat nuoria positiivisemmin. Määrän lisäämisen kannalla on 60 prosenttia, ja eroa nuorimpiin vastaajiin oli 10 yli prosenttiyksikköä. Ero ei siis ikäryhmittäin tarkasteltuna ole yhtä suuri kuin pakolaisten vastaanoton kohdalla.

Yliopisto-opiskelijat suhtautuivat kaikissa ikäryhmissä sekä pakolaisten että ulkomaalaisten työntekijöiden maahanmuuttoon huomattavasti ammattikorkeakouluopiskelijoita myönteisemmin (Liitetaulukot 8 ja 9).

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Puolet sekä suomalaisista että ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista ottaisi Suomeen nykyistä enemmän ulkomaalaisia työntekijöitä eli tässä suhteessa opiskelijoiden taustalla ei ollut eroa (Taulukko 17). Ulkomaalaistaustaisten suhtautuminen työntekijöihin oli silti suomalaisia myönteisempää, sillä neljännes ottaisi ulkomaalaisia työntekijöitä paljon enemmän, kun suomalaisilla vastaava osuus oli 17 prosenttia.

Pakolaisten vastaanoton kohdalla ulkomaalaistaustaiset olivat suomalaisiin verrattuna selvästi kielteisempiä. Suomalaisista vajaa kolmannes oli sitä mieltä, että pakolaisia voisi tulla Suomeen nykyistä enemmänkin. Ulkomaalaistaustaisilla opiskelijoilla vastaava osuus oli viidennes. Kolmannes ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista ottaisi Suomeen nykyistä vähemmän pakolaisia. Myös kannastaan epävarmoja vastaajia oli ulkomaalaistaustaisissa vastaajissa huomattavasti enemmän kuin suomalaisissa vastaajissa. Suhtautuminen pakolaisuuteen eroaa merkittävästi näiden kahden ryhmän välillä.

Taulukko 17. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden näkemys siitä, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	Suomalainen		Ulkomaalaistaustainen	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	30	50	20	49
Kuten ennenkin	35	31	21	24
Vähemmän	27	11	32	7
Ei osaa sanoa	8	8	27	20
Yhteensä, %	100	100	100	100
Yhteensä, N	13 343	13 338	1 041	1 034

Ulkomaalaistaustaisten mielipiteet erosivat kuitenkin suuresti toisistaan, kun tarkastellaan tarkemmin eri kansalaisuuksiin ja -kansalaisuusryhmiin kuuluvien opiskelijoiden suhtautumista ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten Suomeen vastaanottamiseen (Taulukko 18).

Taulukko 18. Eri kansalaisuuksiin ja -kansalaisuusryhmiin kuuluvien opiskelijoiden näkemys siitä, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Kansalaisuusryhmä	Enemmän		Kuten ennenkin		Vähemmän		Yhteensä, N	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Suomi	29	50	36	31	27	11	13 343	13 338
Pohjoismaat	57	63	23	20	7	3	30	30
Muut EU-maat	23	42	27	28	25	8	267	264
Venäjä	13	41	23	39	48	8	165	165
Muu Eurooppa	15	40	22	28	44	9	54	53
Kiina	12	59	17	15	39	3	117	117
Muu Aasia	17	55	15	20	38	8	220	217
Afrikka	24	46	12	14	18	7	83	83
USA tai Kanada	38	62	20	14	12	4	50	50
Väli- tai Etelä-Amerikka	17	56	30	13	22	4	46	46
Australia tai Oseania	0	40	60	20	0	0	5	5

Eniten ulkomaalaisten työntekijöiden määrän lisäämisen kannalla olivat muut pohjoismaalaiset ja pohjoisamerikkalaiset opiskelijat, heistä työntekijöitä ottaisi lisää yli 60 prosenttia. Myös Väli- ja Etelä-Amerikasta sekä Aasiasta kotoisin olevista opiskelijoista yli puolet kannatti määrän lisäämistä. Vähiten ulkomaalaisten työntekijöiden lisäämistä kannattivat puolestaan venäläistaustaiset sekä muista EU-maista ja muualta Euroopasta kotoisin olevat vastaajat.

Pakolaismäärän lisäämisen kannalla olivat jälleen selvästi muita ryhmiä enemmän muut pohjoismaalaiset (57 %). Toiseksi myönteisimpiä olivat pohjoisamerikkalaiset (38 %). Kun tarkastellaan vähintään 20 henkilön kansalaisuuksien asenteita, havaitaan ruotsalaisten kannattavan eniten pakolaismäärän lisäämistä.

Pakolaismäärän lisäämistä kannattavien afrikkalaistaustaisten osuus oli yllättävän pieni, vain viidennes. Toisaalta afrikkalaistaustaisten vastaajien joukossa oli vain kymmenisen prosenttia somalialaistaustaisia, jotka olivat muuttaneet Suomeen pääasiassa turvapaikanhakijoina. Afrikkalaistaustaisista vastaajista myös mielipiteestään epävarmojen vastaajien osuus oli hyvin suuri (46 %).

Muihin kuin edellä mainittuihin kansalaisuusryhmiin kuuluvat vastaajat kannattivat pakolaismäärän vähentämistä enemmän kuin lisäämistä. Kaikkein kriittisimpiä pakolaisten suhteen näyttävät olevan kiinalais- ja venäläistaustaiset vastaajat, joista kummastakin vain runsas kymmenesosa oli pakolaismäärän lisäämisen kannalla. Sen sijaan pakolaisten vastaanoton vähentämistä kannatti puolet.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat

Yliopistoissa opiskelevat vastaajat ottaisivat Suomeen selvästi enemmän sekä työntekijöitä että kiintiöpakolaisia kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Yliopisto-opiskelijoista lähes kolmannes oli pakolaismäärän lisäämisen kannalla. Ammattikorkeakoululaisten vastaava osuus oli melkein puolet pienempi. Ulkomaalaisten työntekijöiden määrää lisäisi puolestaan runsas puolet yliopisto-opiskelijoita ja lähes 40 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista (Taulukko 19).

Taulukko 19. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevien vastaajien näkemys siitä, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	Yliopisto		Ammattikorkeakoulu	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	32	53	17	39
Kuten ennenkin	36	29	32	34
Vähemmän	23	9	41	17
Ei osaa sanoa	9	9	10	10
Yhteensä, %	100	100	100	100
Yhteensä, N	11 288	11 273	3 096	3 099

Opiskelijoiden koulutusala

Eri koulutusalojen opiskelijoiden mielipiteet ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten maahanmuutosta erosivat toisistaan selvästi. Kaikkein eniten ulkomaalaisten työntekijöiden lisäämisen kannalla olivat yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijat (66 %). Muita enemmän työntekijöitä lisää ottaisivat myös kaupallisen alan (59 %) sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat (54 %). Vähiten työntekijöiden määrän lisäämistä kannattivat tekniikan, palvelualojen sekä maa- ja metsätalouden alan opiskelijat.

Yhteiskuntatieteiden opiskelijat haluaisivat muiden koulutusalojen opiskelijoita enemmän (49 %) lisätä myös Suomeen tulevien pakolaisten määrää. Muita myönteisemmin suhtautuivat myös humanistisen ja taidealan opiskelijat. Kielteisimmän suhtautuivat jälleen tekniikan opiskelijat, joista yli puolet haluaisi pakolaisia tulevan Suomeen nykyistä vähemmän. Kielteisimpien joukkoon kuuluivat myös kaupallisen alan sekä maa- ja metsätalouden alan opiskelijat.

Yhteiskuntatieteilijöiden myönteisyys ja tekniikan opiskelijoiden kriittisyys selittyvät osittain näiden koulutusalojen vinoutuneella sukupuolijakaumalla. Yhteiskuntatieteellisen opiskelijoista suurin osa oli naisia ja tekniikan opiskelijoista miehiä. Naisten todettiin aiemmin suhtautuvan maahanmuuttoon ja varsinkin pakolaisten muuttoon selvästi miehiä myönteisemmin.

Pääasiallinen asuinympäristö

Ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten vastaanottamiseen vastaajat näyttävät suhtautuvan sitä myönteisemmin, mitä isommalla paikkakunnalla he olivat pääosan elämästään viettäneet (Taulukko 20). Yli puolet (55 %) suurissa

Taulukko 20. Pääasiallinen asuin ympäristö ja opiskelijoiden suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttoon	Vastaajan pääasiallinen asuin ympäristö							
	Suuri kaupunki		Keskikokoinen kaupunki		Pieni kunta tai taajama		Maaseutu	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	31	55	27	50	26	46	26	44
Kuten ennenkin	32	27	36	31	38	33	38	35
Vähemmän	27	9	27	11	27	12	29	13
Ei osaa sanoa	10	9	9	8	10	9	7	8
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	5 546	5 535	4 138	4 140	3 084	3 085	1 616	1 612

kaupungeissa asuneista vastaajista ottaisi Suomeen lisää työntekijöitä, kun taas maaseudulla asuneista samoin ajatteli 44 prosenttia. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että kaupunkeihin maahanmuuttajia on tullut suuremmassa määrin ja aikaisemmin kuin maaseudulle. Kontaktihypoteesin mukaan henkilökohtaiset kontaktit Suomessa asuviin maahanmuuttajiin ovat yhteydessä myönteisiin asenteisiin ulkomaalaisten maahanmuuttoa kohtaan (Jaakkola 2009, 28–29).

Myös pakolaisia suurien kaupunkien vastaajista melkein kolmannes ottaisi Suomeen nykyistä enemmän, kun samoin ajatteli 26 prosenttia maaseudulla eläneistä. Erot pakolaisten vähentämisen kannalla olevien määrässä eivät kuitenkaan ole vastaajaryhmien kesken kovin suuret: kaikkein eniten jokaisessa ryhmässä oli niitä, jotka säilyttäisivät pakolaisten määrän nykyisellään. Kahden pienimmän kuntatyyppin vastaajista jopa 40 prosenttia oli nyky määrän kannalla.

Opiskelijoiden talouden kuukausitulot ja tyytyväisyys tuloihin

Kyselyyn vastanneet opiskelijat suhtautuivat sitä myönteisemmin ulkomaalaisten työntekijöiden vastaanottoon, mitä korkeammat kuukausitulot heidän taloudellaan oli. Vähintään 3 000 euroa ansaitsevien talouksien vastaajista työntekijöiden määrän lisäämisen kannalla oli lähes 60 prosenttia, kun sen sijaan alle 1 000 euroa ansaitsevien talouksien vastaajista samoin ajatteli alle puolet (Taulukko 21).

Suurempituloisten vastaajien myönteisempään maahanmuuttoasenteeseen vaikuttaa todennäköisesti myös ikä. Paremmien ansaitsevien talouksien vastaajat olivat keskimäärin vanhempia kuin vähemmän ansaitsevien talouksien vastaajat.

Taulukko 21. Talouden käytettävissä olevat kuukausitulot (ei kotona asuvilla) ja suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	0–999 €/kk		1 000–1 999 €/kk		2 000–2 999 €/kk		3 000– €/kk	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	26	45	31	52	30	54	33	58
Kuten ennenkin	36	32	34	30	34	29	35	28
Vähemmän	27	12	26	9	28	10	26	8
Ei osaa sanoa	11	11	9	9	8	7	6	6
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	5 753	5 747	2 992	2 988	2 087	2 084	2 691	2 692

Aikaisemminhan todettiin vanhempien vastaajien olevan keskimäärin nuoria hyväksyvämpiä asenteissaan. Vähintään 3 000 euroa kuukaudessa ansaitsevien talouksien vastaajista noin 60 prosenttia oli syntynyt 1950-luvulla tai aikaisemmin, kun puolestaan alle 1 000 euroa ansaitsevien talouksien vastaajista puolet kuului nuorimpaan ikäryhmään (Liitetaulukko 10).

Mielipiteet pakolaisten määrästä eri tuloryhmien välillä eivät eroa yhtä paljon kuin työntekijöiden kohdalla. Kuitenkin pakolaismäärän lisäämisen kannalla olevien osuus oli jälleen suurituloisimmilla opiskelijoilla korkein (33 %) ja pienituloisimmalla ryhmällä pienin (26 %). Sen sijaan kahdessa keskimmissä tuloluokassa vastaajien mielipiteet olivat keskenään hyvin samankaltaiset pakolaismäärän suhteen: lisäämisen kannalla oli 30 prosenttia ja nyky määrää kannatti samoin noin kolmannes.

Vastanneiden korkeakouluopiskelijoiden halukkuus ottaa Suomeen enemmän ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia oli myös sitä suurempi, mitä tyytyväisempiä vastaajat olivat taloutensa tuloihin. Esimerkiksi tuloihinsa tyytyväisimmistä vastaajista kolmannes kannatti pakolaismäärän lisäämistä, kun puolestaan tyytymättömmistä neljännes oli tätä mieltä (Taulukko 22).

Taulukko 22. Vastaajien tyytyväisyys talouden tuloihin ja suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin	Vastaajan tyytyväisyys tuloihin							
	Täysin riittävät		Melko riittävät		Melko riittämättömät		Täysin riittämättömät	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	32	55	30	51	27	47	24	45
Kuten ennenkin	35	28	35	31	35	32	30	28
Vähemmän	24	8	26	10	28	12	36	17
Ei osaa sanoa	9	9	9	8	10	9	10	10
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	2 624	2 622	6 079	6 075	4 063	4 056	1 387	1 387

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Kokemus ulkomailla asumisesta näyttää lisäävän opiskelijoiden halukkuutta ottaa Suomeen enemmän sekä työntekijöitä että pakolaisia. Mitä enemmän vastaajilla oli takanaan ulkomailla asuttuja vuosia, sitä enemmän he olivat valmiita lisäämään varsinkin ulkomaalaisten työntekijöiden maahanmuuttoa. Ne vastaajat, jotka eivät ole asuneet ulkomailla, suhtautuivat kielteisemmin sekä pakolaisten että työntekijöiden muuttoon (Taulukko 23).

Taulukko 23. Vastaajien ulkomailla asuminen ja suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttoon	Vastaajan ulkomailla asuminen							
	Ei ollenkaan		Alle 2 vuotta		2–5 vuotta		Yli 5 vuotta	
	Pakolaiset	Työntekijät	Pakolaiset	Työntekijät	Pakolaiset	Työntekijät	Pakolaiset	Työntekijät
Enemmän	23	43	36	58	43	62	43	65
Kuten ennenkin	37	34	36	28	31	24	30	20
Vähemmän	31	14	21	7	17	6	19	8
Ei osaa sanoa	9	9	7	7	9	8	8	7
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	7 518	7 520	4 455	4 451	841	842	438	433

Pakolaisuus-asenteiden kohdalla yhteys ei ole yhtä selkeä. Pakolaisten määrän lisäämistä kannattavien osuus ei kaikkein pisimpään ulkomailla asuneilla ole kuitenkaan suurempi kuin 2–5 vuotta asuneillakaan. Pitkään ulkomailla asuneista selvästi suurempi osa ottaisi pakolaisia paljon enemmän kuin 2–5 vuotta ulkomailla asuneet. Ne, jotka eivät ole asuneet ulkomailla, haluavat muita vastaajaryhmiä enemmän pitää maahan otettavien määrän samalla tasolla kuin ennenkin. Pakolaisten kohdalla näin ajatteli 37 prosenttia ja työntekijöiden kohdalla reilu kolmannes vastaajista.

Myönteinen suhtautuminen sekä ulkomaalaisten työntekijöiden että pakolaisten tuloon näyttää olevan selkeästi yhteydessä myös opiskelijan maahanmuuttajakontaktien määrään. Mitä enemmän opiskelija tuntee maahanmuuttajia henkilökohtaisesti, sitä enemmän hän olisi valmis ottamaan Suomeen lisää sekä työntekijöitä että pakolaisia. Ennen kaikkea niiden vastaajien osuus, jotka olisivat valmiita ottamaan maahanmuuttajia paljon enemmän, kasvaa johdonmukaisesti maahanmuuttajakontaktien kasvun myötä (Taulukko 24).

*”Maahanmuuttajaystävänä joita tunnen, ovat rikastuttaneet elämäni paljon, sekä saaneet minut katsomaan muita kulttuureja avarakatseisemmin.”
(suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)*

”I have wonderful and very close Finnish friends from the university but I know that for most of the foreigners it is so hard to communicate with Finns. How about some festivals e.g. world food, world close, world etc. festivals in the cities in which people can learn to communicate better. It should be thought thoroughly so it wouldn't be just like a market to buy things but something that people can stop, sit and talk to each other.” (aasialainen, nainen, yliopisto)

”Jag satte 20-50 som antalet invandrare jag känner. De är nog långt fler, inser jag nu. Jag bara inte tänker på dem som invandrare.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Myös Jaakkolan (2009) tutkimuksessa ilmeni, että juuri henkilökohtaiset kontaktit Suomessa asuviin ulkomaalasiin selittivät kaikkina tutkimusajankohtina myönteistä suhtautumista ulkomaisiin työnhakijoihin ja pakolasiin myös silloin, kun muiden sosiaalisten ja demografisten taustatekijöiden vaikutus oli vakioitu. Vuonna 2007 peräti 40 prosenttia niistä, jotka henkilökohtaisesti tunsivat ainakin jonkun maassa asuvan ulkomaalaisen, olivat sitä mieltä, että Suomen tulisi ottaa vastaan nykyistä enemmän pakolaisia. Ne, jotka eivät tunteneet yhtään tai vain pari ulkomaalaista henkilökohtaisesti, suhtautuivat muita kielteisemmin ulkomaalaisten työnhakijoiden ja pakolaisten vastaanottamiseen. (Jaakkola 2009, 35.)

Taulukko 24. Vastaajien maahanmuuttajakontaktit ja suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Suhtautuminen maahanmuuttoon	Tuntee Suomessa asuvia maahanmuuttajia henkilökohtaisesti									
	Ei yhiään		1–5		6–10		11–50		51–	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Enemmän	19	37	27	48	33	57	40	61	51	67
Kuten ennenkin	37	35	37	33	36	27	32	26	24	17
Vähemmän	33	17	27	11	24	9	22	7	19	11
Ei osaa sanoa	11	11	9	8	7	7	6	6	6	5
Yhteensä, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Yhteensä, N	2 353	2 349	6 368	6 364	2 418	2 420	1 945	1 946	259	259

Taulukko 25. Vastaajien uskonto tai elämäntapa ja suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Vastaajan uskonto/elämäntapa	Enemmän						Kuten ennenkin			Vähemmän			Yhteensä, N	
	Pakolaisia		Työntekijöitä		Pakolaisia		Työntekijöitä		Pakolaisia		Työntekijöitä		Pakolaisia	Työntekijöitä
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Kristinusko	25	47	39	33	27	12	7 341	7 337						
Ateisti/Vapaa-ajattelija	33	56	31	26	28	9	4 775	4 772						
Islam	31	63	21	16	29	11	116	116						
Buddhalaisuus	28	53	27	25	26	6	93	92						
Hindulaisuus	14	40	8	22	40	16	50	49						
Juutalaisuus	55	44	11	11	33	22	9	9						

Tässä tutkimuksessa suhtautuminen pakolaisiin oli siis tiukempaa kuin Jaakkolan tutkimuksessa, sillä vain 31 prosenttia niistä suomalaisopiskelijoista, joilla oli edes yksi henkilökohtainen maahanmuuttajakontakti, ottaisi enemmän pakolaisia. Kontakteja vailla olevista samoin ajatteli viidennes. Yli puolet maahanmuuttajakontakteja omaavista ottaisi ulkomaalaisia työntekijöitä enemmän, ja kontakteja vailla olevistakin vajaa 40 prosenttia (Liitetaulukko 11).

Niin sanotun kontaktihypoteesin mukaan tehokkain tapa vähentää ryhmien välisiä ennakkoluuloja onkin saattaa eri ryhmät tekemisiin keskenään. Maahanmuuton lisääntyessä suomalaisten kontaktit ulkomaalaisiin ovatkin yleistyneet. (Jaakkola 2009, 28.)

Opiskelijoiden uskonto tai elämänkatsomus

Eri uskontokuntien edustajat ja uskontokuntiin kuulumattomat (ateistit ja vapaa-ajattelijat) erosivat selkeästi mielipiteissään ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten tulon suhteen. Ateistit ja vapaa-ajattelijat ottaisivat enemmän sekä pakolaisia (kolmannes) että työntekijöitä (56 %) kuin esimerkiksi kristityt; heistä vain viidennes lisäisi pakolaisten ja vajaa puolet työntekijöiden määrää. Kaikkein positiivisimmin työntekijöiden muuttoon suhtautuivat muslimit, joista yli 60 prosenttia ottaisi heitä lisää Suomeen (Taulukko 25).

Kielteisin kanta sekä pakolaisten että työntekijöiden lisäämiselle oli hindulaisilla vastaajilla. Heistä vain 14 prosenttia ottaisi Suomeen lisää pakolaisia, mutta 40 prosenttia vähentäisi määrää.

Opiskelijoiden puoluekanta

Eri puolueiden kannattajista ja äänestämättä jättäneistä opiskelijoista myönteisimpiä ulkomaalaisten työntekijöiden lisäämiselle olivat ne, jotka kannattivat vihreitä (61 %) ja vasemmistoliittoa (60 %). Myös ruotsalaista kansanpuoluetta äänestäneistä opiskelijoista yli puolet ottaisi Suomeen enemmän ulkomaalaisia työntekijöitä. Vähiten ulkomaalaisten työntekijöiden lisäämistä kannattivat perussuomalaisia äänestäneet, joista selvästi suurempi osa oli vähentämisen (35 %) kuin lisäämisen (23 %) kannalla (Taulukko 26).

Pakolaismäärän lisäämisen kannalla olivat eniten vasemmistoliiton kannattajat, yli puolet, ja seuraavina olivat vihreät ja RKP. Erityisen tiukka kanta oli perussuomalaisia äänestäneillä, joista vain 4 prosenttia oli pakolaisten lisäämisen kannalla.

Taulukko 26. Vastaajien puoluekanta ja suhtautuminen siihen, kuinka paljon Suomeen tulisi ottaa ulkomaalaisia työntekijöitä ja pakolaisia nykyiseen verrattuna, %.

Vastaajan puoluekanta	Enemmän		Kuten ennenkin		Vähemmän		Yhteensä, N	
	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä	Pakolaisia	Työntekijöitä
Kok.	13	54	43	32	38	9	2 334	2 340
SDP	29	51	42	32	23	10	1 013	1 009
PS	4	23	19	39	76	35	797	797
Kesk.	16	41	49	40	29	14	772	772
Vas.	53	60	29	27	10	6	1 641	1 636
Vhr.	45	61	37	26	10	5	3 832	3 830
RKP	44	54	34	28	15	8	438	435
KD	34	44	36	34	21	13	339	339
Ei äänestänyt	13	36	29	31	43	19	1 144	1 143

Yhteenveto: opiskelijoiden mielipiteet pakolaisten ja ulkomaalaisten työntekijöiden vastaanotosta

- Selvästi suurempi osa kaikista vastaajista on ulkomaalaisten työntekijöiden määrän lisäämisen kannalla (50 %) kuin pakolaismäärän lisäämisen kannalla (29 %).
- Naisopiskelijat suhtautuivat miesopiskelijoita myönteisemmin pakolaisten määrän lisäämiseen, ja miehistä suurempi osa haluaisi vähentää vastaanotettujen määrää.
- Vanhemmat opiskelijat sekä yliopistoissa opiskelevat suhtautuivat myönteisemmin niin pakolaisten kuin ulkomaalaisten työntekijöiden määrän lisäämiseen verrattuna nuoriin ja ammattikorkeakoulussa opiskeleviin.
- Ulkomaalaistaustaisista suurempi osa, neljännes, ottaisi ulkomaalaisia työntekijöitä paljon enemmän kuin suomalaiset opiskelijat (alle viidennes).
- Suomalaisista suurempi osa, 30 prosenttia, ottaisi pakolaisia nykyistä enemmän kuin ulkomaalaistaustaiset opiskelijat (viidennes). Jälkimmäisistä pohjoismaalaiset ja pohjoisamerikkalaiset suhtautuivat myönteisimmin sekä ulkomaalaisten työntekijöiden että pakolaisten määrän lisäämiseen, kun taas venäläistaustaiset sekä muista EU-maista ja muualta Euroopasta kotoisin olevat vastaajat kannattivat vähiten ulkomaalaisten työntekijöiden lisäämistä. Kaikkein kriittisimpiä pakolaismäärän suhteen näyttävät olevan kiinalais- ja venäläistaustaiset vastaajat.
- Koulutusaloittain myönteisimpiä sekä pakolaisten että työntekijöiden lisäämisen suhteen olivat yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijat ja kielteisimpiä olivat miesvoittoiset tekniikan opiskelijat.

- Opiskelijat olivat sitä myönteisempiä työntekijöiden ja pakolaisten vastaanottamiseen, mitä isommissa kaupungeissa he olivat pääosan elämästään viettäneet, tai mitä korkeammat kuukausitulot heidän taloudellaan on.
- Kokemus ulkomailla asumisesta ja henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä lisäävät opiskelijoiden halukkuutta ottaa Suomeen enemmän sekä työntekijöitä että pakolaisia.
- Myönteisimpiä pakolaisten lisäämiselle olivat uskontokuntiin kuulumattomat sekä vasemmistoliittoa ja vihreitä äänestäneet. Kielteisimminkin suhtautuivat perussuomalaisia äänestäneet.

5.2. Opiskelijoiden suhtautuminen eri kansalaisuuksien muuttoon

Vuonna 2011 Suomeen muuttaneista 29 481 henkilöstä kaksi kolmasosaa oli ulkomaan kansalaisia. Noin kolmannes tulijoista oli siis paluumuuttajia. Ulkomaan kansalaisista runsas 60 prosenttia tuli muualta Euroopasta. Eniten tulijoista oli virolaisia (4 778) ja venäläisiä (2 748). Nämä ovat myös maamme suurimmat ulkomaalaisryhmät. Seuraavina tulomaina olivat Thaimaa, Ruotsi ja Kiina. Aasian maiden kansalaisia oli yhteensä neljännes ulkomaalaisista muuttajista (Tilastokeskus 2012f). (Liitetaulukko 12).

Kyselyyn vastanneilta korkeakouluopiskelijoilta tiedusteltiin heidän suhtautumistaan sellaisten maiden kansalaisiin, joita Suomeen on viime vuosina muuttanut eniten. Suhtautumisen eri maiden kansalaisiin on todettu vaihtelevan paljon. Myönteisintä suhtautuminen on kulttuurisesti ja ulkonäöllisesti suomalaisista vähiten eroaviin kansalaisuuksiin (Jaakkola 2009). Asenteisiin vaikuttavat kuitenkin myös esimerkiksi vastaanottavan maan ja lähtömaan väliset historialliset suhteet.

Länsimaiden kansalaiset muuttavat Suomeen useista eri syistä, mutta humanitaariset muuttajat ovat tulleet ja tulevat edelleen vain tietyistä, turvallisuudeltaan epävakaina maista. Tällaisia maita ovat mm. Somalia, Iran, Irak ja Afganistan. Euroopan maista humanitaarisia muuttajia on tullut erityisesti entisen Jugoslavian alueelta. Kun näitä maita tarkastellaan ryhmänä, puhutaan jatkossa humanitaarisen muuton maista.

Kaikki opiskelijat

Kun tarkastellaan kyselyyn vastanneiden korkeakouluopiskelijoiden suhtautumista eri maiden ja alueiden kansalaisten Suomeen muuttoon, näkivät vastaajat kaikkein mieluisimpina muuttajina ruotsalaiset (Taulukko 27). Lähes yhtä mie-

luisia tulijaryhmiä olivat saksalaiset, britit, ja yhdysvaltalaiset muuttajat. Näihin muuttajiin vähintään neljä viidestä vastaajasta suhtautui positiivisesti.

Taulukko 27. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden suhtautuminen eri kansalaisuuksien Suomeen muuttoon, %. N=14 568.

Kansalaisuus	Kaikki vastaajat			Yhteensä, %
	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa	
Ruotsi	88	5	7	100
Saksa	87	5	8	100
Iso-Britannia	86	6	8	100
Yhdysvallat	80	11	9	100
Viro	77	14	9	100
Kiina	75	16	9	100
Intia	69	21	10	100
Puola	69	20	11	100
Thaimaa	66	22	12	100
Vietnam	65	22	13	100
Venäjä	56	35	9	100
Entinen Jugoslavia	56	29	15	100
Turkki	52	36	12	100
Iran	46	41	13	100
Irak	45	42	13	100
Afganistan	45	42	13	100
Somalia	41	48	11	100
Romania	40	48	12	100

”Suuryrityksissä haluaisin nähdä työskentelemässä koulutettuja/ammattitaitoisia, rikosrekisterivapaita ulkomaalaisia. (esim. Kiina, Yhdysvallat, Saksa, Japani, Italia).” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

”Sen lisäksi suosisin tiettyjä maahanmuuttajaryhmiä, sillä esimerkiksi länsimaista tulevien on helpompi sopeutua suomeen kuin lähi-idästä tulevien ja siksi heidän kotouttamisensa onnistuisi Suomelta paremmin.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Pakolaisten ottaminen sodan runtelemista ja nälänhädän riuduttamista maista ei ole järkevää, koska sellaisten alueiden asukkaat eivät millään sopeudu kehittyneisiin maihin... Maahanmuuttajien ottaminen kehittyvistä maista on

sen sijaan ongelmatonta.” (syntymämaa Muut EU-maat, Suomen kansalainen, isä Venäjän kansalainen, mies, amk)

”Venäläisiä en halua, koska pitkällä tähtäimellä siitä osasta väestöstä voi muodostua uhkaa esim turvallisuuspoliittisen tilanteen kiristyessä.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Suurin ongelma mielestäni on pakolaisista muslimitaustaiset. Olen sitä mieltä, että muslimeilla on vaikeinta integroitua kristinuskoon pohjautuvaan valtioon. He eivät toimillaan näe mitään väärää, koska omassa maassaan naisten asema ja yhteiskuntajärjestys on täysin erilainen.” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

”Must strictly reduce immigration from African countries, Nepal, China, India.” (Vietnamin kansalainen, mies, amk)

”Multiculturalism is about assimilation i.e. integrating into the host country’s culture and ways of life. I am not being biased against the Muslims but if they are not able to adjust to the environment here and not respect the religion here (especially in schools), I would recommend Finland to reconsider and stop accepting Muslim immigrants. I understand the predicament of asylum seekers, but they are not contributing to the society here if they are to continue to socialize with people of their own race and background instead of the Finns.” (aasialainen, nainen, yliopisto)

”Flyktingar är helt okej, så länge de inte är muslimer utan tar seden dit de kommer. T.ex. burmesiska flyktingar borde prioriteras före muslimer eftersom de verkar ha det lättare att integreras i det finska samhället.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Kaikkein positiivisinta vastaajien suhtautuminen oli siis länsimaalaisia ja erityisesti muualta Euroopasta tulevia muuttajia kohtaan. Länsimaalaiset tulevat Suomeen yleensä työ- ja perhesyistä, ja he eivät ole elannossaan riippuvaisia sosiaalietuuksista, kuten humanitaarisista syistä tulevat.

Myös virolaisiin muuttajiin suhtaudutaan hyvin positiivisesti, sillä 77 prosenttia vastaajista näkisi mielellään heidän muuttavan Suomeen. Lähes yhtä myönteistä oli suhtautuminen kiinalaisiin muuttajiin. Vastaajien asenne virolaisten muutolle oli selkeästi myönteisempi kuin venäläisten muutolle, johon myönteisesti suhtautui yli 20 prosenttiyksikköä pienempi osa vastaajista.

Turkkilaisiin muuttajiin suhtautuminen oli hieman kielteisempää kuin ennestään Jugoslaviasta tulleita kohtaan, vaikka turkkilaisia ei ole tullut Suomeen

paljon turvapaikanhakijoina. Turkki-laisten maahanmuutto liittyy pääosin turkkilaisten miesten ja suomalaisten naisten välisiin avioliittoihin (Wahlbeck 2005, 43; Heikkilä 2011).

Kielteisimmin tutkimuksen opiskelijat suhtautuivat romanialaisten ja somalien Suomeen muuttoon. Suhtautuminen näistä maista muuttaviin oli lähes identtinen: kielteinen kanta oli vajaalla puolella vastaajista ja myönteisesti suhtautui 41 prosenttia. Mieli-piteestään epävarmojen vastaajien osuus oli suurempi niiden maiden kansalaisten suhteen, joista muutetaan paljon humanitaarisista syistä. Romanialaisiin muuttajiin suhtaudutaan yhtä kielteisesti kuin somaleihin, vaikka Romania kuuluu Euroopan unioniin. Median esiin nostamat romanikerjäläiset saattavat aiheettomasti leimata kaikki romanialaismuuttajat, vaikka Romaniasta muutetaan Suomeen monin erilaisin perustein. Kysyä sopii, ovatko romanialaiset perineet venäläisten huonon aseman suomalaisten asenneilmapiirissä.

Edellä jo todettiin, että myös Jaakkolan (2009) tutkimuksen mukaan myönteisimmin suomalaiset suhtautuivat kulttuurisesti läheisimmistä maista tuleviin maahanmuuttajiin. Vuonna 2007 tutkituista viidestä etnisestä ryhmästä virolaiset olivat suosituimpia, seuraavaksi kiinalaiset ja puolalaiset maahanmuuttajat. Asenteet venäläisten maahanmuuttoa kohtaan olivat jo varauksellisempia, ja somalia-laisten maahanmuuttoon suhtauduttiin kaikkein torjuvimmin. Etnisten ryhmien ”suosituimmuusjärjestys” oli siis Jaakkolalla sama kuin tässä tutkimuksessa.

Jaakkolan tekemän pitkäaikaisseurannan mukaan asenteet venäläisiä ja virolaisia maahanmuuttajia kohtaan ovat vuonna 1993 laman aikaan tehdyn tutkimuksen jälkeen muuttuneet myönteisemmiksi, mutta eivät ole palautuneet vuoden 1987 tasolle. Venäläiset ovat myös erottautuneet somaleista: vuonna 1993 vastaajista neljännes suhtautui myönteisesti sekä venäläisten että somaleiden maahanmuuttoon, mutta vuonna 2007 suhtautuminen venäläisiin jo selvästi somaleita myönteisempää (Jaakkola 2009, 52–53). Tämän raportin perusteella havaitaan, että asenne venäläisiä kohtaan on suomalaisessa mielipideilmastossa parantunut edelleen.

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Naisopiskelijat suhtautuivat kaikkien tarkasteltujen kansalaisuuksien Suomeen muuttoon myönteisemmin kuin miesopiskelijat. Mieli-suusjärjestys oli miehillä ja naisilla lähes sama. Pääsääntöisesti naisten ja miesten mielipide-erot olivat vähäisimmät länsimaisten muuttajien kohdalla (Taulukko 28). Sen sijaan erot olivat vastaavasti suuremmat humanitaarisen muuton maista tulevien kohdalla.

Naiset olivat miehiä selvästi suvaitsevampia mm. somaleiden Suomeen muuttolle: naisista lähes puolet (46 %) suhtautui somaleiden muuttoon myönteisesti, miehistä samaa mieltä oli vain kolmannes (31 %) (Taulukko 28).

Taulukko 28. Nais- ja miesopiskelijoiden suhtautuminen eri kansalaisuuksien Suomeen muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan kansalaisuus	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
Ruotsi	89	84	4	7	7	9
Saksa	88	85	5	6	7	9
Iso-Britannia	89	83	4	8	7	9
Yhdysvallat	83	77	9	14	8	9
Viro	79	71	12	18	9	11
Kiina	78	70	13	20	9	10
Intia	71	66	19	24	10	10
Puola	71	64	18	24	11	12
Thaimaa	69	63	20	24	11	13
Vietnam	66	61	21	26	13	13
Venäjä	60	51	32	39	8	10
Entinen Jugoslavia	60	48	25	37	15	15
Turkki	56	47	33	41	11	12
Iran	50	41	37	48	13	13
Irak	50	37	38	50	12	13
Afganistan	49	36	38	50	13	14
Somalia	46	31	43	58	11	11
Romania	44	34	45	53	11	13

Eri-ikäiset opiskelijat

Mitä nuorempia vastaajat olivat, sitä positiivisemmin he suhtautuivat mieluisuuslistan kärjessä olevien maiden kansalaisten (Ruotsi, Saksa, Iso-Britannia, Yhdysvallat ja Kiina) Suomeen muuttoon. Sen sijaan nuoret suhtautuivat vanhempia vastaajaryhmiä kielteisemmin niiden maiden kansalaisiin, joista muutetaan Suomeen pääasiassa humanitaarisista syistä. Myös virolaisten ja venäläisten muuton suhteen nuorimmat vastaajat olivat hieman vanhempia vastaajia kriittisempiä. Puolalaisten muuton suhteen sen sijaan kaikki ikäryhmät olivat hyvin yksimielisiä: lähes 70 prosenttia suhtautui positiivisesti heidän Suomeen muuttoonsa (Liitetäulukko 13).

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Kaikkien tarkasteltujen kansalaisuuksien Suomeen muuttoon suomalaiset opiskelijat suhtautuivat ulkomaalaistaustaisia myönteisemmin (Taulukko 29). Suomalaiset suhtautuivat positiivisimmin ruotsalaisiin ja kielteisimmin somalialaisiin ja romanialaisiin. Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden preferenssit eivät kovin paljoa poikenneet suomalaisista; ruotsalaiset ja saksalaiset olivat listan yläpäässä ja somalit loppupäässä. Eniten mielipiteet erosivat länsimaisten muuttajien ja thaimaalaisten kohdalla ja vähiten pakolaistaustaisten osalta.

Liitetaulukossa 14 esitetään myönteisesti suhtautuvien vastaajien osuus heidän taustakansalaisuutensa ja -alueensa mukaan.

Taulukko 29. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden suhtautuminen eri kansalaisuuksien Suomeen muuttoon, %.

Muuttajan kansalaisuus	Suomalainen			Ulkomaalaistaustainen		
	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa
Ruotsi	89	5	6	73	5	22
Saksa	88	5	7	74	7	19
Iso-Britannia	88	5	7	69	9	22
Yhdysvallat	82	11	7	67	12	21
Viro	78	14	8	62	12	26
Kiina	75	16	9	64	18	18
Intia	70	20	10	56	23	21
Puola	70	20	10	59	14	27
Thaimaa	68	22	10	48	20	32
Vietnam	66	22	12	50	19	31
Venäjä	57	35	8	57	26	17
Entinen Jugoslavia	57	30	13	44	18	38
Turkki	53	37	10	48	25	27
Iran	47	42	11	45	26	29
Irak	46	43	11	37	30	33
Afganistan	46	43	11	34	29	37
Somalia	41	49	10	34	37	29
Romania	41	49	10	38	31	31
Yhteensä, N	13 458			1 110		

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat ja opiskelijoiden koulutusala

Yliopisto-opiskelijoilla myönteisesti suhtautuvien osuus kaikkia muuttajaryhmiä kohtaan oli suurempi kuin ammattikorkeakouluopiskelijoilla (Taulukko 30). Suurin ero suhtautumisessa oli perinteisten turvapaikanhakijamaiden kansalaisiin ja pienin suhtautumisessa länsimaiden kansalaisiin. Esimerkiksi Afganistanista muuttaviin vajaa puolet yliopisto-opiskelijoista suhtautui myönteisesti, kun sen sijaan ammattikorkeakouluopiskelijoista samoin ajatteli vain noin kolmannes. Sen sijaan Ruotsista muuttavien kohdalla vastaavat osuudet olivat yliopisto-opiskelijoilla 89 ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla 85 prosenttia.

Suhtautuminen maahanmuuttajiin vaihtelee koulutusalan mukaan. Eri alojen sukupuolijakauma vaikuttaa kuitenkin taustalla. Kasvatus- ja opetusala, terveys- ja

Taulukko 30. Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa opiskelevien vastaajien suhtautuminen eri kansalaisuuksien Suomeen muuttoon, %.

Muuttajan kansalaisuus	Yliopisto			Ammattikorkeakoulu		
	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa
Ruotsi	89	4	7	85	8	8
Saksa	88	5	8	85	7	9
Iso-Britannia	87	5	8	84	8	8
Yhdysvallat	82	9	8	77	14	9
Viro	79	12	9	70	21	10
Kiina	77	14	9	70	20	10
Intia	71	19	10	62	27	12
Puola	71	18	11	61	26	12
Vietnam	67	20	13	57	29	11
Thaimaa	68	20	12	61	27	13
Entinen Jugoslavia	58	27	15	47	37	8
Venäjä	59	33	9	51	40	17
Turkki	55	34	11	45	43	12
Iran	50	38	12	37	50	11
Irak	48	39	13	36	50	12
Afganistan	47	40	13	36	51	13
Romania	43	45	12	32	56	14
Somalia	42	45	11	33	56	11
Yhteensä, N	11 421			3 147		

sosiaalia ja sekä humanistinen ja taideala ovat hyvin naisvaltaisia. Tekniikan alalla opiskelevista vastaajista puolestaan kolme neljäsosaa oli miehiä.

Yleisesti myönteisimpiä vastaajia olivatkin yhteiskuntatieteellisen sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat. Vähiten myönteisesti suhtautuivat tekniikan opiskelijat, erityisesti pakolaistaustaisiin muuttajiin, kuten myös kaupallisen alan opiskelijat. Kansalaisuudeltaan mieluisimpien muuttajien eli ruotsalaisten, saksalaisten ja brittien muuttoon kaikkien alojen opiskelijoista vähintään 80 prosenttia suhtautui myönteisesti (Liitetaulukko 15). Edellisen perusteella havaitaan, että kielteisyys hajautuu koulutusalan mukaan, myötämielisyys eurooppalaisten muuttoa kohtaan on sen sijaan yhteneväistä.

Palvelualojen opiskelijat olivat myönteisimpien joukossa paitsi länsimaalaisten muuttajien, myös puolalaisten, intialaisten, thaimaalaisten, kiinalaisten, virolaisten ja venäläisten muuton suhteen.

Yhteiskuntatieteellisen ja humanistisen alan opiskelijat suhtautuivat myönteisimmin myös humanitaarisiin muuttajiin. Yli puolet näiden koulutusalojen opiskelijoista näki somalialaisten muuton myönteisenä. Vastaavat osuudet tekniikan ja kaupallisen alan opiskelijoilla olivat selvästi pienemmät.

Opiskelijoiden asuinympäristö ja talouden tulot

Lähtöpaikkakunnan koolla oli selvä yhteys suhtautumisessa maahanmuuttoon. Suuremmilla paikkakunnilla pääosan elämästään asuneet vastaajat suhtautuivat eri kansalaisuuksien muuttoon hieman positiivisemmin kuin pienemmillä paikkakunnilla asuneet. Erot vastaajaryhmien välillä näkyvät lähinnä erittäin myönteisten vastaajien osuuksissa. Erot vastaajaryhmien välillä olivat pääsääntöisesti 4–5 prosenttiyksikköä. Esimerkiksi ruotsalaisiin muuttajiin kahden pienimmän kuntatyyppin vastaajista puolet suhtautui erittäin myönteisesti, ja kahden suurimman kuntatyyppin vastaajista samoin ajatteli 55 prosenttia (Liitetaulukko 16).

Länsimaalaiset muuttajat olivat kaikille vastaajille mieluisia muuttajia, mutta vähintään 3 000 euroa kuukaudessa ansaitsevien talouksien vastaajat suhtautuivat heihin vieläkin myönteisemmin kuin alempien tuloluokkien vastaajat. Useimpien muiden tarkasteltujen kansalaisuuksien muuttoon puolestaan 1 000–1 999 euroa ansaitsevien talouksien vastaajat suhtautuivat hieman muita myönteisemmin. Näin oli varsinkin humanitaaristen muuttajien kohdalla. Erot eri ryhmien välillä olivat kuitenkin korkeintaan muutaman prosenttiyksikön luokkaa (Liitetaulukko 17).

Eri kansalaisuuksien maahanmuuttoon myönteisesti suhtautuvien osuus vastaajista oli pääsääntöisesti sitä suurempi, mitä tyytyväisempiä vastaajat olivat oman taloutensa kuukausituloihin. Tämä pätee erityisesti suhtautumisessa ”turvapaikanhakijamaiden” kansalaisten tuloon, mutta myös esimerkiksi virolaisiin, puolalaisiin

ja venäläisiin tulijoihin. Länsimaiden kansalaisten tuloon suhtautumisessa eri vastaajaryhmien vastaajat eivät eronneet yhtä paljon. Ruotsalaisiin ja saksalaisiin suhtautuminen oli yhtä myönteistä kaikissa tuloluokissa (Liitetaulukko 18).

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Ulkomailla asuminen näyttää vaikuttavan opiskelijoiden maahanmuuttoasenteisiin myös siten, että myönteisyys eri kansalaisuuksien muuttajia kohtaan oli sitä suurempi, mitä enemmän vastaajalla oli kokemusta ulkomailla asumisesta. Kuitenkaan yli viiden vuoden ulkomaankokemus ei näytä kaikin paikoin enää lisäävän myönteisyyttä länsimaisia muuttajia kohtaan. Sen sijaan erittäin myönteisten osuus näyttää kasvavan ulkomailla asumisen keston mukaan humanitaaristen muuttajien kohdalla. Esimerkiksi neljännes niistä vastaajista, joilla oli pisin kokemus ulkomailla asumisesta, suhtautui erittäin myönteisesti afganistanilaisiin maahanmuuttajiin, ja hyvin kriittisesti heidän maahanmuuttoonsa suhtautui 14 prosenttia. Niillä vastaajilla, joilla puolestaan ei ollut lainkaan asumiskokemusta ulkomailta, erittäin myönteisten osuus oli 13 prosenttia ja hyvin kriittisten osuus runsas viidennes (Liitetaulukko 19).

Suomalaisten vastaajien myönteisyys näyttää johdonmukaisesti kasvavan henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien lisääntymisen myötä. Varsinkin suhtautuminen humanitaarisiin maahanmuuttajiin oli sitä myönteisempää, mitä enemmän kontakteja vastaajilla oli. Esimerkiksi saksalaisten muuttajien kohdalla ero oli vain pari prosenttiyksikköä, kun verrataan erittäin myönteisten osuuksia kaikkein eniten maahanmuuttajakontakteja omaavissa ja 11–50 kontaktia omaavissa vastaajissa. Somalialaisen muuttajaryhmän kohdalla vastaava ero sen sijaan oli jo yli 10 prosenttiyksikköä (Liitetaulukko 20).

Opiskelijoiden uskonto tai elämänkatsomus

Opiskelijoiden omalla uskonnollisella taustalla oli myös selvä yhteys eri maista tuleviin. Buddhalaiset puolestaan suhtautuivat thaimaalaisiin tulijoihin hyvin myönteisesti; samoin hindulaiset intialaisten muuttoon. Hindulaisilla kannastaan epävarmojen osuus oli pääsääntöisesti hyvin korkea muiden, paitsi intialaisten ja kiinalaisten muuttajien kohdalla. Myös juutalaiset vastaajat kuuluivat maahanmuuttoon myönteisimmin suhtautuvien joukkoon. Heitä oli kuitenkin vain yhdeksän henkilöä koko aineistossa (Liitetaulukko 21).

Suuremmista vastaajaryhmistä uskontokuntiin kuulumattomat kuuluivat myönteisimpien vastaajien joukkoon. Kristityt opiskelijat olivat myönteisimpiä

länsimaalaisten muuttajien muutolle. Esimerkiksi uskontokuntiin kuulumattomista ja kristityistä lähes yhtä moni näki myönteisenä saksalaisten maahanmuuton. Myös puolalaisten, vietnamilaisten, intialaisten, thaimaalaisten ja kiinalaisten muutolle myönteisimpiä olivat uskontokuntiin kuulumattomat.

Humanitaariseen muuttoon myönteisimmin suhtautuivat pääsääntöisesti muslimit ja uskontokuntiin kuulumattomat. Useimmissa humanitaarisen muuton lähtömaissa islaminusko onkin valtauskonto. Puolet muslimivastaajista suhtautui esimerkiksi afganistanilaisten muuttoon myönteisesti. Eniten kielteisiä on puolestaan kristityissä vastaajissa, sillä lähes puolet heistä suhtautui kielteisesti afganistanilaisiin tulijoihin.

Hindulaisilla eri maiden kansalaisten muuttoon myönteisesti suhtautuvia oli pääsääntöisesti vastaajaryhmistä vähiten. Tämä johtuu kuitenkin siitä, että heillä kannastaan epävarmojen vastaajien osuus oli hyvin suuri. Kaikkein epävarmimpia he olivat entisen Jugoslavian kansalaisten muuton suhteen. Hindulaisilla ei siis kielteisten vastaajien osuus ole muita vastaajaryhmiä suurempi, vaan monen muuttajaryhmän kohdalla jopa muita pienempi.

Opiskelijoiden puoluekanta

Myönteisimmin useimpien tarkasteltujen kansalaisuuksien muuttoon suhtautuivat vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat (Liitetaulukko 22). Humanitaarisiin muuttajiin he suhtautuivat selvästi muita vastaajaryhmiä myönteisemmin. Esimerkiksi afganistanilaisiin muuttajiin vasemmistoliiton äänestäjistä lähes 70 prosenttia suhtautui myönteisesti.

Perussuomalaisia äänestäneet opiskelijat sen sijaan suhtautuivat erittäin kielteisesti humanitaariseen muuttoon. Esimerkiksi somalialaisten muuton melkein 90 prosenttia heistä näki kielteisenä, kolme neljästä jopa erittäin kielteisenä. Afganistanilaistenkin muuttajien kohdalla kielteisten osuus oli selvästi yli 80 prosenttia. Esimerkiksi Thaimaasta, Virosta, Puolasta, Vietnamista, Intiasta ja varsinkin Kiinasta suuntautuvan muuton perussuomalaisia äänestäneet näkivät selvästi humanitaarista muuttoa myönteisempänä, vaikka olivatkin kielteisten vastaajaryhmä näidenkin muuttajien kohdalla.

Myös kokoomusta äänestäneet opiskelijat olivat melko kielteisiä humanitaarisen muuton suhteen: somalien tulon kielteisesti suhtautui lähes 70 prosenttia. Myös keskustaa äänestäneet ja äänestämättä jättäneet kuuluivat kielteisempiin vastaajaryhmiin.

Kokoomusta äänestäneet olivat sen sijaan vastaajaryhmistä myönteisimpiä länsimaiden kansalaisten muuton suhteen: vähintään 90 prosenttia heistä näki ruotsalaisten, saksalaisten ja brittien muuton myönteisenä. Näihin muuttajiin

myös perussuomalaisilla oli erittäin myönteinen suhtautuminen, vaikka myönteisiä oli jälleen hieman vähemmän kuin muilla vastaajaryhmillä.

Yhteenveto: opiskelijoiden suhtautuminen eri kansalaisuuksien Suomeen muuttoon

- Opiskelijat suhtautuivat kaikkein positiivisimmin länsimaalaisia ja erityisesti muualta Euroopasta tulevia muuttajia kohtaan. Myös kiinalaisiin ja virolaisiin muuttajiin suhtaudutaan positiivisesti. Kielteisemmin opiskelijat suhtautuivat romanialaisten ja somalien Suomeen muuttoon.
- Nuoremmat vastaajat suhtautuivat vanhempia vastaajaryhmiä kielteisemmin niiden maiden kansalaisiin, joista muutetaan Suomeen pääasiassa humanitaarisista syistä. Myös virolaisten ja venäläisten muuton suhteen nuorimmat vastaajat olivat hieman vanhempia vastaajia kriittisempiä.
- Naisopiskelijoiden suhtautuminen oli positiivisempaa kuin miesten ja yliopisto-opiskelijat olivat vastaavasti positiivisempia asenteissaan kuin ammattikorkeakouluopiskelijat.
- Länsimaalaisiin muuttajiin suomalaiset vastaajat suhtautuivat ulkomaalaistaustaisia myönteisemmin.
- Suomalaisten vastaajien suhtautuminen moniin humanitaarisiin muuttajiin oli ulkomaalaistaustaisia varauksellisempaa.
- Humanitaarisiin muuttajiin suhtautuivat myönteisimmin muut pohjoismaalaiset ja pohjoisamerikkalaiset. Kiinalaistaustaisilla vastaajilla myönteisten osuus oli muita vastaajaryhmiä pienempi useiden kansalaisuuksien, varsinkin humanitaaristen muuttajien kohdalla.
- Suuremmilla paikkakunnilla pääosan elämästään asuneet vastaajat suhtautuivat eri kansalaisuuksien muuttoon hieman positiivisemmin kuin pienemmillä paikkakunnilla asuneet.
- Eri kansalaisuuksien maahanmuuttoon myönteisesti suhtautuvien osuus vastaajista oli pääsääntöisesti sitä suurempi, mitä tyytyväisempiä vastaajat olivat oman taloutensa kuukausituloihin.

5.3. Opiskelijoiden suhtautuminen ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisiin muuttajiin

EU:n kansalaisten vapaan liikkuvuuden takia EU:n jäsenmaista muuttaneiden toiminnasta Suomessa on vaikea saada täsmällistä tietoa. Suomessa arvioidaan kuitenkin olevan töissä noin 50 000 EU:n kansalaista. (Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -työryhmä 2013). Vuonna 2011 EU:n ulkopuolelta tuleville Maahanmuuttovirasto myönsi 17 683 ensimmäistä oleskelulupaa ja poliisi noin 60 000 jatkolupaa muun kuin kansainvälisen suojelun perusteella. Maahanmuuttoviraston myöntämistä luvista erilaisen toiminnan perusteella saadut myönteiset luvat esitetään taulukossa 31 (Maahanmuuttovirasto 2012b).

Taulukko 31. Myönteisen oleskeluluvan työn tai muun toiminnan perusteella saaneet vuonna 2011, henkilömäärä. (Maahanmuuttovirasto 2012b).

Hakuperuste	Myönteinen päätös
Opiskelu	5 460
Osaratkaisua edellyttävä työnteko	3 029
Eriyisasantuntija	883
Tieteellinen tutkimus	522
Muu työnteko	504
Harjoittelija	171
Urheilu ja valmentaminen	169
Au pair	75
Elinkeinonharjoittaminen	55
Adoptio	25

Suomessa asuvista ulkomaan kansalaisista puolet kuului työvoiman ulkopuolisiin ryhmiin vuonna 2010. Kantaväestön kohdalla luku on selvästi pienempi. Muiden kuin lasten, opiskelijoiden ja eläkeläisten osuus oli 41 prosenttia kaikista työvoiman ulkopuolelle kuuluvista. Työvoimaan kuuluneista maahanmuuttajista 69 prosenttia oli palkansaajia, 8 prosenttia yrittäjiä ja 23 prosenttia työttömiä (Tilastokeskus 2012c).

Kaikki opiskelijat

Kyselyyn vastanneet opiskelijat suhtautuivat hyvin myönteisesti kaikkiin niihin muuttajiin, jotka tulevat Suomeen töihin.³ Kaikkein mieluisin muuttaja oli asiantuntijatehtävissä toimiva, jonka Suomeen muuttoon kaikista vastaajista yli 90 prosenttia suhtautui myönteisesti (Taulukko 32).

Taulukko 32. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden suhtautuminen ammatiltaan ja toimintansa erilaisten ulkomaalaisten Suomeen muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan ammatti/ toiminta	Kaikki opiskelijat			Yhteensä, %
	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa	
Asiantuntija	91	4	5	100
Yrittäjä	88	7	5	100
Opiskelija	88	8	4	100
Työntekijä	87	8	5	100
Au pair	86	7	6	100
Johtaja	85	9	6	100
Urheilija	80	13	7	100
Työtön	40	52	8	100

Myös opiskelijoiden, yrittäjien, työntekijöiden, au parien, johtajien ja urheilijoiden muuton näki mieluisana vähintään 80 prosenttia kaikista vastaajista. Sen sijaan työttömien ulkomaalaisten muuttoon yli puolet vastaajista suhtautui kielteisesti.

”Tervetuloa työhaluiset- ja kykyiset maahanmuuttajat.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

*”Esim. asiantuntijoiden ja muiden työssäkävyyden maahanmuuttajien tule-
mista pitäisi kannustaa, koska he ovat Suomelle voimavara.” (suomenkielinen
opiskelija, nainen, yliopisto)*

*”...työntekijöitä tulisi tuoda lisää etenkin hoitoaloille jne.” (suomenkielinen
opiskelija, nainen, yliopisto)*

³ Tässä luvussa suhtautumista mittaava muuttaja saa luokat 'myönteinen', 'kielteinen' ja 'ei osaa sanoa'. Alkuperäisessä kysymyksessä myönteisiä ja kielteisiä vaihtoehtoja oli kaksi (hyvin mielellään/melko mielellään vs. ei kovin mielellään/ei lainkaan mielellään).

"Toivoisin näkeväni enemmän maahanmuuttajia (etenkin aasialais syntyperäisiä) palvelualoilla ammateissa, joihin kotimaan työnhakijat eivät mielellään hakeudu.

Toivon myös, että Suomeen löytää asiantuntija tason työntekijöitä enenevässä määrin rikastamaan yrityskulttuuriamme ja sitä kautta auttamaan uusien innovaatio tuotteiden/palveluiden kehittämisessä." (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

"Kansantaloutta hyödyttävien huippuasiantuntijoiden ja johtajien muuttoa en rajoittaisi." (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

"Immigration authorities should take the people with more balance from around the world rather to focus on few nationalities. because it will break the dominance of one community. It is also good in a sense that if you have more wide range then you have more choice to pick the people with best brain. but standards and regulations should be same for all the nationals. There must be a good interview before handing the nationality with some psychologist who can observe the immigrant thoroughly." (aasialainen, mies, amk)

"Personer som kan ekonomiskt ta hand om en själv, jobbar och är villig att anpassa sig till vår kultur får gärna komma till Finland. Jag tycker inte att man behöver anpassa våra högtider/seder enligt andra kulturer, te.x. skall man kunna vara stolt över att vara finländare (utan att bli kallad rasist), vår flagga, kristna inslag på julfester och psalmer vid olika festligheter. (samtidigt skall ingen tvingas att fira jul eller liknande.)" (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Naisopiskelijat suhtautuivat kaikkiin Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin myönteisemmin kuin miesopiskelijat. Eniten mies- ja naisvastaajat erosivat mielipiteissään työttömistä muuttajista: naisista 45 prosenttia suhtautui heidän tuloonsa myönteisesti, miesten vastaavan osuuden ollessa kolmannes. Kummallakin sukupuolella työttömiin maahanmuuttajiin kielteisesti suhtautuvia oli myönteisiä enemmän (Taulukko 33).

Taulukko 33. Nais- ja miesopiskelijoiden suhtautuminen ammatiltaan ja toiminnaltaan erilais-
ten ulkomaalaisten Suomeen muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan ammatti/toiminta	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
Asiantuntija	93	88	3	6	4	6
Opiskelija	91	84	6	11	3	5
Au pair	90	81	5	10	5	9
Yrittäjä	89	86	7	8	4	6
Työntekijä	88	84	8	10	4	6
Johtaja	87	82	8	11	5	7
Urheilija	83	74	10	17	7	9
Työtön	45	34	48	57	7	9

Eri-ikäiset opiskelijat

Nuoremmat ikäluokat suhtautuivat vanhempia positiivisemmin Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin (Liitetaulukko 23). Vähiten mielipiteet erosivat asiantuntijoiden muuton suhteen. Suurin ikäryhmien välinen mielipide-ero liittyy urheilijamuuttajiin: nuorimmasta ikäryhmästä myönteisesti suhtautui hieman yli 80 prosenttia, kun taas vanhimmasta ikäryhmästä hieman alle 70 prosenttia.

Vanhin ikäluokka suhtautui nuoria myönteisemmin vain työttömiin maahanmuuttajiin. Kahdessa nuorimmassa vastaajaryhmässä hieman yli puolet suhtautui kielteisesti työttömien muuttajien maahanmuuttoon, kun vanhimmasta ikäryhmästä samoin ajatteli 44 prosenttia. Vähiten myönteisiä vastaajia työttömien muuttajien suhteen on 1960- ja 1970-luvuilla syntyneissä vastaajissa: neljänneksellä heistä oli hyvin kielteinen suhtautuminen työttömien maahanmuuttoon.

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Suomeen muuttaviin sekä suomalaiset että ulkomaalaiset opiskelijat suhtautuivat pääsääntöisesti hyvin positiivisesti (Taulukko 34). Suomalaisilla positiivisten osuus oli suurempi kaikissa tarkastelluissa ryhmissä kuin ulkomaalaisilla.

Erot eri kansalaisuuksien asenteissa muuttajia kohtaan eivät niinkään synny siitä, että joidenkin maiden kansalaiset olisivat paljon muita kielteisempiä erilaisia muuttajaryhmiä kohtaan. Erot syntyvät siitä, että joidenkin kansalaisuuksien vastaajissa mielipiteestään epävarmoja oli paljon. Aasialaisista, afrikkalaisista ja muualta Euroopasta tulevista vastaajista lähes puolet ei osannut kertoa mieli-

Taulukko 34. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden suhtautuminen ammatintaan ja toiminnaltaan erilaisten ulkomaalaisten Suomeen muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan ammatti/toiminta	Myönteinen		Kielteinen	
	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen
Asiantuntija	93	76	4	5
Yrittäjä	89	71	7	8
Au pair	89	57	7	11
Opiskelija	89	84	8	7
Työntekijä	88	76	8	8
Johtaja	87	71	9	7
Urheilija	82	61	13	10
Työtön	42	31	53	43

dettään esimerkiksi au parien muutosta. Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden tarkempi tarkastelu on liitetaulukossa 24.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat sekä koulutusala

Yliopistoissa opiskelevat vastaajat suhtautuivat kaikkien ammattiryhmien muuttajiin myönteisemmin kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijat (Taulukko 35). Suurin mielipide-ero yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden välillä oli suhtautumisessa työttömiin; ammattikorkeakoulussa opiskelevista vastaajista lähes 60 prosenttia suhtautui kielteisesti työttömän tuloon. Yliopisto-opiskelijoilla vastaava osuus oli puolet.

Kun tarkastellaan eri koulutusalojen opiskelijoiden suhtautumista toiminnaltaan erilaisiin muuttajiin, havaitaan, että myönteisesti suhtautuvia oli johdonmukaisesti eniten yhteiskuntatieteellisen, humanistisen ja kasvatustieteellisen alan opiskelijoissa. Opiskelijoiden, au parien ja urheilijoiden muuton myös palvelualan opiskelijat näkivät myönteisenä. Muiden koulutusalojen opiskelijoita kriittisempiä muuttajien suhteen olivat jälleen tekniikkaa opiskelevat vastaajat (Liitetaulukko 25).

Taulukko 35. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden suhtautuminen ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisten ulkomaalaisten Suomeen muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan ammatti/toiminta	Myönteinen		Kielteinen	
	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu
Asiantuntija	92	88	3	6
Opiskelija	90	84	7	12
Yrittäjä	89	83	6	11
Työntekijä	88	82	8	12
Au pair	88	83	6	11
Johtaja	86	81	8	12
Urheilija	82	77	11	15
Työtön	42	33	50	59

Opiskelijoiden pääasiallinen asuinympäristö ja talouden tulot

Ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisiin muuttajiin myönteisesti suhtautuvien osuuksissa ei ollut juurikaan eroja erilaisissa ympäristöissä asuneiden opiskelijoiden välillä. Enemmän johdonmukaisuutta oli havaittavissa **erittäin** myönteisesti suhtautuvien vastaajien osuuksissa: kaupungeissa asuneissa vastaajissa erittäin myönteisten osuus oli suurempi kuin pienemmissä kunnissa tai maaseudulla asuneissa (Liitetaulukko 26).

Työttömiin ulkomaalaisiin muuttajiin eri vastaajaryhmien opiskelijat suhtautuivat hyvin yksimielisesti: myönteisiä oli 40–42 prosenttia ja kielteisiä 51–53 prosenttia.

Vähintään 3 000 euroa kuukaudessa ansaitsevien talouksien vastaajat suhtautuivat muita vielä myönteisemmin työntekijöiden, yrittäjien, asiantuntijoiden ja johtajien Suomeen muuttoon (Liitetaulukko 27).

Sen sijaan työttömien ulkomaalaisten muuttoon kaikista tuloryhmistä vähintään puolet suhtautui kielteisesti, ja kaikkein kielteisimpiä olivat hyvätuloisimmat vastaajat (56 %).

Työttömien muuttajien suhteen omiin tuloihinsa tyytymättömimmät olivat kriittisimpiä: kielteisesti suhtautui yhteensä 55 prosenttia. Tuloihinsa tyytyväisimmillä vastaava osuus oli 50 prosenttia (Liitetaulukko 28).

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Suomalaisten opiskelijoiden kokemus ulkomailla asumisesta näyttää lisäävän vastaajien myönteisyyttä toiminnaltaan erilaisia maahanmuuttajia kohtaan (Liitetaulukko 29). Suhtautuminen kaikkein mieluisimpaan muuttajaryhmään, asiantuntijoihin, oli kaikkein yksimielisintä riippumatta ulkomailla asumisen kokemuksesta. Niistäkin suomalaisvastaajista, jotka eivät ole asuneet ulkomailla, 92 prosenttia suhtautui myönteisesti asiantuntijoiden Suomeen muuttoon.

Vaikka kaikki vastaajaryhmät suhtautuivat hyvin positiivisesti erilaisiin työn ja toiminnan vuoksi muuttaviin, oli myönteisten vastaajien osuus jälleen hieman pienempi niissä vastaajissa, jotka eivät tunne maahanmuuttajia henkilökohtaisesti. Yhdeksän kymmenestä sellaisista vastaajista, joilla oli maahanmuuttajakontakteja, näkisi mielellään opiskelijoiden ja au pariin muuttavan Suomeen. Asiantuntijamuuttajiin he suhtautuivat vieläkin positiivisemmin (Liitetaulukko 30).

Opiskelijoiden uskonto tai elämäkatsomus

Kaikkiin erilaisia ammatteja ja muuta toimintaa edustaviin Suomeen muuttajiin eri uskontokuntien opiskelijat suhtautuivat pääasiassa melko myönteisesti (Liitetaulukko 31). Uskontokuntiin kuulumattomilla ja kristityillä vastaajilla myönteisten osuus oli kuitenkin pääsääntöisesti muita vastaajaryhmiä suurempi.

Työttömien muuttajien kohdalla vastaajaryhmien mielipiteet erosivat vähiten toisistaan. Eniten myönteisiä oli uskontokuntiin kuulumattomissa vastaajissa (46 %). Seuraavana oleviin kristittyihin vastaajien ero oli kuitenkin huomattava (37 %).

Hindulaisuuden kannattajilla myönteisesti eri ryhmien muuttoon suhtautuvien vastaajien osuus oli selvästi pienempi kuin muiden uskontokuntien edustajilla. Esimerkiksi yleisesti mieluisiin asiantuntijamuuttajiin vain 55 prosenttia hindulaisista suhtautui myönteisesti, kun uskontokuntiin kuulumattomien vastaava osuus oli 93 prosenttia. Hindulaisilla toisaalta epävarmojen vastaajien osuus oli hyvin suuri: noin puolet ei osannut kertoa omaa kantaansa au pariin Suomeen muutosta, ja lähes yhtä suuri osa oli epävarma urheilijoiden muutosta. Myös muslimivastaajilla kielteisesti suhtautuvien osuus oli pääsääntöisesti muita vastaajaryhmiä suurempi, ja heilläkin epävarmojen osuus oli varsin suuri.

Opiskelijoiden puoluekanta

Puoluekanta näyttää vaikuttavan vastaajien suhtautumiseen ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisiin maahanmuuttajiin. Pääsääntöisesti suhtautuminen oli

myönteistä. Vihreiden äänestäjät olivat myönteisimpiä useimpien muuttajaryhmien muutolle. Työttömiin muuttajiin kuitenkin positiivisimmin suhtautuivat vasemmistoliiton äänestäjät: myönteisiä heidän muutolleen oli jopa 60 prosenttia. Pienin myönteisten osuus lähes kaikkien muuttajien kohdalla oli perussuomalaisia äänestäneillä. Heistäkin yli 80 prosenttia suhtautui myönteisesti asiantuntijoiden ja yrittäjien muuttoon (Liitetaulukko 32). Sen sijaan työttömyyden suhteen perussuomalaisia kannattaneet opiskelijat olivat nihkeitä: 84 % heistä ei suosi työttömien maahanmuuttoa Suomeen.

Yhteenveto: opiskelijoiden suhtautuminen ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisiin Suomeen muuttajiin

- Kaikkiin ammatiltaan ja toiminnaltaan erilaisiin muuttajiin opiskelijat suhtautuivat myönteisesti. Mieluisin muuttajatyyppejä oli asiantuntijatehtävissä toimiva muuttaja. Työttömien maahanmuuttoon suhtaudutaan selvästi kielteisemmin. Työttömien muuton suhteen vastaajaryhmien mielipiteet myös erosivat eniten.
- Naiset olivat miehiä myönteisempiä eri ryhmien muutolle. Työttömiin muuttajiin miesvastaajat suhtautuivat selvästi kielteisemmin kuin naiset. Johtajien ja yrittäjien maahanmuuttoon miehet suhtautuivat lähes yhtä myönteisesti kuin naiset.
- Eri kansalaisuuksiin kuuluvien opiskelijoiden mielipiteet erosivat paljon toisistaan. Muut pohjoismaalaiset olivat pääsääntöisesti kaikkein positiivisimpia.
- Yliopisto-opiskelijat suhtautuivat myönteisemmin eri muuttajaryhmiin kuin ammattikorkeakouluopiskelijat. Koulutusaloista yhteiskuntatieteellisen sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat olivat pääsääntöisesti myönteisimpiä. Kielteisimpiä olivat tekniikan ja kaupallisen alan opiskelijat.
- Suurituloisimmat ja tuloihinsa tyytyväisimmät olivat hieman muita vastaajaryhmiä myönteisempiä suhtautumisessaan toiminnaltaan erilaisiin maahanmuuttajiin. Jonkin verran muita kielteisempiä olivat pienituloisimmat ja tuloihinsa tyytymättömimmät. Työttömiin muuttajiin tämä ei päde.
- Ulkomailla asuminen ja henkilökohtaiset maahanmuuttajakontaktit lisäävät opiskelijoiden myönteisyyttä toiminnaltaan erilaisia maahanmuuttajia kohtaan.
- Uskontokuntiin kuulumattomat ja kristityt opiskelijat olivat muita myönteisempiä toiminnaltaan erilaisiin maahanmuuttajiin. Hindulaisilla ja muslimivastaajissa myönteisten osuudet olivat pienimmät. Heillä kuitenkin epävarmojen vastaajien osuus oli suuri.

5.4. Opiskelijoiden suhtautuminen eri muutto- perusteilla Suomeen muuttaviin

Jo aiemmin todettiin, että perhesyyt olivat tärkeimpiä muuttosyytä Suomeen. Muita yleisimpiä muuttoperusteita olivat työ, opiskelu ja paluumuutto, johon inkerinsuomalaisen muutto kuuluu. Oma ryhmänsä olivat myös ulkomailta adoptoitujen lasten muutto ja humanitaariset muuttajat, kuten pakolaiset ja turvapaikanhakijat. Turvapaikanhakijoissa taas oma erityisryhmänsä olivat yksintulleet alaikäiset lapset.

Kaikki opiskelijat

Adoptiolapset olivat tarkastelluista muuttajatyypeistä vastaajille kaikkein mieluisin. Heidän muuttoonsa vastaajat suhtautuivat selvästi myönteisemmin kuin inkerinsuomalaisen, avioliittomuuttajien ja varsinkaan turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten muuttoon (Taulukko 36).

Taulukko 36. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden suhtautuminen eri muuttoperusteilla Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin, %. N=14 568.

Muuttoperuste	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa	Yhteensä, %
Adoptiolapsi	87	7	6	100
Inkerinsuomalainen	78	10	12	100
Avioliittomuuttaja	76	17	7	100
Turvapaikanhakija	63	29	8	100
Kiintiöpakolainen	57	35	8	100

”Ulkomailta adoptiota tulisi helpottaa ja suosia hedelmöityshoitojen yli.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Itselleni on erityisen tärkeää varsinkin adoptio-asiat johtuen siitä, että perheellämme on tavoitteena pienen lapsen adoptointi jossain vaiheessa ja todennäköisesti ulkomailta.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Jokainen jolla on hyvä syy muuttaa Suomeen, esimerkiksi avioliitto suomalaisen kanssa tai työpaikka ”asiantuntija-alalla”, on mielestäni tervetullut tänne. Kiintiöpakolaisia voidaan ottaa sovitun kiintiön verran, mutta humanitääriin maahanmuutto on lopetettava.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Kiintiöpakolaisuus ok, koska pieni lukumäärä humanitäärisiä maahanmuuttajia kyetään kotouttamaan, erityisesti heidän suomen kielen taidosta huolehtimalla. Turvapaikanhakijoiden suhteen erittäin tiukka linja sillä maahanmuuton ongelmat tulevat tästä ryhmästä lähes yksinomaan. Kiintiöpakolaisissakin suosittava parhaiten sopeutuvia lähtömaita (mm. Aasia).” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”I strongly support the idea and policy about the immigration and immigrants, especially for students (undergraduate and doctoral students) and professional people who have higher level of education, I believe these groups will improve the development level of Finland in the most large.” (Kiinan kansalainen, mies, yliopisto)

”Finland behöver ny arbetskraft, alltså är det realistisk och logiskt att ta emot invandrare.”(suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Naiset suhtautuivat selvästi miehiä myönteisemmin eri muuttoperusteiden Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin. Jopa 92 prosenttia naisista näki myönteisenä adoptiolasten Suomeen muuton, ja miehistä samoin ajatteli 77 prosenttia. Myös humanitaarisiin muuttajiin naisten suhtautuminen oli selvästi myönteisempää. Esimerkiksi avioliittomuuttajiin naisista 43 prosenttia suhtautui hyvin myönteisesti, kun miesten vastaava osuus oli 28 prosenttia. Turvapaikanhakijoiden muuton suhteen naisista 71 prosenttia oli myönteisiä ja miehistä vain noin puolet (Taulukko 37).

Taulukko 37. Nais- ja miesopiskelijoiden suhtautuminen eri muuttoperusteilla Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin, %. N=14 568.

Muuttoperuste	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
Adoptiolapsi	92	77	4	14	4	9
Inkerinsuomalainen	81	70	8	15	11	15
Avioliittomuuttaja	81	67	13	24	6	9
Turvapaikanhakija	71	49	22	41	7	10
Kiintiöpakolainen	64	43	28	47	8	10

Eri-ikäiset opiskelijat

Nuoremmat vastaajien ikäluokat suhtautuivat vanhempia ikäluokkia myönteisemmin inkerinsuomalaisten ja adoptiolasten muuttoon. Sen sijaan, mitä nuorempia vastaajat olivat, sitä tiukempi oli heidän asenteensa humanitaarisia muuttajia kohtaan. Esimerkiksi kiintiöpakolaisten muuton nuorimmista vastaajista 56 prosenttia näki myönteisenä, mutta vanhemmista vastaajista jo lähes 70 prosenttia. Enemmän kuin kolmasosa nuorimmista vastaajista suhtautui kielteisesti näihin muuttajiin. Myös avioliittomuuttajien muuton kaksi vanhempaa vastaajaryhmää näkivät hieman positiivisempänä kuin kaikkein nuorimmat vastaajat (Liitetaulukko 33).

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Suomalaisista opiskelijoista huomattavasti suurempi osa kuin ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista suhtautui myönteisesti kaikilla kysytyillä muuttoperusteilla muuttavia ulkomaalaisia kohtaan. Silti erot kielteisesti suhtautuvien välillä eivät olleet suuret, sillä ulkomaalaistaustaisilla opiskelijoilla epävarmojen vastaajien osuus oli suuri. Esimerkiksi inkerinsuomalaisten muuton suhteen epävarmoja oli ulkomaalaistaustaisista jopa 39 prosenttia. On kuitenkin luonnollista, että monet sellaiset ulkomaalaistaustaiset, jotka eivät tunne hyvin Suomen historiaa, eivät ole selvillä inkeriläisten muuttoperusteista ja heidän paluumuuttajan asemastaan. Ulkomaalaistaustaisista vastaajista reilu viidennes ei kuitenkaan osannut ottaa kantaa myöskään avioliittomuuttajien muuttoon (Taulukko 38).

Taulukko 38. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden suhtautuminen eri muuttoperusteilla Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin, %. N=14 568.

Muuttoperuste	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Suomalainen	Ulkomaalaistaustainen	Suomalainen	Ulkomaalaistaustainen	Suomalainen	Ulkomaalaistaustainen
Adoptiolapsi	89	60	7	10	4	31
Inkerinsuomalainen	79	51	11	10	10	39
Avioliittomuuttaja	77	58	17	20	6	22
Turvapaikanhakija	65	41	29	27	6	32
Kiintiöpakolainen	58	38	35	30	7	32

Sekä suomalaisille että ulkomaalaistaustaisille vastaajille mieluisimpia muuttajia olivat adoptiolapset ja avioliittomuuttajat. Suomalaisille opiskelijoille toiseksi mieluisimpia ennen avioliittomuuttajia olivat kuitenkin inkeriläiset muuttajat.

Kansalaisuuksittain tarkasteltuna muut pohjoismaalaiset olivat selvästi muita myönteisempiä eri muuttoperustein muuttavia ulkomaalaisia kohtaan. Vain inkerinsuomalaisten muuttoon suomalaiset ja venäläiset vastaajat suhtautuivat heitä myönteisemmin. Suomalaisista myönteisiä oli 80 prosenttia. Afrikkalais- ja aasialaistaustaisista noin puolet ei osannut kertoa kantaansa inkerinsuomalaisista muuttajista (Liitetaulukko 34).

Adoptiolapsien muuton jopa 94 prosenttia muista pohjoismaalaisista näki toivottuna, eikä kukaan heistä suhtautunut kielteisesti tähän tulijaryhmään. Vähiten myönteisiä, 43 prosenttia, oli puolestaan aasialaisissa (pl. kiinalaiset). Tässä voidaan ajatella, että myönteisimmin suhtautuvia olivat adoptiolapsia vastaanottavien maiden kansalaiset ja kielteisimmin suhtautuvia puolestaan adoptiolapsia luovuttavien maiden kansalaiset.

Myös humanitaarisiin muuttajiin muut pohjoismaalaiset suhtautuivat myönteisimmin: myönteisten osuus oli vähintään 70 prosenttia, ja kielteisiä oli alle kymmenesosa. Heistäkään kukaan ei ollut erittäin kielteinen.

Suomalaiset (78 %) ja muut pohjoismaalaiset (87 %) olivat myönteisimpiä myös avioliittomuutolle, jonka suhteen kielteisimpiä olivat jälleen aasialaistaustaiset ja EU:n ulkopuolisen Euroopan vastaajat.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat ja opiskelijoiden koulutusala

Eri muuttoperustein Suomeen muuttavien tuloon yliopisto-opiskelijat olivat ammattikorkeakouluopiskelijoita suopeampia. Eniten eroja vastaajaryhmien välillä oli suhtautumisessa humanitaarisiin perustein muuttaviin. Esimerkiksi kiintiöpakolaisen muuttoon kielteisesti suhtautui lähes puolet (47 %) ammattikorkeakoululaisista, kun yliopisto-opiskelijoiden vastaava osuus oli vain 31 prosenttia (Taulukko 39).

Taulukko 39. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden suhtautuminen eri muuttoperusteilla Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin, %. N=14 568.

Muuttoperuste	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu
Adoptiolapsi	88	82	6	11	6	7
Inkerinsuomalainen	79	73	9	13	12	15
Avioliittomuuttaja	79	66	15	26	6	8
Turvapaikanhakija	65	52	27	38	8	9
Kiintiöpakolainen	61	42	31	47	8	10

Samojen koulutusalojen opiskelijat kuin aiemmissakin tarkasteluissa kuuluivat myönteisimpien ja kielteisimpien vastaajien joukkoon, kun tarkastellaan vastaajien suhtautumista eri muuttoperusteisiin Suomeen muuttaviin. Avioliittomuuttajien muutolle myönteisimmät koulutusalat olivat yhteiskuntatieteellinen, humanistinen ja kasvatustieteellinen, eli naisvaltaiset alat (Liitetaulukko 35).

Kielteisimpiä olivat jälleen tekniikan opiskelijat. Kielteisimminkin he, kuten myös kaupallisen alan opiskelijat, suhtautuivat humanitaarisiin muuttajiin. Lähes 60 prosenttia tekniikan opiskelijoista ei ottaisi mielellään Suomeen kiintiöpakolaisia.

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Lyhytaikainenkin ulkomailla asuminen lisää myönteisyyttä eri muuttoperusteisiin muuttaviin, mutta yli viiden vuoden kokemus ei enää lisää selkeästi myönteisyyttä avioliittomuuttajiin, adoption kautta muuttaviin ja inkerinsuomalaisiin (Liitetaulukko 39).

Yli viiden vuoden ulkomailla asumisen kokemus lisää kuitenkin myönteisyyttä haavoittuvassa asemassa olevia eli humanitaarisin perusteisiin muuttavia kohtaan. Niinpä pitkään ulkomailla asuneista runsas 70 prosenttia ottaisi mielellään kiintiöpakolaisia, kun taas niistä, jotka eivät ole asuneet ulkomailla, samoin ajatteli runsas puolet.

Maahanmuuttajakontaktien kasvaminen lisää myös johdonmukaisesti myönteisyyttä eri perusteisiin Suomeen muuttavia kohtaan: mitä enemmän vastaajilla oli kontakteja, sitä myönteisemmin he suhtautuivat avioliittomuuttajiin ja humanitaarisia muuttajia kohtaan (Liitetaulukko 40). Adoptiolapsien muuttoon kielteisesti suhtautuvia vastaajia oli vähemmän kuin muiden muuttajaryhmien kohdalla, vastaajaryhmästä riippuen 6–9 prosenttia.

Opiskelijoiden uskonto tai elämäntätö somus sekä puoluekanta

Kuten eri kansalaisuuksien kohdallakin, suurimmista vastaajaryhmistä myönteisimminkin eri muuttoperusteisiin Suomeen muuttaviin suhtautuivat uskontokuntiin kuulumattomat ja kristityt opiskelijat (Liitetaulukko 41). Hindulaisten opiskelijoiden jälkeen pienimmät myönteisesti suhtautuvien osuudet olivat muslimiopiskelijoilla, mutta heilläkin mielipiteestään epävarmojen osuus oli suurempi kuin monien muiden uskontokuntien opiskelijoilla. Esimerkiksi 41 prosenttia muslimiopiskelijoista ei osannut kertoa kantaansa inkerinsuomalaisten Suomeen muutosta.

Samoin hindulaisuuden edustajat olivat huomattavan epävarmoja kannastaan. Puolet heistä ei osannut kertoa omaa kantaansa inkerinsuomalaisten, turvapaikanhakijoiden, kiintiöpakolaisten ja jopa adoptiolasten muutosta.

Inkerinsuomalaisiin tulijoihin positiivisimmin suhtautuivat vihreän liiton (87 %) ja vasemmistoliiton (88 %) kannattajat. Kristillisdemokraattien ja SDP:n äänestäjät olivat lisäksi selvästi myönteisellä kannalla. Kielteisimminkin inkerinsuomalaisten tuloon suhtaudutaan ruotsalaisen kansanpuolueen ja perussuomalaisten kannattajien joukossa. Silti heistäkin kahden kolmasosan suhtautuminen oli myönteistä (Liitetaulukko 42).

Mieluisimman muuttajatyypin, adoptiolasten, muuttoon suhtautui myönteisesti enemmistö vastaajista. Hyvin mielellään adoptiolapsia näkisivät muuttavan kristillisdemokraattien, ruotsalaisen kansanpuolueen, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat (kaikki noin 70 prosenttia). Myös SDP:n (67 %) ja kokoomuksen (62 %) kannattajat näkivät adoption muuttosyyntä hyvin mielellään. Perussuomalaisten kannattajista näin ajatteli vain kolmasosa.

Kaikkein myönteisemmin turvapaikanhakijoihin suhtautuivat vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat. Vihreitä äänestäneistä lähes puolet näkisi hyvin mielellään Suomeen muuttavan turvapaikanhakijoita, ja vasemmistoliiton äänestäjistä jopa puolet. Molempien puolueiden kannattajista lisäksi kolmasosa suhtautui melko mielellään turvapaikanhakijoiden tuloon.

Perussuomalaisia äänestäneistä opiskelijoista puolestaan alle viidennes suhtautui turvapaikanhakijoiden tuloon myönteisesti, ja kielteisiä oli lähes 80 prosenttia. Erittäin kielteisesti turvapaikanhakijoiden tuloon suhtautui jopa 55 prosenttia perussuomalaisia äänestäneistä.

Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat suhtautuivat myös avioliiton kautta muuttaviin kaikkein positiivisimmin: noin puolet kannattajista näkisi hyvin mielellään avioliittomuuton. Perussuomalaiset olivat tässäkin suhteessa nihkeimpiä, sillä yli 40 % puoluetta kannattaneista suhtautui kielteisesti avioliiton kautta tapahtuvaan muuttoon.

Yhteenveto: opiskelijoiden suhtautuminen eri muuttoperusteilla Suomeen muuttaviin

- Adoptiolapset olivat tarkastelluista muuttajatyypeistä vastaajille kaikkein mieluisin tuloryhmä. Nihkeimmin suhtauduttiin turvapaikanhakijoihin ja kiintiöpakolaisiin.
- Naiset suhtautuivat selvästi miehiä myönteisemmin eri muuttoperustein Suomeen muuttaviin ulkomaalaisiin. Mieleisyysjärjestys oli kuitenkin molemmilla sukupuolilla sama.
- Nuoremmat vastaajien ikäluokat suhtautuivat vanhempia ikäluokkia myönteisemmin inkerinsuomalaisten ja adoptiolasten muuttoon. Sen sijaan, mitä nuorempia vastaajat olivat, sitä tiukempi oli heidän asenteensa humanitaarisia muuttajia kohtaan.
- Suomalaisista opiskelijoista huomattavasti suurempi osa kuin ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista suhtautui myönteisesti kaikilla kysytyillä muuttoperusteilla muuttavia ulkomaalaisia kohtaan. Ulkomaalaistaustaisilla opiskelijoilla epävarmojen vastaajien osuus oli jälleen suuri.
- Kansalaisuuksittain tarkasteltuna muut pohjoismaalaiset olivat selvästi muita myönteisempiä eri muuttoperustein muuttavia ulkomaalaisia kohtaan. Vain inkerinsuomalaisten muuttoon suomalaiset ja venäläiset vastaajat suhtautuivat heitä myönteisemmin.
- Eri muuttoperustein Suomeen muuttavien tuloon yliopisto-opiskelijat olivat ammattikorkeakouluopiskelijoita suopeampia. Eniten eroja oli suhtautumisessa nimenomaan humanitaarisin perustein muuttaviin.
- Lyhytaikainenkin ulkomailla asuminen lisää myönteisyyttä maahanmuuttajia kohtaan. Toisaalta yli 5 vuoden kokemus ei enää lisää selkeästi myönteisyyttä avioliittomuuttajiin, adoption kautta muuttaviin ja inkerinsuomalaisiin. Pitkä asumiskokemus lisää kuitenkin myönteisyyttä haavoittuvassa asemassa olevia eli humanitaarisin perustein muuttavia kohtaan.
- Uskontokuntiin kuulumattomat ja kristityt sekä vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat olivat jälleen myönteisimpiä eri muuttoperustein Suomeen muuttavia kohtaan.
- Kielteisimpiä olivat hindulaista uskontoa kannattivat opiskelijat ja muslimiopiskelijat.
- Perussuomalaisia äänestäneet opiskelijat olivat erittäin kielteisiä humanitaarisista syistä muuttaviin.

5.5. Opiskelijoiden suhtautuminen erilaisen koulutustason omaaviin maahanmuuttajiin

Suomen ulkomaalaissyntyinen väestö on keskimäärin vähemmän koulutettua kuin OECD -maissa keskimäärin. Tulijoista noin viidennes on korkeakoulutettuja (Kyhä 2011). Tilastokeskuksen vuoden 2007 tietojen mukaan valtaväestöön verrattuna maahanmuuttajissa on vähemmän korkea-asteen ja keskiasteen suorittaneita ja enemmän perusasteen suorittaneita (Kyhä 2011, 35). Maahanmuuttajien Suomessa suoritettut tutkinnot on merkitty rekisteriin, mutta läheskään kaikista ulkomailla suoritetuista tutkinnoista ei saada tietoa. Tämä ilmenee ”tuntemattomana koulutuksena” perusasteen suorittaneiden luokassa. Koulutustieto voi jäädä puuttumaan tai se merkitään tuntemattomaksi silloin, kun koulutuksesta ei löydy riittävästi näyttöä tai kun koulutus on ollut hyvin vähäistä tai maahanmuuttaja ei ole suorittanut minkäänlaista tutkintoa. (Kyhä 2011, 35–36).

Koulutustaso vaihtelee suuresti eri maahanmuuttajaryhmissä. Eniten korkea-asteen tutkinnon suorittaneita on Kiinan, Saksan, Venäjän ja Yhdysvaltojen kansalaisissa. Pakolaisia tuottavista maista tulleilla koulutustausta on puolestaan heikoin. Erot kansalaisuuksien kesken olivat suuret, sillä esimerkiksi Ukrainan kansalaisista kolmannes oli suorittanut jonkin korkea-asteen tutkinnon, kun somalialaisista korkea-asteen suorittaneita oli vain kaksi prosenttia. (Kyhä 2011, 36).

Kaikki opiskelijat

Korkeakouluopiskelijoiden suhtautuminen maahanmuuttajiin oli sitä myönteisempää, mitä korkeampi koulutus muuttajalla oli. Mieluisimpia muuttajia olivat siis korkeakoulutetut, joita vastaajat itsekin valmistuttuaan edustavat: yli 90 prosenttia vastaajista suhtautui myönteisesti korkeakoulutettujen Suomeen muuttoon. Seuraavaksi mieluisimpia olivat ammatillisen koulutuksen saaneet muuttajat. Heihin 89 prosenttia suhtautui myönteisesti (Taulukko 40). Erittäin myönteisesti korkeakoulutettujen muuttoon suhtautui kuitenkin selvästi suurempi joukko (67 %) kuin ammatillisesti koulutettujen muuttoon (57 %). Korkeakouluopiskelijat eivät näytä pelkäävän kilpailua työmarkkinoilla ulkomailta muuttavien opiskelijoiden kanssa.

Taulukko 40. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden suhtautuminen erilaisen koulutustason omaavien maahanmuuttajien muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan koulutus	Kaikki opiskelijat			Yhteensä, %
	Myönteinen	Kielteinen	Ei osaa sanoa	
Korkeakoulutus	92	3	5	100
Ammatillinen koulutus	89	5	6	100
Peruskoulutus	67	25	8	100
Ei koulutusta	37	52	11	100

”Työperäistä maahanmuuttoa pitäisi lisätä, etenkin korkeakoulutettujen osalta. Aivotuontia tulisi lisätä paljon.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Enemmän maahanmuuttajia, joilla on annettavaa, esim. asiantuntijoina ja vähemmän maahanmuuttajia, joilla uupuu ammatillinen koulutus (puhumatta edes peruskoulupohjan uupumisesta).” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”better educated person needed” (Kiinan kansalainen, mies, yliopisto)

”Immigrants who are well-educated and smart (also known as expats) should be given better service than immigrants who have less professional skills.” (aasialainen, mies, yliopisto)

”Om man fått en utbildning inom en branch i sitt hemland borde man kunna arbeta med det i Finland också! Det kanske kunde vara bra med en kurs eller en kompletterande period i en finsk skola men om man har en arkitekt examen från st:petersburg skall man kunna arbeta med det i Finland också och inte vara närvärdare!!” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Opiskelijoiden suhtautuminen pelkän peruskoulutuksen saaneisiin ja varsinkin kouluttamattomiin muuttajiin oli selvästi kielteisempää. Runsas puolet kaikista opiskelijoista ei näkisi mielellään kouluttamattomien muuttavan Suomeen.

Sukupuolen ja iän mukainen tarkastelu

Sukupuolten näkemykset koulutettujen maahanmuuttoon olivat samansuuntaisia. Niinpä korkeakoulutettujen ulkomaalaisten muuttoon kummastakin sukupuolesta

yli 90 prosenttia suhtautui myönteisesti. Kouluttamattomien muuttajien tuloon miehet sen sijaan suhtautuivat selvästi tiukemmin kuin naiset (Taulukko 41).

Taulukko 41. Nais- ja miesopiskelijoiden suhtautuminen erilaisen koulutustason omaavien maahanmuuttajien muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan koulutus	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
Korkeakoulutus	92	91	3	4	5	5
Ammatillinen koul.	90	86	4	7	6	6
Peruskoulutus	73	57	19	35	8	8
Ei koulutusta	44	27	45	62	11	11

Kaikkien kolmen ikäryhmän opiskelijat suhtautuivat hyvin myönteisesti korkeakoulutettuihin maahanmuuttajiin ja lähes yhtä positiivisesti myös ammatillisen koulutuksen saaneisiin. Kaikkein myönteisimmin (93 %) korkeakoulutettuihin ja ammatillisen koulutuksen saaneisiin muuttajiin suhtautuivat nuorimmat vastaajat. Toisaalta nuoret olivat muita ikäryhmiä hieman kriittisempiä kouluttamattomien ja peruskoulutettujen muutolle (Liitetaulukko 43).

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Korkeasti koulutettuihin maahanmuuttajiin sekä suomalaisista että ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista 90 prosenttia suhtautui myönteisesti. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden asenteet jyrkkenivät selvimmin suomalaisiin verrattuna, kun tarkasteltiin vähemmän koulutettujen maahanmuuttoa. Molemmissa vastaajaryhmissä kouluttamattomien muuttoon kielteisesti suhtautuvia vastaajia oli enemmän kuin myönteisiä (Taulukko 42).

Taulukko 42. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden suhtautuminen erilaisen koulutustason omaavien maahanmuuttajien muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan koulutus	Myönteinen		Kielteinen	
	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen
Korkeakoulutus	92	90	3	3
Ammatillinen koulutus	90	76	5	8
Peruskoulutus	69	53	25	26
Ei koulutusta	38	29	53	43

Korkeakoulutetut henkilöt olivat toivotuimpia maahanmuuttajia kaikissa vastaajaryhmissä. Kiinalaistaustaiset suhtautuivat huomattavan paljon myönteisemmin korkeasti koulutettujen kuin vähemmän koulutettujen maahanmuuttoon. Kouluttamattomien maahanmuuttoon suhtaudutaan yleisesti kaikissa vastaajaryhmissä melko kielteisesti: 39 prosenttia vastaajista ei halunnut kovin mielellään tai lainkaan kouluttamattomia muuttajia Suomeen.

Kiinalaistaustaiset suhtautuivat kielteisimmin ilman koulutusta tuleviin. Tämä osoittanee kiinalaisten korkean koulutuksen arvostusta (Liitetaulukko 44).

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat sekä opiskelijoiden koulutusala

Kuten aiemminkin tarkasteltuihin muuttajatyyppeihin, myös eri koulutustason omaaviin muuttajiin yliopisto-opiskelijat suhtautuivat myönteisemmin kuin ammattikorkeakouluopiskelijat. Kuitenkin vastaajaryhmien väliset mielipide-erot suurenvat muuttajan koulutustason laskiessa (Taulukko 43).

Taulukko 43. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden suhtautuminen erilaisen koulutustason omaavien maahanmuuttajien muuttoon, %. N=14 568.

Muuttajan koulutus	Myönteinen		Kielteinen		Ei osaa sanoa	
	Yliopisto	Ammatti-korkeakoulu	Yliopisto	Ammatti-korkeakoulu	Yliopisto	Ammatti-korkeakoulu
Korkeakoulutus	92	89	3	4	5	7
Ammatillinen koulutus	90	85	4	7	6	8
Peruskoulutus	69	60	24	30	7	10
Ei koulutusta	40	30	50	57	10	13

Korkeasti koulutettujen muuttajien tulon suhteen yliopistolaisten ja ammattikorkeakoululaisten välillä oli vain vähäinen asenne-ero (92 % vs. 89 %). Sen sijaan vain peruskoulutuksen omaavien muuttajien kohta ammattikorkeakoululaisten asenteet jyrkkenivät.

Yhteiskuntatieteellisen koulutusalan opiskelijat asennoituvat jälleen muiden koulutusalojen opiskelijoita positiivisemmin eri koulutustasojen muuttajiin. Seuraavaksi myönteisimpiä olivat humanistit ja kasvatustieteiden opiskelijat. Esimerkiksi kouluttamattomiin muuttajiin yli puolet yhteiskuntatieteilijöistä suhtautui myönteisesti, kun kielteisimmistä eli tekniikan opiskelijoista myönteisiä oli vain noin viidennes (Liitetaulukko 45).

Ammatillisesti koulutettujen ja korkeakoulutettujen muuton suhteen kaikkien koulutusalojen opiskelijat olivat hyvin myönteisiä. Tekniikan opiskelijoistakin yli 80 prosenttia suhtautui näiden muuttoon myönteisesti.

Opiskelijoiden pääasiallinen asuinympäristö ja talouden tulot

Vastaajan asuinympäristöllä ei näytä olevan selkeää yhteyttä hänen mielipiteisiinsä eri koulutustason maahanmuuttajista. Sen sijaan asuinympäristö näyttää enemmän selittävän erittäin myönteisesti suhtautuvien osuutta vastaajissa. Esimerkiksi suurissa kaupungeissa asuneista vastaajista 69 prosenttia näkisi hyvin mielellään Suomeen tulevan korkeakoulutettuja muuttajia, kun maaseudun asukkaista yhtä myönteisesti ajatteli 62 prosenttia. Hyvin myönteisesti kouluttamattomien muuttoon suhtautui vain 17 prosenttia suurten kaupunkien vastaajista. Pienissä kunnissa tai taajamissa asuneilla vastaajilla vastaava osuus oli 13 prosenttia (Liitetaulukko 46).

Eri tuloluokkiin kuuluvien opiskelijoiden suhtautumisessa erilaisen koulutustason muuttajiin ei ollut suurta eroa. Kaikkein pienituloisimmat suhtautuivat muita hieman kriittisemmin kouluttamattomien ja peruskoulutuksen omaavien muuttajien Suomeen muuttoon. Erot olivat kuitenkin enimmillään vain muutamia prosenttiyksiköjä. Korkeakoulutettujen muuttoon kaikkien tuloluokkien vastaajat suhtautuivat erittäin positiivisesti. Suurin ero oli asennoitumisessa kouluttamattomiin muuttajiin, sillä alimmassa tuloluokassa myönteisiä oli 36 prosenttia ja ylimmässä 40 prosenttia (Liitetaulukko 47). Erot olivat samansuuntaisia myös sen mukaan, miten tyytyväisiä vastaajat olivat oman taloutensa tuloihin (Liitetaulukko 48).

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Suurimmat vastaajaryhmien väliset erot suhtautumisessa eri koulutustason muuttajiin oli ylipäätään ulkomailla asuneiden opiskelijoiden ja sellaisten opiskelijoiden välillä, joilla ei ollut lainkaan asumiskokemusta ulkomailta. Vailla ulkomailla asumisen kokemusta olevat vastaajat olivat muita kriittisempiä korkeakoulutettujen ja ammatillisesti koulutettujen muuttajien muutolle, mutta erityisesti kouluttamattomien ja pelkän peruskoulutuksen saaneiden muutolle (Liitetaulukko 49). Taulukossa tarkastellaan myönteisesti suhtautuvia.

Korkeakoulutettujen ja ammatillisesti koulutettujen muuttajien muutolle kaikki ulkomailla asuneet olivat lähes yhtä myönteisiä, mutta kouluttamattomien

ja peruskoulutuksen saaneiden muutolle myönteisten osuus kasvaa ulkomaisen asumiskokemuksen myötä.

Henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrällä oli selkeä yhteys vastaajien myönteisyyteen erilaisen koulutustason omaavia maahanmuuttajia kohtaan. Kaikki vastaajaryhmät suhtautuivat myönteisesti sekä ammatillisesti että korkeasti koulutettujen muuttajien muuttoon. Pienin myönteisten vastaajien osuus oli jälleen niillä, joilla ei ollut henkilökohtaisia maahanmuuttajakontakteja (Liitetaulukko 50).

Opiskelijoiden uskonto tai elämänkatsomus sekä puoluekanta

Kaikkien eri uskontojen ja elämänkatsomusten kannattajat suhtautuivat hyvin myönteisesti korkeakoulutettujen Suomeen muuttoon. Niissä opiskelijoissa, jotka eivät kuuluneet mihinkään uskontokuntaan, oli muita vastaajaryhmiä enemmän myönteisiä kouluttamattomien (41 %) ja peruskoulutettujen (71 %) Suomeen muutolle. Kuitenkin heistäkin, kuten eri uskontojakin edustavista vastaajista, kouluttamattomien muuttoon kielteisesti suhtautuvia oli myönteisiä enemmän. Toiseksi myönteisimmin vähiten koulutusta saaneiden muuttoon suhtautuivat kristityt vastaajat (Liitetaulukko 51).

Torjuvimmin kouluttamattomien muuttoon suhtautuivat muslimi- ja buddhalaisopiskelijat: molemmilla kielteisten osuus oli vajaat 60 prosenttia. Hämmennys oli kuitenkin suuri, sillä esimerkiksi hindulaisopiskelijoista puolestaan 40 prosenttia ei osannut kertoa suhtautumisestaan kouluttamattomien muuttoon. Hindulaisten suhtautuminen oli selvästi muita jyrkempää.

Vähemmän koulutettuihin Suomeen muuttajiin myönteisimmin suhtautuivat vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat. Mielenpide-erot vastaajaryhmien välillä olivat jälleen suuremmat vähemmän koulutusta saaneiden muuttajien kohdalla, ja erot pienenevät muuttajan koulutustason noustessa. Korkeasti koulutettuihin muuttajiin kaikkien puolueiden kannattajat suhtautuivat hyvin positiivisesti (Liitetaulukko 52).

Kielteisimmin kouluttamattomien muuttoon suhtautuivat perussuomalaisia äänestäneet opiskelijat, joista jopa 87 prosenttia ei mielellään näkisi heidän muuttavan Suomeen. Suurimmista vastaajaryhmistä myös äänestämättä jättäneet ja keskustaa äänestäneet suhtautuivat muita torjuvammin kouluttamattomien muuttoon.

Yhteenveto: opiskelijoiden suhtautuminen eri koulutustason omaaviin Suomeen muuttajiin

- Korkeakouluopiskelijoiden suhtautuminen maahanmuuttajiin oli sitä myönteisempää, mitä korkeampi koulutus muuttajalla oli. Kouluttamattomien muuttoon kielteisesti suhtautui runsas puolet kaikista vastaajista.
- Kouluttamattomien muuttajien muuttoon miesvastaajat suhtautuivat selvästi kielteisemmin kuin naisvastaajat.
- Nuorimmat vastaajat suhtautuivat kaikkein myönteisimmin korkeakoulutettuihin ja ammatillisen koulutuksen saaneisiin muuttajiin, mutta olivat muita ikäryhmiä hieman kriittisempiä kouluttamattomien ja peruskoulutettujen muutolle.
- Ammatillisesti koulutettuihin, peruskoulutettuihin ja kouluttamattomiin muuttajiin suomalaisvastaajilla myönteisesti suhtautuvien osuus oli suurempi kuin ulkomaalaistaustaisilla vastaajilla. Toisaalta myös suomalaisista suurempi osa suhtautui kielteisesti kouluttamattomien muuttajien tuloon verrattuna ulkomaalaistaustaisiin.
- Kaikkein vähiten ansaitsevien talouksien vastaajat suhtautuivat muita hieman kriittisemmin kouluttamattomien ja peruskoulutuksen omaavien muuttajien Suomeen muuttoon. Tulos oli samansuuntainen sen mukaan, miten vastaajat arvioivat taloutensa tulot.
- Vain kotimaassa asuneet vastaajat suhtautuivat muita kriittisemmin erilaisen koulutuksen omaaviin maahanmuuttajiin.
- Henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrän kasvulla oli selkeä yhteys vastaajien myönteisyyteen maahanmuuttajia kohtaan, erityisesti vähän koulutettuihin.
- Uskontokuntiin kuulumattomissa opiskelijoissa oli muita vastaajaryhmiä enemmän kouluttamattomien ja peruskoulutettujen muutolle myönteisiä vastaajia.
- Kriittisimmin kouluttamattomien muuttoon suhtautuivat muslimi- ja buddhalaisopiskelijat, ja hindulaisopiskelijoissa epävarmojen vastaajien osuus oli suuri.
- Vähemmän koulutettuihin Suomeen muuttajiin myönteisimmin suhtautuivat vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat. Erityisen kielteisesti kouluttamattomien muuttoon suhtautuivat perussuomalaisia äänestäneet vastaajat.

6

Korkeakouluopiskelijoiden näkemykset maahanmuuton yhteiskunnallisista vaikutuksista

Ulkomaalaisten maahanmuutto herätti jo 1980-luvulla maaseudulla pelkoa. Työttömyyden ja veronmaksajien kustannuksien pelättiin lisääntyvän. Myös huumeiden ja aidsin pelko oli tavallista. Sen sijaan pääkaupunkiseudulla korostettiin tuolloin pikemminkin maahanmuuton myönteisiä vaikutuksia. Uskottiin, että kulttuurielämä rikastuu maahanmuuton lisääntyessä. Pääkaupunkiseudulla työttömyyden, levottomuuksien, huumeiden ja aidsin pelko lisääntyi vasta 1990-luvulla kasvavan maahanmuuton ja laman myötä. Vuonna 2003 enemmistö sekä pääkaupunkiseudulla että maaseudulla asuvista piti kulttuurielämän monipuolistumista maahanmuuton todennäköisenä seurauksena. Samana vuonna sekä maaseudulla että kaupungissa pelättiin mm. järjestäytyneen rikollisuuden leviämistä Suomeen. (Jaakkola 2009, 74–75.)

Tämän tutkimuksen opiskelijoilta kysyttiin, mitkä olivat heidän mielestään maahanmuuton vaikutukset yleisesti suomalaisen yhteiskunnan eri osatekijöihin eli kulttuuri-, taide- ja urheiluelämään, kansantalouteen, yrittäjyyteen, palveluhenkisyyteen, turvallisuuteen, suvaitsevaisuuteen, yhteisöllisyyteen ja suomalaiseen elämäntapaan. Vaihtoehtoina olivat maahanmuuton vahvistuminen joko paljon tai hieman, säilyminen ennallaan tai heikkeneminen joko hieman tai paljon.

Kaikki opiskelijat

Kaikkein myönteisimmät vaikutukset kyselyyn vastanneet opiskelijat uskoivat maahanmuutolla olevan kulttuuri- ja taide-elämään sekä yrittäjyyteen. Vastaajista noin 60 prosentin mielestä nämä yhteiskunnan osa-alueet vahvistuvat maahanmuuton myötä. Lisäksi palveluhenkisyys, urheiluelämä ja suvaitsevaisuus vahvistuvat noin puolen mielestä (Taulukko 44).

Taulukko 44. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielipiteet maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin, %.

Yhteiskunnan osa-alue	Vastaajien mielipide				Yhteensä, %
	Vahvistuu	Pysyy ennallaan	Heikkenee	Ei osaa sanoa	
Kansantalous	40	26	17	17	100
Yrittäjyys	60	24	6	10	100
Palveluhenkisyys	48	30	11	11	100
Kulttuuri ja taide	60	26	6	8	100
Urheilu	52	33	2	13	100
Turvallisuus	5	35	53	7	100
Suvaitsevaisuus	49	14	29	8	100
Yhteisöllisyys	30	34	24	12	100
Suomalainen elämäntapa	10	51	29	10	100

”He ovat rikkaus, jota monet eivät vain ole ymmärtäneet! Näin syrjäisenä maana on vain hyvä, että uudet kulttuurit (ruoka, musiikki, yms.) tulevat meidänkin tietoisuuteen.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Asun tällä hetkellä Malmössä, jossa maahanmuuttajia on 30% väestöstä. Vaikka Suomen mediassa kohistaan paljon Malmön maahanmuuttotilanteesta, ei se täällä ole lainkaan niin negatiivinen asia. Maahanmuuttajat ovat tuoneet mukanaan kirjavan kulttuurin, joka piristää kaupunkiympäristöä. Kuitenkin myös ongelmia löytyy...” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”Pidän monikulttuurisesta ympäristöstä ja kansainvälisyydestä paljon.” (virolainen opiskelija, nainen, amk)

”They should follow the rules and try to integrate themselves with the culture and mannerisms here. For eg, silence in the buses, cleanliness of public areas.” (Intian kansalainen, mies, yliopisto)

”immigrants need to learn how to respect the local culture and traditions (which they do NOT), and live by the rules.” (Venäjän kansalainen, mies, amk)

”Främligshat och rädsla är något som inte kan tålas. Mångkulturalism är en rikedom, otolerans är dumhet. Låt dem komma in och håll dem till samma standarder som ursprungliga finska medborgare.” (ruotsinkielinen opiskelija, mies, amk)

Ylivoimaisesti vähiten myönteisiä vaikutuksia maahanmuutolla oli vastaajien mielestä suomalaiseen elämäntapaan ja turvallisuuteen. Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että perinteinen suomalainen elämäntapa pysyy ennallaan muutonmuutosta huolimatta, ja viidennes uskoi sen heikkenevän hieman. Selvästi eniten vastaajat arvioivat turvallisuuden heikkenevän.

”Työperäisiä maahanmuuttajia tarvitaan, mutta ei liian erilaisista kulttuureista, ettei turvallisuus kärsi.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Maahanmuuton kielteisistä vaikutuksista tulisi ruveta puhumaan enemmän. Tulevaisuudessa Suomen talous tulee romahtamaan ja mitä enemmän silloin maahanmuuttajia niin sitä pahemmat ovat seuraukset niin ei-maahanmuuttajille kuin maahanmuuttajille. Suomi ottaa tällä hetkellä järkyttäviä summia syömävelkaa ja tulevaisuudessa tämä tulee jatkumaan. Tulisi ruveta kysymään maahanmuuton kannattajilta sitä, että miten tämä kustannetaan. Tähän liittyen. On rasismia se, että Suomessa kaikilta muilta sektoreilta kiristetään mutta ei maahanmuutosta/monikulttuurista.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Maahanmuuttajaryhmistä ainoastaan venäläiset - valitettavasti varsinkin yksilöiden kannalta - muodostavat ryhmän, joiden maahanmuutossa tulisi ottaa huomioon myös Suomen turvallisuuspoliittiset intressit. Niin kauan kuin Venäjä käyttää naapurimaidensa venäläisvähemmistöjä poliittisen vaikutusvaltansa vahvistamiseen rajojensa ulkopuolella, tulee Suomen ja Venäjän välisen maahanmuuton olla keskimääräistä maahanmuuttoa säännellympää. Venäjän tuleva yhteiskunnallinen kehittyminen tulee kuitenkin ottaa huomioon niin, että matkustamisen ja maahanmuuton rajoitteita on vain siinä määrin mitä turvallisuustilanne välttämättä edellyttää.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Turvallisuus on heikentynyt huomattavasti naisten osalta. Koko ajan tulee ilmi ulkomaalaisten tekemiä raiskauksia. Tunnen oloni turvattomaksi iltaisin, jos kuljen ulkona yksin ja vastaan tulee tummaihoisen mies.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

””Inget fel på invandringen så lång som det inte påverkar brott och allmän trygghet i Finland” (ruotsinkielinen opiskelija, mies, amk)

Vähäisimmät myönteiset vaikutukset maahanmuutolla oli vastaajien mielestä siis suomalaiseen turvallisuuteen ja elämäntapaan. Myös Kannianen (2010, 66) on tutkimuksessaan selvittänyt kansanedustajien näkemyksiä sääntöjenvastaisesti maahan pyrkivien ihmisten aiheuttamasta uhkasta eräille yhteiskuntaelämän

osa-alueille. Eniten he uskoivat näiden muuttajien uhkaavan nykyisten suomalaisten elintasoja ja toiseksi eniten kansanterveyttä. Kysymys turvallisuudesta maahanmuuton yhteydessä on mielenkiintoinen ottaen huomioon, että vastaajat ovat nuoria ja korkeasti koulutettuja.

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Naisopiskelijat uskoivat kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin enemmän kuin miesopiskelijat. Kaikkein eniten naiset uskoivat, että maahanmuutolla oli myönteisiä vaikutuksia maan kulttuuri- ja taide-elämään: tämän osa-alueen vahvistumiseen uskoi naisista 64 prosenttia. Lähes yhtä paljon naiset uskoivat yrittäjyyden vahvistumiseen. Miehet uskoivat eniten yrittäjyyden vahvistumiseen, mutta siihenkin vähemmän kuin naiset (Taulukko 45).

Taulukko 45. Nais- ja miesopiskelijoiden mielipiteet maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin, %.

Yhteiskunnan osa-alue	Vahvistuu		Pysyy ennallaan		Heikkenee	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
Kansantalous	40	41	27	25	13	25
Yrittäjyys	62	57	23	27	4	8
Palveluhenkisyys	52	45	29	33	8	14
Kulttuuri ja taide	64	52	24	29	3	12
Urheilu	52	52	32	34	2	4
Turvallisuus	5	6	37	30	50	60
Suvaitsevaisuus	55	40	13	16	24	38
Yhteisöllisyys	33	24	34	33	19	33
Suomalainen elämäntapa	10	10	54	43	25	38

Melko yksimielisiä naiset ja miehet olivat maahanmuuton vaikutuksista urheiluun ja kansantalouteen. Kummastakin sukupuolesta noin 40 prosenttia oli sitä mieltä, että kansantalous vahvistuu maahanmuuttajien myötä.

Miesten ja naisten käsitykset maahanmuutosta ja turvallisuudesta olivat sängen samansuuntaiset. Niinpä kummastakin sukupuolesta vain 5–6 % katsoi maahanmuutolla olevan turvallisuuteen myönteisiä vaikutuksia. Sama mielipiteiden yhtenevyys kohdistui myös ”Suomalainen elämäntapa” -kysymykseen (kts. taulukko 45).

Maahanmuuton vaikutuksesta suvaitsevaisuuteen miesten ja naisten mielipiteet sen sijaan eroavat selvästi: naiset uskovat suvaitsevuu­den vahvistumiseen selvästi miehiä enemmän.

Eri-ikäiset opiskelijat

Vanhimmat vastaajat näkivät maahanmuuton vaikutukset pääsääntöisesti nuoria positiivisemmin. Heistä muita ikäryhmiä suurempi osa oli sitä mieltä, että maahanmuutto vahvistaa yhteiskunnan eri osa-alueita. Suurimmat mielipideerot ikäryhmien välillä olivat maahanmuuton vaikutuksesta yhteisöllisyyteen ja palveluhenkisyteen. 1950-luvulla ja sitä ennen syntyneistä 74 prosenttia uskoi palveluhenkisyden vahvistumiseen, kun taas nuorimmasta vastaajaryhmästä samoin uskoi vain 46 prosenttia (Liitetaulukko 53).

Lähimpänä vastaajaryhmien mielipiteet olivat maahanmuuton vaikutuksista urheiluelämään, suomalaiseen elämäntapaan ja turvallisuuteen. Esimerkiksi urheiluelämän vahvistumiseen uskoi yli puolet kaikista ikäryhmistä, ja heikkene­miseen ei usko juuri kukaan. Hieman muita ryhmiä enemmän urheilun vahvistumiseen uskoivat 1960- tai 1970-luvulla syntyneet.

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat uskoivat suomalaisia opiskelijoita selvästi enemmän maahanmuuton yhteiskuntaa vahvistaviin vaikutuksiin. Erityisesti ulkomaalaistaustaisissa oli suomalaisia paljon enemmän niitä, jotka uskoivat maahanmuuton vahvistavan paljon yhteiskunnan eri osa-alueita (Taulukko 46). Esimerkiksi suvaitsevaisuuden vahvistumiseen uskoi molemmista vastaa­jaryhmistä puolet, mutta ulkomaalaistaustaisista selvästi suurempi osa uskoi sen vahvistuvan paljon. Mielenkiintoista oli, että myös ulkomaalaiset opiskelijat kokevat maahanmuuton eräänlaisena turvallisuusriskinä. Niinpä lähes puolet (43 %) ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista uskoi turvallisuuden heikkenevän maahanmuuton myötä.

Kaikkein suurin mielipide-ero suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä oli puolestaan suhtautumisessa kansantaloudellisiin vaikutuksiin. Suomalaisista vajaa 40 prosenttia uskoi maahanmuuton vahvistavan maamme kansantaloutta, kun taas ulkomaalaistaustaisista tähän uskoi kaksi kolmesta.

Taulukko 46. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden mielipiteet maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin, %.

Yhteiskunnan osa-alue	Vahvistuu		Pysyy ennallaan		Heikkenee	
	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen	Suomalainen	Ulkomaalais-taustainen
Kansantalous	39	65	27	12	18	8
Yrittäjyys	59	73	25	11	6	3
Palveluhenkisyys	48	64	31	15	11	6
Kulttuuri ja taide	59	73	27	12	6	6
Urheilu	51	59	34	20	2	2
Turvallisuus	4	17	35	25	54	43
Suvaitsevaisuus	50	49	14	11	29	25
Yhteisöllisyys	30	43	35	21	24	19
Suomalainen elämäntapa	9	24	52	34	30	25

Väli- ja eteläamerikkalaistaustaiset opiskelijat uskoivat muita kansalaisuuksia enemmän maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin yhteiskunnassa. Heistä huomattavasti muita suurempi osa (90 %) arvioi maahanmuuton vahvistavan Suomen kulttuuri- ja taide-elämää, ja jopa 77 prosenttia arvioi tämän osa-alueen vahvistuvan paljon. Esimerkiksi suomalaisista opiskelijoista samoin ajatteli vain viidennes. Väli- ja eteläamerikkalaiset opiskelijat olivat kaikkein vakuuttuneimpia myös maahanmuuton positiivisista vaikutuksista yrittäjyyteen, urheiluelämään ja suvaitsevaisuuteen. Vain yhteisöllisyyden vahvistumiseen aasialais- (pl. Kiina) ja afrikkalaistaustaiset uskoivat enemmän. Muutoinkin viimeksi mainitut vastaajaryhmät kuuluivat niihin kansalaisuuksiin, jotka uskoivat maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin monia muita vastaajaryhmiä enemmän (Liitetaulukko 54).

Suomalaiset vastaajat uskoivat ulkomaalaistaustaisia vähemmän, että maahanmuutto vahvistaisi kansantaloutta, yrittäjyyttä, suomalaista elämäntapaa ja varsinkin turvallisuutta. Vain 4 prosenttia suomalaisvastaajista uskoi turvallisuuden vahvistuvan, ja yli puolet uskoi sen heikkenevän.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat sekä koulutusala

Yliopisto-opiskelijoista suurempi osa kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijoista uskoi maahanmuutolla olevan positiivisia vaikutuksia suomalaiseen yhteiskuntaan. (Taulukko 47). Yhdeksästä tarkastetusta osa-alueesta kahdeksassa yliopisto-opiskelijoiden usko maahanmuuton vahvistavaan rooliin oli suurempi

kuin ammattikorkeakoululaisilla. Hämmästyttävää kyllä, kun tarkasteltiin maahanmuuttoa uhkana, näkemykset lähenivät vertailuryhmien välillä.

Taulukko 47. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden mielipiteet maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin, %.

Yhteiskunnan osa-alue	Vahvistuu		Pysyy ennallaan		Heikkenee	
	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu
Kansantalous	43	32	26	27	15	25
Yrittäjyys	63	51	23	29	4	8
Palveluhenkisyys	51	43	30	30	9	17
Kulttuuri ja taide	61	53	26	27	6	10
Urheilu	52	48	32	35	2	3
Turvallisuus	5	5	37	27	51	60
Suvaitsevaisuus	51	43	13	16	28	34
Yhteisöllisyys	31	30	35	30	23	29
Suomalainen elämäntapa	10	11	52	44	28	37

Kuten jo aiemmissa tarkasteluissa todettiin, myönteisimmin maahanmuuttoon suhtautuivat yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijat ja kielteisimmin tekniikan opiskelijat. Naisten enemmistö yhteiskuntatieteissä ei kuitenkaan yksin selitä sitä, miksi juuri tämän alan opiskelijat suhtautuivat myönteisimmin maahanmuuttoon, sillä monilla muilla aloilla naisenemmistö on vielä suurempi. Todennäköisesti alalle hakeutuvat olivat muita kiinnostuneempia yhteiskunnallisista asioista ja ongelmista (Liitetaulukko 55).

Yhteiskuntatieteellisen opiskelijat uskoivat eniten maahanmuuton vahvistavan kansantaloutta, yrittäjyyttä, palveluhenkisyttä, kulttuuri- ja taide- sekä urheiluelämää. Suurin näkemys ero näiden kahden vastaajaryhmän välillä oli maahanmuuton vaikutuksista kulttuuriin ja taiteeseen: yhteiskuntatieteellisen opiskelijoista runsas 70 prosenttia uskoi maahanmuuton vahvistavan kulttuuri- ja taide-elämää, kun tekniikan opiskelijoista tätä mieltä oli vain n. 40 prosenttia.

Yhteisöllisyyden ja suomalaisen elämäntavan vahvistumiseen uskoivat eniten palvelualojen opiskelijat. Kuitenkin heistäkin vain 16 prosenttia oli sitä mieltä, että maahanmuutolla on myönteisiä vaikutuksia suomalaiseen elämäntapaan. Tämän osa-alueen uskotaan muita osa-alueita enemmän säilyvän entisen kaltaisena. Näin uskoi 47–55 prosenttia muiden paitsi tekniikan alan opiskelijoista. Heistä lähes puolet uskoi maahanmuuton heikentävän perinteistä suomalaista elämäntapaa.

Myönteisimmin suhtautuvien vastaajien joukkoon kuuluivat myös kasvatus- ja opetusalan sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat. Juuri kasvatus- ja opetus-alalla opiskelevat uskoivat vastaajaryhmistä eniten (60 %) suvaitsevaisuuden vahvistumiseen.

Turvallisuuden vahvistumiseen vastaajat uskoivat vähiten: myönteisten osuus oli alle kymmenen prosenttia kaikkien koulutusalojen opiskelijoista. Sen sijaan yhteiskunnan turvallisuuden uskoi maahanmuuton myötä heikkenevän jopa 70 prosenttia tekniikan opiskelijoista. Myös kaupallisen alan, maa- ja metsätalouden alan sekä palvelualojen opiskelijoilla turvallisuuden heikkenemiseen uskovien osuudet olivat korkeita, 60–65 prosenttia.

Opiskelijoiden pääasiallinen asuinympäristö ja talouden tulot

Opiskelijan pääasiallisella asuinympäristöllä ei näytä olevan kovin suurta vaikutusta mielipiteisiin maahanmuuton yhteiskunnallisista vaikutuksista. Suurissa kaupungeissa asuneet opiskelijat näkivät kuitenkin maahanmuuton vaikutukset hieman myönteisemmin pienemmissä kaupungeissa ja maaseudulla eläneisiin opiskelijoihin verrattuna. Eroja vastaajaryhmien välillä oli etenkin erittäin myönteisesti (vahvistuu paljon) suhtautuvissa. Suurissa kaupungeissa asuneet opiskelijat uskoivat muita vahvemmin maahanmuuton kansantaloutta, yrittäjyyttä, palveluhenkisyttä, kulttuuri- ja taide- sekä urheiluelämää vahvistaviin vaikutuksiin. Urheiluelämän heikkenemiseen ei uskottu juuri lainkaan: asuinkunnan tyypistä riippumatta kielteisten osuus oli vain pari prosenttia (Liitetaulukko 56).

Maahanmuuton myötä tapahtuvaan yhteiskunnan eri osa-alueiden vahvistumiseen uskoivat eniten ne vastaajat, joilla talouden tulot olivat vähintään 3 000 euroa kuukaudessa, ja vähiten puolestaan pienituloisemmat vastaajat. Esimerkiksi kaksi kolmasosaa korkeimmassa tuloluokassa olevista vastaajista uskoi yrittäjyyden vahvistumiseen, kun taas alimmassa tuloluokassa samoin uskoi 58 prosenttia. Ainoastaan kulttuuri- ja taide-elämän vahvistumisen suhteen positiivisimpia (62 %) olivat tuloluokassa 1 000–1 999 €/kk olevat vastaajat (Liitetaulukko 57).

Turvallisuuden vahvistumiseen vastaajat uskoivat kaikkein vähiten. Kaikkien tuloluokkien vastaajista vähintään puolet arvioi turvallisuuden heikkenevän ja vahvistumiseen uskoi vain 5–6 prosenttia.

Kaikkein pienimmät vaikutukset vastaajat arvelevat maahanmuutolla olevan suomalaiseen elämäntapaan: kaikkien tuloluokkien vastaajista noin puolet uskoi tämän osa-alueen säilyvän entisellään maahanmuutosta huolimatta.

Tulojaan täysin tai melko riittävinä pitävät uskoivat eniten yhteiskunnan eri osa-alueiden vahvistumiseen, ja vastaavasti tuloihinsa tyytymättömmillä näin

ajattelevien osuus oli kaikkein pienin. Turvallisuuden vahvistumiseen uskoi vain muutama prosentti kaikista vastaajaryhmistä. Tulojaan täysin riittämättöminä pitävistä muita vastaajaryhmiä suurempi osa, 60 prosenttia, uskoi turvallisuuden heikkenevän (Liitetaulukko 58).

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Suomalaisten opiskelijoiden kokemus ulkomailla asumisesta näyttää lisäävän heidän luottamustaan maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin: mitä enemmän heillä oli kokemusta ulkomailla asumisesta, sitä positiivisempia olivat heidän käsityksensä maahanmuuton erilaisista vaikutuksista yhteiskuntaan. Varsinkin erittäin positiivisesti suhtautuvien (vahvistuu paljon) vastaajien osuus kasvaa johdonmukaisesti asumiskokemuksen myötä. Esimerkiksi yli 5 vuotta ulkomailla asuneista runsas 70 prosenttia oli sitä mieltä, että kulttuuri- ja taide-elämä vahvistuu, kun taas niistä, jotka eivät ole asuneet ulkomailla, samaa mieltä oli runsas puolet. Vailla ulkomailla asumisen kokemusta olevista myös lähes 60 prosenttia arvioi turvallisuuden heikkenevän maahanmuuton vaikutuksesta, mutta yli 5 vuotta ulkomailla asuneista samoin ajatteli 40 prosenttia (Liitetaulukko 59).

Kuten ulkomailla asuminenkin, myös henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä on selvästi yhteydessä positiiviseen asenteeseen maahanmuuttoa ja sen vaikutuksia kohtaan. Mitä enemmän maahanmuuttajia opiskelijat tunsivat, sitä enemmän he näkivät maahanmuutolla olevan positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan (Liitetaulukko 60).

Kaikkein positiivisin näkemys oli niillä vastaajilla, jotka tuntevat enemmän kuin 50 maahanmuuttajaa. Heistä esimerkiksi kulttuuri- ja taide-elämän vahvistumiseen uskoi vajaat 80 prosenttia ja kansantaloudenkin vahvistumiseen 60 prosenttia. Niistä vastaajista, joilla ei ollut yhtään henkilökohtaista maahanmuuttajakontaktia, puolet uskoi kulttuuri- ja taide-elämän vahvistumiseen ja vain vajaa kolmannes kansantalouden vahvistumiseen. Erityisesti niiden vastaajien osuudet kasvavat maahanmuuttajakontaktien lisääntymisen myötä, jotka olivat sitä mieltä, että yhteiskunnan eri osa-alueet vahvistuvat paljon maahanmuuton myötä.

Opiskelijoiden uskonto tai elämänkatsomus sekä puoluekanta

Kristityillä opiskelijoilla näyttäisi olevan monien muiden uskontokuntien opiskelijoita kielteisempi näkemys maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin. Heillä niiden vastaajien osuus oli suurimpia, joiden mielestä Suomen kansantalous, palveluhenkisyys ja turvallisuus heikkenevät maahanmuuton myötä. Myös uskontokuntiin kuulumattomista vastaajista muita vastaajaryhmiä suurempi osa ei usko maahanmuutolla olevan myönteisiä vaikutuksia mainittuihin osa-alueisiin (Liitetaulukko 61).

Hindulaisista ja islaminuskoisista opiskelijoista löytyy eniten niitä, jotka kokevat, että maahanmuutto vahvistaa yhteiskunnan eri osa-alueita. Neljä viidestä hindulaisvastaajasta uskoi yrittäjyyden ja palveluhenkisyyden vahvistumiseen. Islamin kannattajat puolestaan uskoivat muita enemmän urheiluelämän vahvistumiseen. Hindulaisissa, kuten myös kristityissä vastaajissa oli kuitenkin lähes 60 prosenttia sellaisia vastaajia, jotka uskoivat turvallisuustilanteen heikkenemiseen.

Vasemmistoliittoa ja vihreitä viime eduskuntavaaleissa äänestäneet opiskelijat uskoivat muiden puolueiden kannattajia enemmän kulttuuri- ja taide-elämän, yrittäjyyden, palveluhenkisyyden, suvaitsevaisuuden, urheiluelämän ja yhteisöllisyyden vahvistumiseen maahanmuuton myötä. Hieman yli 70 prosenttia heistä esimerkiksi uskoi, että maahanmuutto vaikuttaa myönteisesti kulttuuri- ja taide-elämään (Liitetaulukko 62).

Positiivisimpiin vastaajiin kuuluivat myös ruotsalaista kansanpuoluetta äänestäneet opiskelijat, joista puolet mm. uskoi kansantalouden vahvistumiseen, mikä oli enemmän kuin muissa vastaajaryhmissä. Toiseksi eniten kansantalouden vahvistumiseen uskoivat vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat.

Perussuomalaisia äänestäneillä opiskelijoilla usko maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin oli vastaajaryhmistä vähäisin: esimerkiksi kansantalouden vahvistumiseen uskoi vain kymmenesosa perussuomalaisia äänestäneistä, ja ainoastaan yksi prosentti heistä oli sitä mieltä, että kansantalous vahvistuu paljon. Myös muiden yhteiskunnan osa-alueiden merkittävään vahvistumiseen perussuomalaisia äänestäneistä vastaajista uskoi korkeintaan muutama prosentti.

Jopa yli 90 prosenttia perussuomalaisia kannattaneista vastaajista oli sitä mieltä, että turvallisuus heikkenee maahanmuuton myötä, ja 70 prosenttia uskoi suvaitsevaisuuden heikkenevän. Muiden puolueiden kannattajat eivät ole läheskään yhtä kriittisiä maahanmuuton vaikutusten suhteen.

Yhteenveto: opiskelijoiden mielipiteet maahanmuuton vaikutuksista suomalaiseen yhteiskuntaan

- Opiskelijat uskoivat maahanmuuton vahvistavan eniten kulttuuri- ja taide-elämää sekä yrittäjyyttä. Selvästi yli puolet kaikista vastaajista arvioi turvallisuuden heikkenevän. Urheiluelämän heikentymiseen ei usko juuri kukaan.
- Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat uskoivat suomalaisia opiskelijoita selvästi enemmän maahanmuuton yhteiskuntaa vahvistaviin vaikutuksiin. Muiden kansalaisuuksien vastaajiin verrattuna suomalaisista vastaajista pienempi osa uskoi, että maahanmuutto vahvistaisi kansantaloutta, yrittäjyyttä, suomalaista elämäntapaa tai varsinkaan turvallisuutta.
- Koulutusalosta yhteiskuntatieteellisen opiskelijat uskoivat eniten maahanmuuton vahvistavan yhteiskunnan eri osa-alueita. Vähiten tähän uskoivat tekniikan opiskelijat.
- Maahanmuuton myötä tapahtuvaan yhteiskunnan eri osa-alueiden vahvistamiseen uskoivat eniten ne vastaajat, joilla talouden tulot olivat vähintään 3 000 euroa kuukaudessa ja vähiten puolestaan ne vastaajat, joiden tulot olivat pienimmät eli 0–999 euroa/kuukausi.
- Mitä enemmän opiskelijoilla oli kokemusta ulkomailla asumisesta tai mitä enemmän heillä oli maahanmuuttajakontakteja, sitä vankemmin he uskoivat maahanmuuton vahvistavan yhteiskunnan eri osa-alueita, erityisesti kulttuuria ja taide-elämää.
- Kristityillä opiskelijoilla näyttäisi olevan monien muiden uskontokuntien opiskelijoita kielteisempi näkemys maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin, kuten kansantalouteen, palveluhenkisyyteen ja turvallisuuteen. Hindulaisista ja islaminuskoisista opiskelijoista löytyy taas eniten niitä, jotka kokevat, että maahanmuutto vahvistaa yhteiskunnan eri osa-alueita.
- Vasemmistoliittoa ja vihreitä viime eduskuntavaaleissa äänestäneet opiskelijat uskoivat muiden puolueiden kannattajia enemmän maahanmuuton yhteiskuntaa vahvistaviin vaikutuksiin. Kriittisimmin suhtautuivat perussuomalaisia äänestäneet.

Maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen

7

7.1. Kotoutumisen keinot

Maahanmuuttajan onnistunut kotoutuminen on ensiarvoisen tärkeää sekä maahanmuuttajan itsensä että koko yhteiskunnan kannalta. Kotoutuminen tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja sopeutuu suomalaiseen yhteiskuntaan ja omaksuu uusia tietoja, taitoja ja toimintatapoja, jotka auttavat häntä osallistumaan aktiivisesti uuden kotimaansa elämänmenoon. Toiset maahanmuuttajista kotoutuvat helposti, toiset tarvitsevat sopeutumiseen enemmän aikaa ja tukipalveluita eli kotouttamistoimia. Suomen tai ruotsin kielen taito sekä tieto suomalaisesta yhteiskunnasta olivat kotoutumisen tärkeitä edellytyksiä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012b)

Viranomaisten kotouttamistoimien tavoite on, että Suomeen muuttanut henkilö tuntee yhteiskunnalliset oikeutensa ja velvollisuutensa, sekä tuntee olevansa suomalaisen yhteiskunnan tervetullut jäsen. Viranomaiset muun muassa tukevat maahanmuuttajaa kieliopinnoissa ja auttavat työkäisiä löytämään työpaikan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012b) Toiset kotouttamistoimet vaativat taloudellista panostusta enemmän, toiset vähemmän.

Kyselyyn vastanneet korkeakouluopiskelijat saivat kertoa mielipiteensä siitä, kuinka tärkeinä he pitivät seuraavia keinoja tukea maahanmuuttajien kotoutumista: ammatillinen koulutus, tukityöllistäminen, työnhaun tukeminen, asunnonhaun tukeminen, kielen ja kulttuurin opetus, maahanmuuton alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta, kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutuksen lisääminen, syrjäytymisen ehkäisy ja taloudellinen tuki.

Kaikki opiskelijat

Kyselyyn vastanneet opiskelijat pitivät useimpia kysytyjä kotoutumisen keinoja tärkeinä. Kaikkein tärkeimpänä he pitivät kielen ja kulttuurin opetusta: yhdeksän kymmenestä vastaajasta piti sitä erittäin tärkeänä. Lähes yhtä tärkeäksi koetaan myös alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta, ja kolmantena on ammatillinen koulutus (Taulukko 48). Myös kuntien ja TE-toimistojen viranhaltijoille lähetetyssä kyselyssä (Maahanmuuttajabarometri 2012, 28–32) useat vastaajista nostivat ongelmakohtista esille kielen ja kulttuurierot.

Taulukko 48. Kaikkien opiskelijoiden mielipiteet erilaisten kotoutumistoimien merkityksestä, %.

Kotoutumisen tuki	Erittäin tärkeä	Melko tärkeä	Ei lainkaan tärkeä	Yhteensä
Kielen ja kulttuurin opetus	91	8	1	100
Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta	89	10	1	100
Ammatillinen koulutus	85	14	1	100
Työnhaun tukeminen	74	24	2	100
Syrjäytymisen ehkäisy	73	23	4	100
Vuorovaikutuksen lisääminen kantaväestön kanssa	67	29	4	100
Asunnonhaun tukeminen	54	40	6	100
Tukityöllistäminen	48	44	8	100
Taloudellinen tuki	23	59	18	100

”Suomen kieltä tulisi opettaa säännöllisesti ja jatkuvasti... Kielen ja kulttuurin opetukseen tulisi panostaa enemmän. Samoin suomalaisia tulisi valistaa maahanmuuttoa koskevilla faktoilla. Monien suomalaisten käsitys suomen maahanmuuttotilanteesta on hyvin kielteinen ja vääristynyt. (suomenkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Toivoisin, että Suomessa otettaisiin mallia vuosituhannen vaihteen Tanskasta, jossa jokaiselle maahanmuuttajalle (myös minulle suomalaiselle) tarjottiin kotiuttamistoimenpiteenä välittömästi tason mukaista kielikoulutusta. Kielikurssit ovat tarpeen kaikille maahanmuuttajille, myös länsimaista tuleville, jotta kotiutuminen sujuisi mahdollisimman mutkattomasti. Yhteinen kieli on avain yhteisöllisyyteen.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”Tiedottaminen Suomen laeista (esim. lapsien ruumiillinen kurittaminen) ja suomen kielen opettaminen ovat ensisijaisen tärkeitä paitsi työperäisille muuttajille, myös pakolaisille. Suurin osa asioista, joita kantaväestö pitää on-

gelmallisina maahanmuuttajien kanssa toimeen tulemisessa johtuu kielestä ja siitä, ettei maahanmuuttajille ole tiedotettu riittävän hyvin Suomen kulttuurista ja lakeihin liittyvistä asioista.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”Täytyy tehdä selväksi yhteiskuntamme pelisäännöt ja mitä seurauksia niiden noudattamatta jättämisestä heille seuraa. Kielen osaaminen on avain kulttuuriin, kulttuurin osaaminen ja ammatti ovat avain työpaikkaan. Töitä, etenkin pakolaisille/turvapaikanhakijoille, uskon sen olevan tärkein kotoutumisen keino. Aluksi sellaista missä kieltä ei tarvitse niin paljoa, ns. hanttihomia. Toivottavasti yritykset uskaltavat heitä palkata töihin.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

”Olisi tärkeää, että maahanmuuttajat eivät asuisi samalla alueella, vaan että heidät ripoteltaisiin kantaväestön sekaan mahdollisimman laajasti. Tämä ehkäisee ghettoutumista ja edistää maahanmuuttajien sopeutumista suomalaiseseen yhteiskuntaan. Esimerkiksi Ruotsissa on tullut pahoja sosiaalipoliittisia ja turvallisuusongelmia siitä, että kaupunkeihin on päästetty muodostumaan maahanmuuttajien lähiöitä. Sama pätee Ranskassa ja monissa muissa Euroopan maissa. Maahanmuuttajia tulisi sijoittaa tai ohjata sijoittumaan myös laajasti eri puolille Suomea samasta syystä.” (suomenkielinen opiskelija, mies, yliopisto)

“There should be more language education for people from other country” (Kiinan kansalainen, nainen, yliopisto)

“Language barrier remains the strongest restrictions on immigration in Finland. It is the one factor that affects every other including access to employment opportunities, public facilities, integration among other things.” (afrikkalainen, nainen, yliopisto)

“Wish to see less requirement in language while seeking for citizenship. There are many eligible people who cannot pass the Finnish language test and denied citizenship as a result. I will say that they should also see other good merits, like education, employment status in making decisions.” (afrikkalainen, nainen, yliopisto)

”för att undvika att alla invandrare bosätter sig i samma (lågstatus-) områden/förorter, och annars också öka blandningen av människor med olika social bakgrund i städer, borde billiga (typ stadens hyresbostäder) och dyra bostäder byggas nära varandra i samma område.” Barn till invandrare borde få extra stöd i skolan, hjälp med läxor osv, eftersom kanske ingen hemma kan

hjälpa. Invandrare borde inte heller tvingas bli egenföretagare, även om det också kan vara ett bra alternativ. Kanske arbetsgivare kunde få någon mot för att anställa invandrare.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Vähiten tärkeänä opiskelijat kokevat maahanmuuttajille annetun taloudellisen tuen. Niinpä vain vajaa neljännes opiskelijoista piti tätä tukimuotoa erittäin tärkeänä. Tukityöllistämistä opiskelijat eivät esimerkiksi pitäneet yhtä tärkeänä kotoutumiskeinona kuin työnhaun tukemista. Tämä liittyyne ainakin osittain siihen, että tukityöllistäminen vaatii enemmän taloudellisia resursseja.

”Tällä hetkellä maahanmuuttajat saavat tukia yli 2000€, joten he eivät varmasti edes viitsi etsiä töitä, kun tienaa kotona istumalla erinomaiset tulot. Suomalainen ahkerasti ammattiin opiskeleva henkilö saa ENINTÄÄN 469€/kk verojen jälkeen. Tasa-arvoa?” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

”The welfare system is flawed. Do away with support of any sort for all working class people, immigrant or local bum, and make working compulsory and work available for all without discrimination. Accept immigrants only if you can give them jobs and they don't feel 'broken' in this country. If not, stop immigration. Take care of your own and take care of immigrants already here. 110% or nothing at all. That's my policy” (aasialainen, nainen, yliopisto)

”The migrant also expect to integrate more to finnish culture and language. Not only stick to social support of the finnish governmet and the tax payer people. Every public service is got from the individual citizen deduction interms of the tax. The governmnit also facillite to the immigrants to work in every aspect, rather than waiting social befit.” (afrikkalainen, mies, amk)

”Det ekonomiska stödet till invandrare ska inte vara större än det som ges finländare (utkomststöd, studiestöd).” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Kummallakin sukupuolella kielen ja kulttuurin opetus, alkuvaiheen ohjaus ja ammatillinen koulutus erottuvat muita tukimuotoja merkittävämpinä. Tukimuotojen **tärkeysjärjestys** oli miehillä ja naisilla suunnilleen sama. Suurin eroavaisuus nais- ja miesvastaajien välillä oli se, että naiset pitivät kaikkia kysytyjä kotoutumisen keinoja tärkeämpinä kuin miehet (Taulukko 49).

Taulukko 49. Eri kotoutumistoimia tärkeänä pitävien nais- ja miesopiskelijoiden osuus, %.

Kotoutumisen tuki	Nainen	Mies
Kielen ja kulttuurin opetus	99	98
Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta	100	98
Ammatillinen koulutus	100	98
Työnhaun tukeminen	99	96
Syrjäytymisen ehkäisy	98	93
Vuorovaikutuksen lisääminen kantaväestön kanssa	98	92
Asunnonhaun tukeminen	97	89
Tukityöllistäminen	96	84
Taloudellinen tuki	88	71

Kummankaan sukupuolen mielestä maahanmuuttajien taloudellinen tukeminen ei ole läheskään yhtä tärkeä tukikeino kuin muut. Naisvastaajista kuitenkin lähes 90 prosenttia piti tätäkin tukimuotoa ainakin melko tärkeänä, miesvastaajista samoin ajatteli noin 70 prosenttia.

Eri-ikäiset opiskelijat

Eri-ikäisten vastaajien mielipiteet kielen ja kulttuurin opetuksesta, alkuvaiheen ohjauksesta ja neuvonnasta sekä ammatillisesta koulutuksesta olivat hyvin samankaltaisia: kaikki vastaajaryhmät pitivät näitä tukimuotoja hyvin tärkeinä. Korkeintaan muutama prosentti ryhmien vastaajista oli sitä mieltä, että nämä tukimuodot eivät olisi lainkaan tärkeitä (Liitetaulukko 63).

Suurimmat mielipide-erot eri-ikäisten vastaajien välillä ilmenevät siinä, kuinka suuri osa eri ikäryhmistä piti kutakin kotoutumisen keinoa erittäin tärkeänä. Eniten oli eroja suhtautumisessa taloudelliseen tukeen, asunnonhaun tukemiseen ja tukityöllistämiseen. Vanhimmista vastaajista noin 10 prosenttiyksikköä suurempi osa kuin nuorimmista vastaajista piti kysytyjä tukimuotoja erittäin tärkeinä. Esimerkiksi asunnonhaun tukemista nuorimmista vastaajista runsas puolet piti erittäin tärkeänä, ja vanhimmista vastaajista puolestaan 65 prosenttia.

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Mielipiteet kotoutumisen keinoista poikkesivat jonkin verran suomalaisten ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden välillä. Erot näkyivät ennen kaikkea siinä, pitivätkö opiskelijat mainittua tukimuotoa erittäin vai melko tärkeänä. Suurin

ero oli suhtautumisessa maahanmuuttajan alkuvaiheen ohjaukseen ja neuvontaan: yhdeksän kymmenestä suomalaisvastaajasta piti tätä tukimuotoa erittäin tärkeänä kotoutumiselle, kun ulkomaalaistaustaisista samoin ajatteli runsas 70 prosenttia. Kuitenkin ulkomaalaistaustaisistakin vastaajista lähes kaikki pitivät sitä ainakin melko tärkeänä. Suomalaisvastaajat korostavat enemmän myös kielen ja kulttuurin opetusta sekä syrjäytymisen ehkäisyä. Taloudellista tukea sen sijaan ulkomaalaistaustaisista selvästi suurempi osa, kolmannes, piti erittäin tärkeänä (Taulukko 50).

Taulukko 50. Eri kotoutumistoimia tärkeänä pitävien suomalaisten ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden osuus, %.

Kotoutumisen tuki	Suomalainen	Ulkomaalaistaustainen
Kielen ja kulttuurin opetus	99	98
Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta	99	98
Ammatillinen koulutus	99	99
Työhaun tukeminen	98	98
Syrjäytymisen ehkäisy	97	95
Vuorovaikutuksen lisääminen kantaväestön kanssa	96	96
Asunnonhaun tukeminen	93	93
Tukityöllistäminen	92	91
Taloudellinen tuki	82	86

Mielipiteet ammatillisesta koulutuksesta, työhaun tukemisesta ja vuorovaikutuksen lisäämisestä ulkomaalaisten ja kantaväestön kesken olivat molemmilla vastaajaryhmillä täysin yhteneväiset: lähes kaikki pitivät näitä keinoja vähintään melko tärkeinä maahanmuuttajan kotoutumiselle. Myös tukityöllistämistä ja asunnonhaun tukemista hieman yli 90 prosenttia molemmista vastaajaryhmistä piti vähintään melko tärkeänä.

Kun tarkastellaan opiskelijoiden mielipiteitä taustakansalaisuuden tai -alueen mukaan, huomataan, että suomalaisista vastaajista muita vastaajaryhmiä pienempi osa, runsas viidennes, piti taloudellista tukea erittäin tärkeänä maahanmuuttajan kotoutumiselle. Muita kansalaisuusryhmiä tärkeämpänä taloudellista tukea pitivät aasialaistaustaiset vastaajat: yhdeksän kymmenestä piti sitä vähintään melko tärkeänä (Liitetaulukko 64).

Kaikista muista Pohjoismaista tulleet opiskelijat pitivät kaikki syrjäytymisen ehkäisyä vähintään melko tärkeänä maahanmuuttajan kotoutumiselle. Samoin ajattelivat lähes kaikki väli- ja eteläamerikkalaiset sekä afrikkalaistaustaiset opiskelijat. Aasialaistaustaiset vastaajat eivät puolestaan pitäneet syrjäytymisen ehkäisyä aivan yhtä tärkeänä kuin muut vastaajaryhmät.

Vuorovaikutuksen lisäämistä kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä piti erittäin tärkeänä kotoutumisen keinona jopa 86 prosenttia afrikkalaistaustaisista. Sama ilmenee myös Dhalmannin (2011, 61) tutkimuksessa. Myös muista Pohjoismaista sekä Väli- ja Etelä-Amerikasta kotoisin olevat vastaajat pitivät tätä muita vastaajaryhmiä tärkeämpänä tukimuotona. Venäläistaustaiset ja EU:n ulkopuoliset eurooppalaiset olivat tämän tukimuodon suhteen hieman muita kriittisempiä. Myös asunnonhaun tukemista nämä vastaajat pitivät vähemmän tärkeänä kuin muut. Asunnonhaun tukemista kannattivat eniten afrikkalaistaustaiset vastaajat, joista 69 prosentin mielestä se oli erittäin tärkeää.

Työnsuhteen tukemisen merkityksestä maahanmuuttajan kotoutumiselle vastaajat olivat yksimielisempiä kuin monesta muusta kotoutumisen keinosta. Useimmista vastaajaryhmistä 72–76 prosenttia piti sitä erittäin tärkeänä. Tukityöllistämistä kaikkien kansalaisuusryhmien vastaajat pitivät vähemmän tärkeänä tukimuotona kuin työnsuhteen tukemista. Pohjoisamerikkalaiset arvostavat sitä muitakin vähemmän: heistä jopa viidennes ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä. Myöskään muut pohjoismaalaiset ja muista EU-maista kotoisin olevat vastaajat eivät pitäneet sitä yhtä tärkeänä kuin muut vastaajaryhmät.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat sekä opiskelijoiden koulutusala

Yliopisto-opiskelijat pitivät kaikkia kysytyjä kotoutumisen keinoja hieman tärkeämpinä kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Yliopisto-opiskelijoista 5–9 prosenttiyksikköä suurempi joukko kuin ammattikorkeakoulujen vastaajista piti syrjäytymisen ehkäisyä, kantaväestön ja maahanmuuttajien vuorovaikutuksen lisäämistä, työnsuhteen tukemista ja ammatillista koulutusta erittäin tärkeinä kotoutumisen keinoina (Taulukko 51).

Eniten mielipiteet erosivat taloudellisen tukemisen sekä maahanmuuttajien ja kantaväestön välisen vuorovaikutuksen lisäämisen merkityksestä. Melkein neljäsosa ammattikorkeakoulujen vastaajista oli sitä mieltä, että maahanmuuttajan taloudellinen tukeminen ei ole lainkaan tärkeää kotoutumiselle, kun samaa mieltä yliopistojen vastaajista oli vain 16 prosenttia. Vuorovaikutuksen lisäämistä yliopistojen vastaajista puolestaan 68 prosenttia piti erittäin tärkeänä, kun ammattikorkeakoulujen vastaajista 61 prosenttia ajatteli samoin.

Eri koulutusaloilla opiskelevien vastaajien välillä oli havaittavissa selkeitä eroja suhtautumisessa erilaisiin kotoutumisen tukimuotoihin. Kriittisimminkin eri tukimuotoihin suhtautuivat tekniikan alan opiskelijat, joista yli kolmasosa oli sitä mieltä, ettei maahanmuuttajien taloudellinen tukeminen ole lainkaan tärkeä keino edistää kotoutumista. Lähes neljäsosa myös maa- ja metsätalouden alalla sekä kaupallisella alalla opiskelevista vastaajista ajatteli samoin (Liitetaulukko 65).

Taulukko 51. Eri kotoutumistoimia tärkeänä pitävien yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden osuus, %.

Kotoutumisen tuki	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu
Kielen ja kulttuurin opetus	99	98
Alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta	99	97
Ammatillinen koulutus	99	98
Työnhaun tukeminen	98	96
Syrjäytymisen ehkäisy	97	94
Vuorovaikutuksen lisääminen kantaväestön kanssa	96	94
Asunnonhaun tukeminen	94	92
Tukityöllistäminen	93	90
Taloudellinen tuki	84	77

Yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijat puolestaan suhtautuivat kaikkein myönteisimmin maahanmuuttajien taloudelliseen tukemiseen. Kolmannes heistä oli sitä mieltä, että taloudellinen tuki on kotoutumisen kannalta erittäin tärkeää. Näin ajatteli myös lähes yhtä suuri osa kasvatustieteen ja opetusalan opiskelijoista.

Myös muita kotoutumisen keinoja kasvatustieteen ja opetusalan, humanistisen ja taidealan sekä yhteiskuntatieteellisen opiskelijat pitivät säännönmukaisesti muita aloja opiskelevia tärkeämpinä. Vastaavasti tekniikan, kaupallisen sekä maa- ja metsätalousalan opiskelijat pitivät kaikkia kotoutumisen tukimuotoja vähemmän tärkeinä kuin muut vastaajaryhmät.

Opiskelijoiden pääasiallinen asuin ympäristö ja talouden tulot

Opiskelijan pääasiallisella asuin ympäristöllä ei näytä juuri olevan yhteyttä siihen, miten tärkeänä hän piti erilaisia kotoutumisen keinoja. Kielen ja kulttuurin opetusta, alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa sekä ammatillista koulutusta kaikissa asuin ympäristöissä asuneet vastaajat pitivät vähintään melko tärkeinä. Maahanmuuttajan taloudellista tukemista sen sijaan vajaa viidennes jokaisesta vastaajaryhmästä ei pitänyt lainkaan tärkeänä (Liitetaulukko 66).

Opiskelijoiden mielipiteet erilaisista kotoutumisen keinoista eivät juuri eroa sen mukaan, millaiset kuukausitulot heidän taloudellaan oli. Hieman eroa oli taloudelliseen tukeen kielteisesti suhtautuvien vastaajien osuudessa: suurituloisimpien (vähintään 3 000 €/kk) talouksien vastaajista viidennes ei pitänyt tätä tukimuotoa lainkaan tärkeänä, kun puolestaan pienituloisimpien (alle 1 000 €/kk) talouksien vastaajista samoin ajatteli 4 prosenttiyksikköä pienempi joukko.

Myös ammatillista koulutusta suurituloisimmat pitivät hieman tärkeämpänä kuin pienituloisimmat. Erot olivat kuitenkin vähäiset (Liitetaulukko 67).

Myöskään tyytyväisyys tai tyytymättömyys oman talouden tuloihin ei aiheuta suuria eroja vastaajaryhmien mielipiteisiin eri kotoutumiskeinojen tärkeydestä. Kuten edelläkin, suurimmat erot olivat taloudelliseen tukeen kielteisesti suhtautuvien vastaajien välillä. Täysin riittämättöminä tulojaan pitävistä lähes neljäsosa ei pitänyt maahanmuuttajien taloudellista tukemista lainkaan tärkeänä, mutta sen sijaan tulojaan melko riittävinä ja melko riittämättöminä pitävistä vain 17 prosenttia ajatteli samoin. Myös tukityöllistämistä runsas kymmenesosa tuloihinsa tyytymättömmistä vastaajista ei pitänyt lainkaan tärkeänä, kun muilla ryhmillä vastaava osuus oli hieman alle kymmenesosa (Liitetaulukko 68).

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Ne suomalaiset vastaajat, jotka olivat joskus asuneet ulkomailla, pitivät useimpia maahanmuuttajien kotoutumisen tukimuotoja hieman tärkeämpinä kuin ne, joilla ei ollut lainkaan kokemusta ulkomailla asumisesta. Yli 5 vuoden oleskelu ulkomailla ei kuitenkaan kaikin paikoin lisää vastaajien myönteisyyttä. Monia tukimuotoja erittäin tärkeänä pitäviä oli 2–5 vuotta ulkomailla asuneista jopa hieman suurempi osa, kuin kauimmin ulkomailla asuneista. Suurimmillaankin vastaajaryhmien väliset erot olivat kuitenkin alle 10 prosenttiyksikköä (Liitetaulukko 69).

Kaikkein eniten vastaajaryhmät erosivat jälleen mielipiteissään maahanmuuttajien taloudellisesta tukemisesta. Yli 5 vuotta ulkomailla asuneista lähes kolmannes piti taloudellista tukea erittäin tärkeänä, kun ilman ulkomailla asumisen kokemusta olevista samoin ajatteli viidennes.

Samoin kuin ulkomailla asumisen kokemus, näyttää myös vastaajien maahanmuuttajakontaktien määrä vaikuttavan ennen kaikkea siihen, kuinka suuri osa eri vastaajaryhmistä piti kutakin maahanmuuttajan kotoutumisen tukimuotoa erittäin tärkeänä. Kuitenkin kielen ja kulttuurin opetusta sekä alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa erittäin tärkeänä pitäneiden osuus oli suurin niillä vastaajilla, joilla maahanmuuttajakontakteja oli vähemmän. Erot vastaajaryhmien välillä olivat kuitenkin hyvin pienet (Liitetaulukko 70).

Eniten mielipide-eroja vastaajaryhmien välillä oli jälleen suhtautumisessa maahanmuuttajien taloudelliseen tukemiseen. Tätä tukimuotoa erittäin tärkeänä piti melkein kolmannes niistä, joilla henkilökohtaisia maahanmuuttajakontakteja oli eniten. Sen sijaan vain viidennes niistä, joilla maahanmuuttajakontakteja ei ollut lainkaan, ajatteli samoin. Myös ammatillista koulutusta, tukityöllistämistä, työnhaun ja asunnonhaun tukemista sekä vuorovaikutuksen lisäämistä piti

erittäin tärkeänä sitä suurempi osa vastaajaryhmästä, mitä enemmän sillä oli henkilökohtaisia maahanmuuttajakontakteja.

Opiskelijoiden uskonto tai elämäkatsomus sekä puoluekanta

Kun opiskelijoiden mielipiteitä kotoutumisen keinoista tarkastellaan uskonnon tai elämäkatsomuksen mukaan, havaitaan, että sekä uskontokuntiin kuulumattomista että kristityistä vastaajista runsas 90 prosenttia piti kielen ja kulttuurin opetusta erittäin tärkeänä maahanmuuttajien kotoutumiskeinona. Lähes yhtä tärkeänä nämä vastaajaryhmät pitivät maahanmuuttajan alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa. Myös syrjäytymisen ehkäisyä näistä vastaajaryhmistä muita suurempi osa (yli 70 %) piti erittäin tärkeänä (Liitetaulukko 71).

Ammatillista koulutusta kotoutumisen edistäjänä kannattivat kaikki vastaajaryhmät. Myös työnhaun tukeminen koettiin kaikkien vastaajaryhmien taholta hyvin myönteisenä toimenpiteenä.

Uskontokuntiin kuulumattomat opiskelijat suhtautuivat muita vastaajaryhmiä hieman kriittisemmin maahanmuuttajan tukityöllistämiseen ja taloudelliseen tukemiseen. Hieman yli viidennes heistä piti esimerkiksi taloudellista tukea erittäin tärkeänä, kun esimerkiksi hindulaisista, buddhalaisista ja muslimiopiskelijoista 40 prosenttia ajatteli samoin. Buddhalaisissa oli myös taloudellista tukea vastustavia vähiten, kymmenesosa ryhmän vastaajista.

Hindulaiset vastaajat suhtautuivat moniin maahanmuuton tukimuotoihin muita uskontoryhmiä kriittisemmin. Esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisy, vuorovaihtuksen lisääminen, kielen ja kulttuurin opetus sekä ammatillinen koulutus eivät hindulaisten mielestä ole yhtä tärkeitä kuin muiden vastaajaryhmien mielestä.

Puoluekanta jakaa kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielipiteitä siitä, miten tärkeinä he pitivät erilaisia kotoutumisen tukikeinoja. Kaikki vastaajaryhmät pitivät tärkeänä kielen ja kulttuurin opetusta, alkuvaiheen ohjausta ja ammatillista koulutusta. Suurimmat mielipide-erot vastaajaryhmien välillä ilmenivät suhtautumisessa sellaisiin tukimuotoihin, joihin tarvitaan joko suoraa taloudellista tukea tai välillistä tukea esimerkiksi tukityöllistämisen muodossa (Liitetaulukko 72).

Tukityöllistämistä kannattivat eniten vihreää liittoa ja SDP:tä äänestäneet opiskelijat, joista melkein 60 prosenttia piti sitä erittäin tärkeänä kotoutumisen tukimuotona. Perussuomalaisista samoin ajatteli vain neljännes, ja noin kolmannes heistä ei pitänyt tätä tukimuotoa lainkaan tärkeänä. Seuraavaksi kriittisimpiä olivat kokoomusta ja ruotsalaista kansanpuoluetta äänestäneet sekä äänestämättä jättäneet vastaajat.

Syrjäytymisen ehkäisyn merkityksestä eri vastaajaryhmät olivat pääsääntöisesti samaa mieltä. Muita kriittisempiä olivat kuitenkin etenkin perussuomalaisten äänestäjät, joista vajaa viidennes ei kokenut tätä tukea lainkaan tärkeäksi. Hieman muita kriittisempiä tämänkin tukimuodon suhteen olivat äänestämättä jättäneet ja kokoomusta äänestäneet vastaajat.

Vihreiden, vasemmistoliiton, kristillisdemokraattien, RKP:n ja SDP:n äänestäjistä 70–80 prosenttia näki maahanmuuttajien ja kantaväestön välisen vuorovaikutuksen lisäämisen erittäin tärkeänä kotoutumistoimena. Kokoomusta kannattaneilla ja äänestämättä jättäneillä osuus oli selvästi pienempi, ja perussuomalaisia kannattaneista osuus oli alle 40 prosenttia. Viidennes heistä ei pitänyt maahanmuuttajien ja kantaväestön välisen vuorovaikutuksen lisäämistä lainkaan tärkeänä kotoutumistoimena.

Vasemmistoliittoa, vihreitä ja RKP:tä äänestäneistä vähintään 60 prosenttia piti asunnonhaun tukemista erittäin tärkeänä. Jälleen kokoomusta äänestäneillä ja äänestämättä jättäneillä tämä osuus oli selvästi pienempi. Pienin se oli perussuomalaisia äänestäneillä, joista vain viidennes piti asunnonhaun tukemista erittäin tärkeänä. Rungas neljännes heistä oli myös sitä mieltä, että se ei ole lainkaan tärkeää.

Kaikki vastaajaryhmät pitivät työnhaun tukemista tärkeämpänä kuin asunnonhaun tukemista. Vasemmistoliittoa ja vihreitä äänestäneistä opiskelijoista näin ajatteli 83 prosenttia. Kriittisimpiä olivat jälleen perussuomalaisia äänestäneet, joista alle puolet oli sitä mieltä, että työnhaun tukeminen on erittäin tärkeä kotoutumisen keino. Rungas kymmenesosa heistä ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä.

Maahanmuuttajien taloudellinen tukeminen jakaa jälleen vastaajaryhmien mielipiteitä. Vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat suhtautuivat positiivisimmin taloudelliseen tukeen: kolmannes heistä piti sitä erittäin tärkeänä. Vihreitä äänestäneistäkin samoin ajatteli noin 30 prosenttia. Kielteisimmin taloudelliseen tukemiseen suhtautuivat perussuomalaisia äänestäneet vastaajat, joista hieman yli puolet ei pitänyt taloudellista tukea lainkaan tärkeänä maahanmuuttajien kotoutumiselle. Myös kokoomusta ja keskustaa äänestäneet vastaajat kuuluivat taloudellista tukea vähiten kannattaviin. Esimerkiksi kokoomusta kannattaneista rungas neljännes ei pitänyt sitä lainkaan tärkeänä tukimuotona.

Yhteenveto: opiskelijoiden mielipiteet maahanmuuttajan kotoutumisen tukikeinoista

- Kaikkein tärkeimpänä kotoutumisen tukikeinona opiskelijat pitivät kielen ja kulttuurin opetusta. Lähes yhtä tärkeinä pidetään myös alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa sekä ammatillista koulutusta.
- Naisopiskelijat pitivät kaikkia kysytyjä kotoutumisen keinoja tärkeämpinä kuin miesopiskelijat. Eniten mielipiteet erosivat taloudellisen tuen suhteen. Tämän tuen kohdalla miesten asenteet olivat huomattavasti nihkeämpiä.
- Suomalaiset vastaajat pitivät ulkomaalaistaustaisia vastaajia tärkeämpinä maahanmuuttajan alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa, kielen ja kulttuurin opetusta ja syrjäytymisen ehkäisyä.
- Yliopisto-opiskelijat pitivät erilaisia kotoutumisen keinoja hieman tärkeämpinä kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijat.
- Yhteiskuntatieteellisen alan opiskelijat puolestaan suhtautuivat koulutusalosta myönteisimmin maahanmuuttajien taloudelliseen tukemiseen: kolmanneksen mielestä taloudellinen tuki on kotoutumisen kannalta erittäin tärkeää. Lähes yhtä myönteisesti taloudelliseen tukeen suhtautuivat kasvatustieteen ja opetusalan opiskelijat.
- Kriittisimmin eri tukimuotoihin suhtautuivat tekniikan alan opiskelijat. Yli kolmannes heistä oli sitä mieltä, ettei maahanmuuttajien taloudellinen tukeminen ole lainkaan tärkeä keino edistää kotoutumista.
- Ulkomailla asuneet vastaajat pitivät useimpia maahanmuuttajien kotoutumisen tukimuotoja hieman tärkeämpinä kuin ne, joilla ei ollut lainkaan kokemusta ulkomailla asumisesta.
- Hindulaiset vastaajat suhtautuivat moniin maahanmuuton tukimuotoihin muita uskontoryhmiä kriittisemmin, kun taas buddhalaiset tarjoaisivat taloudellista tukea selvästi muita enemmän.
- Vihreän liiton ja vasemmistoliiton äänestäjät pitivät useimpia kotoutumiskeinoja tärkeämpinä kuin muut vastaajaryhmät. Kriittisimmin kotoutustoi-
miin suhtautuivat perussuomalaisia äänestäneet vastaajat.

7.2. Millaisille maahanmuuttajille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi suunnata?

Maahanmuuttajat olivat taustaltaan ja lähtökohdiltaan hyvin erilaisia, joten heidän valmiutensa kotoutumiseenkin olivat hyvin erilaiset. On siis tärkeää miettiä, millaisille maahanmuuttajille kotoutumistukia ja -toimia tulisi erityisesti suunnata.

Lähtökohdiltaan haavoittuvimpia maahanmuuttajia olivat humanitaarisista syistä muuttaneet eli kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat, ja heissä varsinkin yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat. Muut maahanmuuttajaryhmät eli paluumuuttajat, työlliset, adoptiolapset ja työtä etsivätkin olivat pääsääntöisesti humanitaarisia muuttajia paremmassa asemassa, joskin varsinkin myös työtä etsivien taloudellinen tilanne saattaa olla huono riippuen mm. heidän perhetilanteestaan.

Kaikki opiskelijat

Kyselyyn vastanneet opiskelijat halusivat suunnata kotoutumistukea ja -toimia erityisesti humanitaarisille muuttajille. Runsas 70 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että tukea pitäisi suunnata erityisesti yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille. Seuraavaksi eniten vastaajat halusivat tukea kiintiöpakolaisia ja muitakin turvapaikanhakijoita. Vähintään jossain määrin humanitaarisia muuttajia ja työtä etsiviä tukisi yli 90 prosenttia kaikista vastaajista. (Taulukko 52).

Taulukko 52. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden mielipiteet siitä, millaisille maahanmuuttajaryhmille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi erityisesti suunnata, %.

Muuttajaryhmä	Enimmäkseen	Jossain määrin	Ei lainkaan	Yhteensä, %
Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat	72	22	6	100
Kiintiöpakolaiset	62	30	8	100
Turvapaikanhakijat	59	33	8	100
Työtä etsivät	49	44	7	100
Adoptiolapset	33	45	22	100
Työssä olevat	26	58	16	100
Paluumuuttajat	21	58	22	100

”Maahanmuuttajia ja varsinkin pakolaisia on tuettava, mutta liika muiden auttaminen voi kuitenkin koitua kohtaloksi. Maahanmuuttajia on siis otettava vastaan sen verran, että heidän elatukseen kuluva rahamäärä ei kuihduta

tukia muilta vähävaraisilta, kuten opiskelijoilta.” (suomenkielinen opiskelija, mies, amk)

”Suomen pitäisi kyetä pystyä huolehtimaan ensin omistaan, ennen kuin tuetaan maahanmuuttajia (turvapaikan hakijat ja pakolaiset poikkeus). Nuorten työttömyys vaan kasvaa eikä opintotuella elä, nimimerkillä ”50€/kk jää käteen vuokranmaksun ja puhelinlaskun jälkeen.” (suomenkielinen opiskelija, nainen, amk)

”Finland should not encourage immigration. Finnish tax payers do not have to pay for some lazy immigrants who come to live here, just because they get free social money.” (Venäjän kansalainen, mies, amk)

”I understand that people are suffering from war and come to Finland as refugee and to have better life. But government should not just feed them with tax payers money !! Take them to school and make them work! Everyone who lives in Finland should have some contribution to this country !! Don't make it too easy for lazy people!” (Kiinan kansalainen, nainen, amk)

”Vi delar denna planet och skall hjälpa varandra. Speciell hänsyn bör alltid tas till barn och barns situation. Barnen skall kunna känna trygghet och ha ett hem. De skall inte skickas tillbaka till osäkra och otrygga platser.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

”Att ta in invandrare och hjälpa dem ekonomiskt är väl helt bra, men jag anser att man nog borde koncentrera sig på det ”egna” folket före man börjar ”rädda världen”. Det finns alltför många människor i Finland som också har det svårt, kanske även svårare än en del invandrare.” (ruotsinkielinen opiskelija, nainen, yliopisto)

Vähiten kotoutumistuen tarpeessa koettiin olevan paluumuuttajien, työssä olevien ja adoptiolapsien. Enimmäkseen paluumuuttajille tukitoimia suuntaisi vain viidenes vastaajista, ja yhtä suuri osa oli sitä mieltä, että paluumuuttajat eivät tarvitse tukea lainkaan. Enimmäkseen adoptiolapsia tukisi kolmannes, mutta toisaalta viidennes ei tukisi lainkaan heitäkään. Näiden muuttajaryhmien taloudellinen tilanne onkin pääsääntöisesti humanitaarisia muuttajia parempi.

Naisopiskelijat ja miesopiskelijat

Naiset kannattivat selvästi miehiä enemmän humanitaaristen maahanmuuttajien tukemista: kun naisista jopa 80 prosenttia haluaisi suunnata tukea enimmäkseen yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille, ajatteli vain vajaa 60 prosenttia miehistä samoin. Vastaava naisten ja miesten välinen ero muidenkin turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten kohdalla oli vähintään 20 prosenttiyksikköä (Taulukko 53).

Taulukko 53. Nais- ja miesopiskelijoiden mielipiteet siitä, millaisille maahanmuuttajaryhmille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi erityisesti suunnata, %.

Muuttajaryhmä	Enimmäkseen		Jossain määrin		Ei lainkaan	
	Nainen	Mies	Nainen	Mies	Nainen	Mies
Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat	80	58	17	31	3	11
Kiintiöpakolaiset	69	49	27	36	5	15
Turvapaikanhakijat	67	45	29	40	4	15
Työtä etsivät	51	45	44	45	5	10
Adoptiolapset	35	29	46	43	20	27
Työssä olevat	25	28	61	51	13	20
Paluumuuttajat	20	21	60	54	20	25

Miesopiskelijoilla niiden vastaajien osuus, jotka kannattivat tukitoimien suuntaamista enimmäkseen työssä oleville muuttajille, oli hieman suurempi kuin naisopiskelijoilla. Toisaalta miehistä suurempi osa kuin naisista oli sitä mieltä, että työssäkäyvät muuttajat eivät tarvitse lainkaan tukea kotoutumiseen.

Kriittisimpiä miehet olivat adoptiolasten ja paluumuuttajien tukemisen suhteen, sillä neljännes heistä oli sitä mieltä, että näitä ryhmiä ei tarvitse tukea lainkaan. Myös naisista vain viidennes oli sitä mieltä, että enimmäkseen pitäisi tukea paluumuuttajia. Kuitenkin yli puolet sekä miehistä että naisista oli sitä mieltä, että paluumuuttajakin pitäisi tukea ainakin jossain määrin.

Eri-ikäiset opiskelijat

Vanhemmat vastaajat suhtautuivat nuoria myönteisemmin useimpien muuttajaryhmien kotoutumisen tukemiseen. Sen sijaan yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden tukemiseen vanhin vastaajaryhmä ei suhtautunut yhtä myönteisesti kuin nuoremmat vastaajaryhmät (Liitetaulukko 73).

Työtä etsivien kotoutumisen tukemisesta vastaajaryhmät olivat eniten samaa mieltä: lähes puolet jokaisesta ikäryhmästä tukisi enimmäkseen, ja ainakin jossain määrin tukea tarjoaisi runsas 90 prosenttia kaikkien ikäryhmien vastaajista.

Suurin ero vastaajaryhmien välillä oli puolestaan suhtautumisessa paluumuuttajien tukemiseen. Vanhimmasta vastaajaryhmästä näitä tukisi vähintään jossain määrin 91 prosenttia, kun taas nuorimmalla ikäryhmällä osuus oli 76 prosenttia.

Suomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset opiskelijat

Suomalaiset kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita myönteisempiä tukemaan humanitaaristen muuttajien kotoutumista. Niinpä myönteisimmin suomalaiset opiskelijat suhtautuivat yksintulleelle alaikäiselle turvapaikanhakijalle suunnattuun kotoutumistukeen: suomalaisvastaajista 95 prosenttia tukisi heitä ainakin jossain määrin (Taulukko 54).

Taulukko 54. Suomalaisen ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden mielipiteet siitä, millaisille maahanmuuttajaryhmille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi erityisesti suunnata, %.

Muuttajaryhmä	Enimmäkseen tai jossain määrin	
	Suomalainen	Ulkomaalaistaustainen
Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat	95	90
Kiintiöpakolaiset	92	87
Turvapaikanhakijat	93	88
Työtä etsivät	94	95
Adoptiolapset	77	88
Työssä olevat	84	88
Paluumuuttajat	78	87

Muiden kuin humanitaaristen muuttajaryhmien tukemiseen ulkomaalaistaustaiset opiskelijat sen sijaan suhtautuivat suomalaisia myönteisemmin. Vastaajaryhmien mielipiteet eroavat eniten adoptiolasten ja paluumuuttajien kohdalla: ulkomaalaistaustaisista vastaajista kymmenen prosenttiyksikköä suurempi osa kuin suomalaisvastaajista on myönteisiä näiden kahden ryhmän tukemiselle.

Suomalaisista opiskelijoista lähes neljännes ei myöskään nähnyt adoptiolasten tukemista lainkaan tärkeänä, kun ulkomaalaistaustaisista samoin ajatteli vain joka kymmenes.

Ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden tarkemmassa tarkastelussa havaitaan, että suurimmista vastaajaryhmistä väli- ja eteläamerikkalais- sekä afrikkalaistaustaisissa opiskelijoissa oli eniten niitä, jotka suuntaisivat kotoutumistoimia ja -tukia enimmäkseen adoptiolapsille. Kiinalaistaustaiset ja muualta Aasiasta

kotoisin olevat puolestaan preferoivat muita enemmän työssäkäyviä muuttajia. Lisäksi muualta Aasiasta kotoisin olevat tukisivat afrikkalaistaustaisten ohella muita enemmän myös työtä etsiviä (Liitetaulukko 74).

Muualta Pohjoismaista kotoisin olevat, suomalaiset ja pohjoisamerikkalaiset opiskelijat olivat myönteisimpiä humanitaaristen muuttajien kotoutumisen tukemiselle. Muut pohjoismaalaiset suuntaisivat kaikille humanitaarisille muuttajaryhmille tukea ainakin jossain määrin. Sen sijaan he kohdistaisivat suomalaisten vastaajien ohella muita vastaajaryhmiä vähemmän tukea esimerkiksi paluumuuttajien tukemiseen.

Muiden Pohjoismaiden opiskelijoista jopa 80 prosenttia suuntaisi tukea enimmäkseen yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille. Myös pohjois-, väli- ja eteläamerikkalaiset, suomalaiset, afrikkalaistaustaiset ja muista EU-maista kotoisin olevat opiskelijat olivat keskimääräistä myönteisempiä tämän muuttajaryhmän tukemiselle. Sen sijaan muita vähemmän yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille tukeaan suuntaisivat aasialaistaustaiset, venäläiset ja EU:n ulkopuolisen Euroopan vastaajat.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat sekä opiskelijoiden koulutusala

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden välillä oli jonkin verran eroja sen suhteen, kenelle he mieluiten haluaisivat kotoutumistukea suunnata. Ammattikorkeakoululaiset preferoivat yliopisto-opiskelijoita enemmän adoptiolapsia ja työssäkäyviä muuttajia. Yliopisto-opiskelijat sen sijaan kannattivat selvästi enemmän tuen kohdentamista humanitaarisille muuttajille. Yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille kuitenkin haluaisivat sekä yliopisto-opiskelijat että ammattikorkeakouluopiskelijat suunnata kaikkein mieluiten tukea: yliopisto-opiskelijoista 95 prosenttia ja ammattikorkeakoululaisistakin 91 prosenttia. Molemmat vastaajaryhmät haluaisivat suunnata vähiten tukea paluumuuttajille, joiden kotouttamista viidennes kummastakaan ryhmästä ei tukisi lainkaan (Taulukko 55).

Eri koulutusaloilla opiskelevien vastaajien välillä oli jonkin verran eroja siinä, mille muuttajaryhmille he haluaisivat kotoutumisen tukia enimmäkseen suunnata. Palvelualan tutkintoa opiskelevat suuntaisivat muita vastaajaryhmiä selvästi enemmän tukea varsinkin adoptiolapsille. Näitä ainakin jossain määrin tukisi 94 prosenttia palvelualalla opiskelevista vastaajista (Liitetaulukko 75).

Humanitaaristen muuttajaryhmien tukemiselle kaikkein myötämielisimpiä olivat kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen, humanistisen ja taiteen alan sekä yhteiskuntatieteen opiskelijat, joista yli 95 prosenttia suuntaisi ainakin jossain määrin tukea näille ryhmille.

Taulukko 55. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden mielipiteet siitä, millaisille maahanmuuttajille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi erityisesti suunnata, %.

Muuttajaryhmä	Enimmäkseen tai jossain määrin	
	Yliopisto	Ammattikorkeakoulu
Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat	95	91
Kiintiöpakolaiset	94	85
Turvapaikanhakijat	93	86
Työtä etsivät	94	91
Adoptiolapset	77	81
Työssä olevat	85	81
Paluumuuttajat	78	81

Muita vähemmän humanitaarisia muuttajia tukisivat puolestaan tekniikan opiskelijat, joista runsas viidennes ei tukisi lainkaan turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten kotoutumista. Yksintulleiden alaikäisten tukemiseen tekniikan opiskelijat suhtautuivat hieman myönteisemmin, mutta 15 prosenttia ei tukisi tätäkään ryhmää.

Kriittisimmin opiskelijat suhtautuivat paluumuuttajien tukemiseen. Useimmista vastaajaryhmistä 20–30 prosenttia ei haluaisi lainkaan tukea paluumuuttajien kotoutumista.

Opiskelijoiden pääasiallinen asuin ympäristö ja talouden tulot

Opiskelijan pääasiallisella asuin ympäristöllä ei näytä olevan mainittavaa yhteyttä hänen mielipiteisiinsä siitä, millaisille maahanmuuttajille kotoutumistoimia ja -tukia tulisi suunnata. Eri vastaajaryhmien mielipiteet olivat siten hyvin saman suuntaisia riippumatta siitä, millaisessa ympäristössä vastaajat olivat pääosan elämästään asuneet (Liitetaulukko 76).

Myöskään opiskelijoiden talouden tulot eivät selkeästi erottele heidän mielipiteitään siitä, millaisille maahanmuuttajille kotoutumistukea pitäisi enimmäkseen suunnata. Kaikkein yksimielisimpiä eri tuloluokkiin kuuluvat vastaajat olivat yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille suunnattavasta kotoutumistuesta: 93–95 prosenttia vastaajista tukisi näitä ainakin jossain määrin (Liitetaulukko 77).

Melko yksimielisiä eri tuloryhmien vastaajat olivat adoptiolapsille, työssä oleville ja työtä etsiville suunnattusta kotoutumistuesta. Työtä etsiviä halutaan tukea yhtä paljon kuin humanitaarisiakin muuttajia. Kaikkein suurituloisimpien talouksien vastaajat tukisivat työtä etsiviä ja humanitaarisia muuttajia kuitenkin hieman muita vähemmän.

Humanitaaristen muuttajien kotoutumista muita vähemmän tukisivat ne vastaajat, jotka pitivät taloutensa tuloja täysin riittämättöminä (Liitetaulukko 78).

Suomalaisten opiskelijoiden ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktit

Vaikka ulkomailla asuminen ja maahanmuuttajakontaktien omaaminen kasvatavatkin myönteisyyttä humanitaarista muuttoa kohtaan, ei se juurikaan ilmene myönteisempänä asenteena humanitaaristen muuttajien kotoutumisen tukemiseen. Hieman muita myönteisemmin humanitaaristen muuttajien tukemiseen suhtautuivat ne vastaajat, jotka olivat asuneet ulkomailla korkeintaan 5 vuotta, sekä ne, joilla maahanmuuttajakontakteja oli korkeintaan 50. Myös ne, jotka eivät ole asuneet ulkomailla, olivat muiden vastaajaryhmien tapaan hyvin myönteisiä yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden tukemiselle (Liitetaulukot 79 ja 80).

Paluumuuttajien tukemiselle myönteisimpiä olivat ne vastaajat, joilla oli eniten maahanmuuttajakontakteja. Hieman muita myönteisemmin tämä ryhmä suhtautui myös adoptiolapsien ja työssä olevien tukemiseen.

Opiskelijoiden uskonto tai elämänkatsomus sekä puoluekanta

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden uskonto tai elämänkatsomus näyttäisi olevan yhteydessä siihen, millaisille maahanmuuttajille opiskelijat erityisesti haluaisivat kotoutumisen tukia suunnata. Suuremmista vastaajaryhmistä uskontokuntiin kuulumattomat ja kristityt suhtautuivat myönteisimmin humanitaaristen muuttajaryhmien tukemiseen. Heistä yli 90 prosenttia tukisi humanitaarisia muuttajia ainakin jossain määrin (Liitetaulukko 81).

Hindulaiset puolestaan olivat muita kriittisempiä tukien suuntaamiselle humanitaarisista syistä muuttavien kotoutumiseen. Heistä 30 prosenttia ei tukisi lainkaan turvapaikanhakijoita, vaikka nämä olisivat yksintulleita alaikäisiäkin.

Muslimit preferoivat muita muuttajaryhmiä selvästi enemmän työtä etsivien tukemista. Uskontokuntiin kuulumattomat puolestaan tukisivat muita vastaajaryhmiä vähemmän adoptiolasten ja paluumuuttajien kotoutumista.

Puoluekannan mukaan tarkasteltuna humanitaarisista syistä muuttaneiden kotoutumisen tukemiseen kaikkein myönteisemmin suhtautuivat vasemmistoliittoa ja vihreää liittoa äänestäneet opiskelijat, joista 98 prosenttia tukisi yksintulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita ainakin jossain määrin. Muitakin puolueita äänestäneet vastaajat olivat perussuomalaisia äänestäneitä lukuun ottamatta

hyvin myönteisiä tämän ryhmän tukemiselle. Perussuomalaisia äänestäneistä yksintulleita vähintään jossain määrin tukisi 73 prosenttia. Perussuomalaisten ohella myös äänestämättä jättäneet tukisivat jonkin verran muita vastaajaryhmiä vähemmän humanitaarisia maahanmuuttajia (Liitetaulukko 82).

Kristillisdemokraatteja äänestäneet tukisivat hieman muita enemmän paluumuuttajien kotoutumista, ja työssä olevien kotoutumista puolestaan ruotsalaista kansanpuoluetta äänestäneet. Perussuomalaisia kannattaneissa vastaajissa oli eniten (31 %) sellaisia vastaajia, jotka eivät tukisi paluumuuttajia lainkaan.

Työtä etsiviä tukisi yli 90 prosenttia muiden puolueiden paitsi perussuomalaisten äänestäjistä, joista työtä etsiviä tukisi vajaat 80 prosenttia.

Yhteenveto: millaisille maahanmuuttajille kotoutumistukia ja -toimia tulisi opiskelijoiden mielestä suunnata

- Kotoutumistukea ja -toimia opiskelijat haluavat suunnata erityisesti yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille, mutta myös muille humanitaarisille muuttajille.
- Kriittisimmin opiskelijat suhtautuivat paluumuuttajien tukemiseen.
- Naisopiskelijat kannattivat selvästi miesopiskelijoita enemmän humanitaaristen maahanmuuttajien tukemista.
- Vanhemmat opiskelijat suhtautuivat nuoria myönteisemmin useimpien muuttajaryhmien tukemiseen. Vanhin opiskelijaryhmä suhtautui kuitenkin yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden tukemiseen nuorempia opiskelijaryhmiä kielteisemmin.
- Suomalaiset opiskelijat olivat ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita myönteisempiä tukemaan humanitaaristen muuttajien kotoutumista. Työssä olevien ja varsinkin paluumuuttajien ja adoptiolapsien tukemiseen ulkomaalaistaustaiset opiskelijat sen sijaan suhtautuivat suomalaisia myönteisemmin.
- Yliopisto-opiskelijat kannattivat ammattikorkeakouluopiskelijoita selvästi enemmän tuen kohdentamista humanitaarisille muuttajille. Ammattikorkeakoululaiset preferoivat enemmän adoptiolapsia ja työssäkäyviä muuttajia.
- Humanitaaristen muuttajaryhmien tukemiselle myötämielisimpiä olivat yhteiskuntatieteen, kasvatustieteen, humanistisen ja taiteen sekä kasvatustieteen ja opetusalan opiskelijat. Vähiten tukea humanitaarisille muuttajille haluavat suunnata tekniikan opiskelijat.
- Humanitaaristen muuttajien kotoutumisen tukemiselle vastaajat olivat sitä myönteisempiä, mitä korkeammat olivat heidän taloutensa tulot.
- Paluumuuttajille mieluiten tukea ohjaisivat ne, jotka olivat asuneet yli viisi vuotta ulkomailla.

- Kaikki ulkomailla asuneet opiskelijat olivat hyvin myönteisiä humanitaaristen muuttajien tukemiselle. Myönteisyys ei enää kasvanut näiden opiskelijoiden ryhmässä, joilla ulkomailla asumisen kokemusta ja maahanmuuttajakontakteja oli kaikkein eniten.
- Uskontokuntiin kuulumattomat, kristityt ja buddhalaiset suhtautuivat myönteisimmin ja hindulaiset vastaajat kielteisimmin humanitaaristen muuttajien tukemiseen.
- Humanitaarisista syistä muuttaneiden tukemiseen suhtautuivat myönteisimmin vasemmistoliittoa ja vihreää liittoa äänestäneet opiskelijat. Perussuomalaisia äänestäneet suhtautuivat kriittisimmin yleensäkin eri muuttajaryhmien tukemiseen.

8

Tulokset tiivistäen

Ulkomaalaiset työntekijät pakolaisia toivotumpia muuttajia

Opiskelijat suhtautuivat selvästi myönteisemmin ulkomaalaisten työntekijöiden maahanmuuttoon kuin pakolaisten maahanmuuttoon: puolet kaikista kyselyn vastaajista olisi valmis vastaanottamaan Suomeen aikaisempaa enemmän työntekijöitä, kun pakolaisia vastaanottaisi lisää noin 30 prosenttia. Yli kolmannes vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että pakolaisia voisi tulla Suomeen yhtä paljon kuin aiemminkin.

Tulokset olivat samansuuntaisia kuin Jaakkolan tutkimuksessa (2009, 26), jossa lähes 70 prosenttia korkea-asteen koulutuksen saaneista vastaajista olisi vastaanottanut aiempaa enemmän ulkomaalaisia työnhakijoita ja selvästi yli 40 prosenttia vastaajista enemmän myös pakolaisia. Myönteisten vastaajien osuudet olivat selvästi korkeammat kuin tämän tutkimuksen vastaajilla, vaikka arvioitavana oli ulkomaalaisten työntekijöiden, ei työnhakijoiden, muutto. Syynä voi olla silloin vallinnut korkeasuhdanne.

Mieluisimpia olisivat länsimaalaiset muuttajat

Kansalaisuudeltaan kaikkein mieluisimpia muuttajia olivat ruotsalaiset, saksalaiset, britit ja yhdysvaltalaiset, joita kaikista vastaajista vajaan 90 prosenttia näkisi mielellään muuttavan Suomeen. Myös Kiinasta ja Virosta tuleviin muuttajiin suhtauduttiin melko myönteisesti. Kielteisimmän osuuden opiskelijat puolestaan suhtautuivat romanialaisiin ja somalialaisiin maahanmuuttajiin. Heidän muuttoonsa vastaajista suurempi osa suhtautui kielteisesti kuin myönteisesti. EU-maa Romania on viime

vuosina profiloitunut mediassa kielteisesti kerjäläisiä lähettävänä maana, vaikka sieltä muutetaan Suomeen monin eri perustein.

Myös Jaakkolan (2009, 52) aiemmista tutkimuksista ilmenee, että myönteisimmin suomalaiset suhtautuvat kulttuurisesti läheisimmistä maista tuleviin maahanmuuttajiin. Venäläisiin muuttajiin opiskelijat eivät kuitenkaan suhtaudu yhtä myönteisesti kuin esimerkiksi aasialaisiin muuttajiin. Verrattaessa tuloksia Jaakkolan (2009) tuloksiin, näyttävät asenteet venäläisiä kohtaan olevan kuitenkin aiempaa myönteisempiä. Venäläisten asema oli parantunut myös somaleihin verrattuna. Jaakkolan tutkimuksessa kohderyhmänä oli koko väestö, tässä siis vain opiskelijat.

Opiskelijoiden arvioihin perustuen maahanmuuttajat voidaan kansalaisuuden perusteella jaotella kolmeen erilaiseen ryhmään. *Ensimmäisen ryhmän* muodostavat länsimaiden kansalaiset, jotka muuttavat Suomeen pääasiassa puolison, työn tai opiskelun vuoksi. Heidän elantonsa Suomessa ei ole riippuvainen sosiaalietuksista. Muuttajan kulttuuri ja ulkonäkö ovat suomalaisia lähellä. Tähän ryhmään kuuluviin maahanmuuttajiin suhtaudutaan kaikkein myönteisimmin.

Toisen selkeän ryhmän muodostavat sellaisten maiden kansalaiset, joista monet muuttavat tai ovat aiemmin muuttaneet Suomeen turvapaikanhakijoina tai pakolaisina. He ovat varsinkin alkuvaiheessa Suomessa asuessaan riippuvaisia sosiaalietuksista, koska heidän valmiutensa työllistyä ovat puutteelliset. Humanitaarisen muuton maita ovat Iran, Irak, Afganistan, Somalia ja entisen Jugoslavian maat. Kulttuuri ja ulkonäkö varsinkin Euroopan ulkopuolelta tulevilla humanitaarisilla muuttajilla poikkeavat suomalaisista.

Kolmanteen ryhmään jää maita, joiden kansalaisiin suhtautuminen vaihtelee. Asennoituminen riippuu osittain myös vastaajaryhmästä. Maat eivät ole yhtä kehittyneitä kuin länsimaat, mutta niistä ei juuri myöskään muuteta humanitaaristen syiden perusteella. Tähän ryhmään kuuluvat mm. naapurimaat Viro ja Venäjä. Ryhmään kuuluu myös Aasian maita, joista tulevilla on ahkeran työntekijän tai osaaajan maine, esimerkkinä Kiina. Myös Puola on ollut viime vuosina mediassa esillä maana, josta rekrytoidaan Suomeen työntekijöitä.

Muuttajan toiminnan mukaan tarkasteltuna työssäkäyvät muuttajat kuuluvat myös mieluisimpiin muuttajaryhmiin, erityisesti hyvässä työmarkkina-asemassa olevat, kuten asiantuntijatehtävissä toimivat muuttajat. Erityisen tervetulleita muuttajia olivat myös opiskelijat. Myös muuttajan koulutuksen mukaan tarkasteltuna muuttajat olivat sitä toivotumpia, mitä korkeampi koulutus heillä oli. Opiskelijat suhtautuivat kaikkein myönteisimmin siis itsensä kaltaisiin muuttajiin, joihin he suhtautuivat myönteisesti taustastaan riippumatta. Työttömiin, kuten myös kouluttamattomiin muuttajiin, selvästi suurempi osa vastaajista sen sijaan suhtautui kielteisesti kuin myönteisesti. Muuttoperusteiltaan mieluisimpia maahanmuuttajia olivat adoptiolapset.

Vanhemmat vastaajat nuoria myönteisempiä humanitaariselle muutolle

Kaiken ikäiset opiskelijat suosivat enemmän ulkomaalaisten työntekijöiden kuin pakolaisten maahanmuuttoa. Vanhemmat opiskelijat olivat nuoria myönteisempiä työntekijöiden ja erityisesti pakolaisten määrän lisäämiselle.

Mitä nuorempia vastaajat olivat, sitä positiivisemmin he suhtautuivat mieluisuuslistan kärjessä olevien maiden kansalaisten (Ruotsi, Saksa, Iso-Britannia, Yhdysvallat ja Kiina) Suomeen muuttoon. Sen sijaan he suhtautuivat vanhempia vastaajaryhmiä kielteisemmin niiden maiden kansalaisiin, joista muutetaan Suomeen pääasiassa humanitaarisista syistä. Myös virolaisten ja venäläisten muuton suhteen nuorimmat vastaajat olivat hieman kriittisempiä kuin vanhemmat vastaajat.

Nuoremmat opiskelijat suhtautuivat moniin muihin muuttajaryhmiin myönteisemmin kuin vanhemmat opiskelijat. Kaikkein myönteisimmin nuorimmat vastaajat suhtautuivat korkeakoulutettuihin (93 %) ja ammatillisen koulutuksen (90 %) saaneisiin muuttajiin. Heidän suhtautumisensa oli vanhempia myönteisempää myös adoptiolasten ja inkerinsuomalaisten muuttoon. Sen sijaan humanitaarisia muuttajia kohtaan heidän asenteensa oli tiukempi.

Naisopiskelijat miehiä myönteisempiä

Naisopiskelijat suhtautuivat kaikkien tarkasteltujen kansalaisuuksien muuttajiin myönteisemmin kuin miesopiskelijat. Mielisuusjärjestys oli miehillä ja naisilla kuitenkin lähes sama. Myös toiminnaltaan, muuttoperusteiltaan ja koulutukseltaan erilaisiin muuttajiin naisten suhtautuminen oli myönteisempää. Eniten naisten ja miesten mielipiteet erosivat työttömien, kouluttamattomien ja humanitaaristen muuttajien suhteen. Näihin ryhmiin miehet suhtautuivat selvästi naisia tiukemmin.

Naiset olivat selvästi pakolaismyönteisempiä kuin miehet: heistä kolmanneksen mielestä pakolaismäärää voisi kasvattaa, kun taas miehistä tätä mieltä oli vain viidennes. Kuten Jaakkolan (2009) tutkimuksessakin, kaikkein kriittisimmin pakolaisten muuttoon suhtautuivat nuoret miehet.

Suomalaiset ulkomaalaistaustaisia myönteisempiä humanitaariselle muutolle

Suomalaiset opiskelijat suhtautuivat ulkomaalaistaustaisia myönteisemmin kaikkien tarkasteltujen kansalaisuuksien Suomeen muuttoon. Vähiten suomalaisten

ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden mielipiteet erosivat humanitaaristen muuttajien kohdalla.

Suomalaiset opiskelijat suhtautuivat myös muihin tarkasteltuihin muuttajaryhmiin ulkomaalaistaustaisia myönteisemmin. Suurimmat mielipide-erot olivat suhteessa työttömiin, kouluttamattomiin ja humanitaarisiin muuttajiin. Toisaalta ulkomaalaistaustaisissa epävarmoja vastaajia oli paljon. Mahdollisesti kyse on siitä, että monella ulkomaalaistaustaisella ei ole selkeää tietoa muuttajan muuttoperusteista.

Korkeasti koulutettuihin maahanmuuttajiin sekä suomalaisista että ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista 90 prosenttia suhtautui myönteisesti. Alempien koulutustasojen muuttajiin suomalaiset opiskelijat suhtautuivat myönteisemmin.

Työntekijöiden vastaanoton suhteen erot olivat suhteellisen pieniä suomalaisten ja ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden välillä, joskin suomalaisten asenteet olivat vähän nihkeämpiä kuin ulkomaalaisilla opiskelijoilla. Sen sijaan pakolaisten vastaanoton suhteen ulkomaalaistaustaiset olivat suomalaisiin verrattuna selvästi kielteisempiä. Suomalaisista 30 prosentin mielestä pakolaisia voisi tulla Suomeen nykyistä enemmänkin, kun taas ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista vastaavan ilmoitti vain viidennes. Kannastaan epävarmoja vastaajia oli tosin ulkomaalaistaustaisissa vastaajissa huomattavasti enemmän kuin suomalaisissa vastaajissa.

Kansalaisuuksittain tarkasteltuna muut pohjoismaalaiset olivat selvästi muita vastaajia myönteisempiä eri muuttoperustein muuttavia ulkomaalaisia kohtaan. Vain inkerinsuomalaisten muuttoon suomalaiset ja venäläiset vastaajat, joille tämä muuttajaryhmä oli tutumpi, suhtautuivat heitä myönteisemmin. Muut pohjoismaalaiset, mutta myös pohjoisamerikkalaiset opiskelijat olivat muita kansalaisuuksia myönteisempiä ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten määrän lisäämiselle.

Yliopisto-opiskelijat ammattikorkeakouluopiskelijoita myönteisempiä

Yliopistoissa opiskelevat vastaajat ottaisivat Suomeen selvästi enemmän sekä työntekijöitä että pakolaisia kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Yliopisto-opiskelijoista lähes kolmannes oli pakolaismäärän lisäämisen kannalla, kun ammattikorkeakoululaisten vastaava osuus oli melkein puolet pienempi.

Yliopisto-opiskelijat suhtautuivat selvästi myönteisemmin perinteisten turvapaikanhakijamaiden kansalaisiin kuin ammattikorkeakoululaiset. Suhtautumisessa länsimaiden kansalaisiin ei ollut suuria eroja. Suurin mielipide-ero oli suhtautumisessa työttömiin ja humanitaarisin perustein maahan muuttaviin.

Pakolaisten muuttoon kielteisesti suhtautui lähes puolet ammattikorkeakoululaisista, kun yliopisto-opiskelijoiden vastaava osuus oli vajaa kolmannes.

Yhteiskuntatieteilijät myönteisimpiä, tekniikan opiskelijat kielteisimpiä

Eri koulutusalojen opiskelijoiden mielipiteet maahanmuutosta erosivat toisistaan selvästi. Myönteisin vastaajaryhmä sekä ulkomaalaisten työntekijöiden että pakolaisten maahanmuutolle olivat yhteiskuntatieteiden opiskelijat ja humanistisen sekä taidealan opiskelijat. Heistä puolet olisi valmis lisäämään pakolaisten määrää. Kaupallisen alan opiskelijat olivat myönteisiä ulkomaalaisten työntekijöiden tulon suhteen.

Yhteiskuntatieteellisen sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat suhtautuivat myönteisimmin myös eri kansalaisuuksien muuttoon ja muihin tarkasteltuihin muuttajaryhmiin. Esimerkiksi kouluttamattomiin muuttajiin yli puolet yhteiskuntatieteilijöistä suhtautui myönteisesti, kun kielteisimmistä eli tekniikan opiskelijoista myönteisiä oli vain noin viidennes. Heistä kielteisiä oli melkein 70 prosenttia.

Kielteisimmin sekä pakolaisten että ulkomaalaisten työntekijöiden muuttoon suhtautuivat puolestaan tekniikan opiskelijat, joista esimerkiksi yli puolet haluaisi pakolaisia tulevan Suomeen nykyistä vähemmän. Kielteisimmin pakolaisiin suhtautuviin kuuluivat myös kaupallisen alan sekä maa- ja metsätalouden opiskelijat, jotka palvelualojen opiskelijoiden ohella olivat kielteisimpiä myös ulkomaalaisen työvoiman muutolle.

Ulkomailla asuminen ja henkilökohtaiset maahanmuuttajakontaktit lisäävät maahanmuuttomyönteisyyttä

Opiskelijan ulkomailla asuminen ja erityisesti henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä näyttävät selvimmin olevan yhteydessä maahanmuuttoon suhtautumiseen: mitä enemmän maahanmuuttajakontakteja vastaajalla oli, sitä myönteisempi oli hänen suhtautumisensa erilaisiin maahanmuuttajiin. Henkilökohtaisten kontaktien merkityksen maahanmuuttaja-asenteisiin toi esille tutkimuksessaan myös Jaakkola (2009).

Kokemus ulkomailla asumisesta ja henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä lisäävät opiskelijoiden halukkuutta ottaa Suomeen enemmän sekä ulkomaalaisia työntekijöitä että pakolaisia. Mitä enemmän vastaajilla oli takanaan ulkomailla asuttuja vuosia, sitä enemmän he olivat valmiita lisäämään varsinkin ulkomaalaisten työntekijöiden maahanmuuttoa.

Suurimmat vastaajaryhmien väliset erot suhtautumisessa eri koulutustason muuttajiin olivat ylipäättään ulkomailla asuneiden ja asumattomien opiskelijoiden välillä. Lyhytaikainenkin ulkomailla asuminen lisäsi myönteisyyttä eri muutto-perustein muuttaviin. Yli viiden vuoden ulkomaankokemus ei kuitenkaan enää lisännyt myönteisyyttä muita kuin humanitaarisia muuttajia kohtaan.

Suurissa kaupungeissa asuneet ja suurempituloiset pääasiassa myönteisempiä

Opiskelijan pääasiallinen asuinympäristö, talouden tulotaso tai tyytyväisyys tuloihin eivät muodosta yhtä selkeitä eroja vastaajaryhmien maahanmuuttomielipiteisiin kuin useimmat muut taustatekijät. Ulkomaalaisten työntekijöiden ja pakolaisten vastaanottamiseen suurissa kaupungeissa asuneet opiskelijat näyttävät kuitenkin suhtautuvan sitä myönteisemmin, mitä isommalla paikkakunnalla he ovat pääosan elämästään viettäneet. Melkein kolmannes suurien kaupunkien vastaajista ottaisi Suomeen nykyistä enemmän pakolaisia, kun samoin ajatteli neljännes maaseudulla eläneistä. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, että kaupunkeihin maahanmuuttajia on tullut suuremmassa määrin ja aikaisemmin kuin maaseudulle, joten heihin on totuttu ja ehkä tutustuttukin paremmin kuin maaseudulla. Taloutensa tuloihin tyytyväisimmät olivat hieman myönteisempiä humanitaariselle muutolle kuin tyytymättömät.

Ateistit ja vapaa-ajattelijat sekä kristityt myönteisimmin suhtautuvia

Myönteisimmin eri muuttoperustein Suomeen muuttaviin suhtautuivat ateistit, vapaa-ajattelijat sekä kristityt opiskelijat. Ateistit ja vapaa-ajattelijat ottaisivat kuitenkin enemmän sekä pakolaisia (kolmannes) että työntekijöitä (56 %) kuin esimerkiksi kristityt, joista vain viidennes lisäisi pakolaisten määrää ja vajaa puolet työntekijöiden määrää.

Opiskelijoiden oman uskonnollisen taustan ja eri kansalaisuuksien muuttajiin suhtautuminen oli luonnollisesti yhteydessä osittain siihen, mikä uskonto on vallitseva kussakin maassa. Esimerkiksi turkkilaisiin tulijoihin muslimiopiskelijat suhtautuivat kaikkein myönteisimmin.

Opiskelijat, jotka eivät kuulu mihinkään uskontokuntaan, suhtautuivat muita vastaajaryhmiä myönteisemmin myös kouluttamattomien (41 %) Suomeen muuttolle. Kuitenkin heistäkin, kuten eri uskontojenkin opiskelijoista, kouluttamattomien muuttoon kielteisesti suhtautuvia oli myönteisiä enemmän. Torjuvimmin kouluttamattomien muuttoon suhtautuivat muslimi- ja buddhalaisopiskelijat.

Vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet myönteisimpiä, perussuomalaisien äänestäjät kielteisimpiä

Vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestäneet opiskelijat olivat johdonmukaisesti myönteisimpiä erilaisten ulkomaalaisten Suomeen muutolle. Myös humanitaarisiiin muuttajiin he suhtautuivat selvästi muita vastaajaryhmiä myönteisemmin.

Pakolais määrän lisäämisen kannalla olivat eniten vasemmistoliiton kannattajat, yli puolet. Seuraavina olivat vihreiden ja RKP:n kannattajat. Erityisen tiukka kanta oli perussuomalaisia äänestäneillä, joista vain neljä prosenttia oli pakolais määrän lisäämisen kannalla.

Perussuomalaisia äänestäneet opiskelijat suhtautuivat kaikkien ryhmien muuttoon muiden puoluekantojen opiskelijoita kielteisemmin: alle viidennes suhtautui turvapaikanhakijoiden tuloon myönteisesti, ja kielteisiä oli lähes 80 prosenttia. Erittäin kielteisesti turvapaikanhakijoiden tuloon suhtautui jopa 55 prosenttia perussuomalaisia äänestäneistä.

Yleisesti toivottuihin muuttajiin on kriittisempienkin vastaajien helppo suhtautua myönteisesti. Sen sijaan vastaajaryhmien väliset mielipide-erot tulivat esille erityisesti suhtautumisessa vähemmän toivottujen ryhmien maahanmuuttoon. Myönteisesti maahanmuuttoon suhtautuvat vastaajaryhmät olivat muita ryhmiä myönteisempiä erityisesti heikoimmassa asemassa olevia muuttajia eli työttömiä, kouluttamattomia ja humanitaarisia muuttajia kohtaan.

Kulttuuri- ja taide-elämän sekä yrittäjyyden vahvistumiseen uskotaan eniten, turvallisuuden uskotaan heikkenevän eniten

Kun kyselyyn vastanneet opiskelijat arvioivat maahanmuuton yhteiskunnallisia vaikutuksia, he uskoivat maan kulttuuri- ja taide-elämän sekä yrittäjyyden vahvistuvan eniten. Sen sijaan turvallisuuden he uskoivat heikkenevän kaikkein eniten (myös Kanninen 2010).

Pääasiassa samat vastaajaryhmät, jotka suhtautuivat myönteisemmin erilaisiin maahanmuuttajiin, uskoivat muita enemmän myös maahanmuuton yhteiskuntaa vahvistaviin vaikutuksiin. Naisopiskelijat uskoivat kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin enemmän kuin miesopiskelijat. Naiset uskoivat kaikkein eniten kulttuuri- ja taide-elämän vahvistumiseen (64 %), miehet puolestaan yrittäjyyden vahvistumiseen, mutta siihenkin vähemmän kuin naiset.

Vanhimmat vastaajat näkivät maahanmuuton vaikutukset pääsääntöisesti nuoria positiivisemmin. Lähimpänä vastaajaryhmien mielipiteet olivat maahanmuuton vaikutuksista urheiluelämään, suomalaiseen elämäntapaan ja turvallisuuteen.

Ulkomaalaistaustaiset opiskelijat uskoivat suomalaisia opiskelijoita selvästi enemmän maahanmuuton yhteiskuntaa vahvistaviin vaikutuksiin. Esimerkiksi

suvaitsevaisuuden vahvistumiseen uskoi molemmista vastaajaryhmistä puolet, mutta ulkomaalaistaustaisista selvästi suurempi osaa uskoi sen vahvistuvan paljon. Mielenkiintoista kuitenkin on, että runsas 40 prosenttia ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista uskoi turvallisuuden heikkenevän maahanmuuton myötä. Usko toisiin maahanmuuttajiin ei siis ollut korkealla.

Kaikkein suurin mielipide-ero suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä oli suhtautumisessa kansantaloudellisiin vaikutuksiin. Suomalaisista vajaa 40 prosenttia uskoi maahanmuuton vahvistavan Suomen kansantaloutta, kun taas ulkomaalaistaustaisista tähän uskoi jopa kaksi kolmesta.

Erityisesti väli- ja eteläamerikkalaistaustaiset opiskelijat uskoivat muita kansalaisuuksia enemmän maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin yhteiskunnassa. He olivat kaikkein vakuuttuneimpia myös maahanmuuton positiivisista vaikutuksista yrittäjyyteen, urheiluelämään ja suvaitsevaisuuteen. Vain yhteisöllisyyden vahvistumiseen aasialais- (pl. Kiina) ja afrikkalaistaustaiset uskoivat enemmän. Muutoinkin viimeksi mainitut vastaajaryhmät kuuluivat niihin kansalaisuuksiin, jotka uskoivat maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin monien muiden kansalaisuuksien opiskelijoita enemmän.

Yliopisto-opiskelijoiden mielestä yrittäjyys vahvistuu eniten maahanmuuton myötä ja kulttuuri ja taide toiseksi eniten. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat luottavat eniten kulttuuri- ja taide-elämän vahvistumiseen.

Maahanmuuttoon myönteisesti suhtautuvat yhteiskuntatieteellisen opiskelijat olivat positiivisia myös maahanmuuton yhteiskunnallisten vaikutusten suhteen. He uskoivat muiden koulutusalojen opiskelijoita enemmän maahanmuuton vahvistavan kansantaloutta, yrittäjyyttä, palveluhenkisyttä, kulttuuri- ja taide- sekä urheiluelämää. Myönteisimmin suhtautuvien vastaajien joukkoon kuuluivat myös kasvatus- ja opetusalan sekä humanistisen ja taidealan opiskelijat.

Suurin näkemysero yhteiskuntatieteellisen opiskelijoiden ja tekniikan opiskelijoiden välillä oli maahanmuuton vaikutuksista kulttuuriin ja taiteeseen: yhteiskuntatieteellisen opiskelijoista runsas 70 prosenttia uskoi maahanmuuton vahvistavan kulttuuri- ja taide-elämää, kun tekniikan opiskelijoista tätä mieltä oli runsas 40 prosenttia. Jälkimmäisistä myös yhteiskunnan turvallisuuden heikkenemiseen uskoi maahanmuuton jopa 70 prosenttia.

Ulkomailla asuminen ja henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä näyttävät lisäävän suomalaisten opiskelijoiden luottamusta myös yhteiskunnan eri osa-alueiden vahvistumiseen.

Kristityillä opiskelijoilla näyttäisi olevan monien muiden uskontokuntien opiskelijoita kielteisempi näkemys maahanmuuton vaikutuksista yhteiskunnan eri osa-alueisiin. Hindulaisista ja islaminuskoisista opiskelijoista löytyy puolestaan eniten niitä, jotka kokivat maahanmuuton vahvistavan yhteiskunnan eri osa-alueita.

Vasemmistoliittoa ja vihreitä viime eduskuntavaaleissa äänestäneet opiskelijat uskoivat muiden puolueiden kannattajia enemmän kulttuuri- ja taide-elämän,

yrittäjyyden, palveluhenkisyiden, suvaitsevaisuuden, urheiluelämän ja yhteisöllisyyden vahvistumiseen maahanmuuton myötä.

Perussuomalaisia äänestäneillä opiskelijoilla usko maahanmuuton positiivisiin vaikutuksiin oli vastaajaryhmistä vähäisin: esimerkiksi kansantalouden vahvistumiseen uskoi vain kymmenesosa perussuomalaisia äänestäneistä, ja ainoastaan yksi prosentti heistä oli sitä mieltä, että kansantalous vahvistuu paljon. Jopa yli 90 prosenttia perussuomalaisia kannattaneista vastaajista oli sitä mieltä, että turvallisuus heikkenee maahanmuuton myötä, ja 70 prosenttia uskoi myös suvaitsevaisuuden heikkenevän.

Suomen kielen ja kulttuurin opetus tärkeintä maahanmuuttajan kotoutumiselle

Yhdeksän kymmenestä opiskelijasta piti kielen ja kulttuurin opetusta erittäin tärkeänä maahanmuuttajan kotoutumisen tukikeinona. Lähes yhtä tärkeinä he pitivät myös alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa sekä ammatillista koulutusta. Vähiten tärkeänä opiskelijat kokivat maahanmuuttajille annetun taloudellisen tuen. Vajaa viidennes oli sitä mieltä, että maahanmuuttajan taloudellinen tukeminen ei ole lainkaan tärkeää. Tämän tukimuodon suhteen myös eri vastaajaryhmien mielipiteet erosivat eniten.

län mukaan eri tukimuotoihin suhtautumisessa ei ollut juuri eroa, mutta naiset pitivät kuitenkin kaikkia kysytyjä kotoutumisen keinoja tärkeämpinä kuin miehet. Kolme tärkeintä tukimuotoa erottuivat sekä miehillä että naisilla muita merkittävämpinä. Suurin mielipide-eroavaisuus oli taloudellisen tuen ja tukityöllistämisen suhteen.

Ulkomaalaistaustaisista selvästi suomalaisia suurempi osa, kolmannes, piti taloudellista tukea erittäin tärkeänä. Muita kansalaisuusryhmiä tärkeämpänä taloudellista tukea pitivät aasialaistaustaiset vastaajat.

Yliopisto-opiskelijat pitivät myös kaikkia kysytyjä kotoutumisen keinoja hieman tärkeämpinä kuin ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Eniten mielipiteet erosivat taloudellisen tukemisen sekä maahanmuuttajien ja kantaväestön välisen vuorovaikutuksen lisäämisen merkityksestä.

Yhteiskuntatieteellisen opiskelijat suhtautuivat eri alojen opiskelijoista kaikkein myönteisimmin maahanmuuttajien taloudelliseen tukemiseen. Kolmannes heistä oli sitä mieltä, että taloudellinen tuki on kotoutumisen kannalta erittäin tärkeää. Myös muita kotoutumisen keinoja he, kuten myös kasvatustieteen ja opetusalan, humanistisen ja taidealan sekä yhteiskuntatieteellisen opiskelijat pitivät säännönmukaisesti muita aloja opiskelevia tärkeämpinä.

Kriittisimmin eri tukimuotoihin suhtautuivat tekniikan alan opiskelijat, joista esimerkiksi yli kolmannes oli sitä mieltä, ettei maahanmuuttajien taloudellinen tukeminen ole lainkaan tärkeä keino edistää kotoutumista.

Muut pohjoismaalaiset opiskelijat pitivät kaikki syrjäytymisen ehkäisyä vähintään melko tärkeänä maahanmuuttajan kotoutumiselle. Samoin ajattelivat myös lähes kaikki väli- ja eteläamerikkalaiset sekä afrikkalaistaustaiset opiskelijat. Aasialaistaustaiset vastaajat eivät puolestaan pitäneet syrjäytymisen ehkäisyä aivan yhtä tärkeänä kuin muut vastaajaryhmät. Vuorovaikutuksen lisäämistä kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä piti erittäin tärkeänä kotoutumisen keinona jopa 86 prosenttia afrikkalaistaustaisista. Sama ilmenee myös Dhalmanin (2011, 61) tutkimuksessa.

Sekä uskontokuntiin kuulumattomista että kristityistä vastaajista runsas 90 prosenttia piti kielen ja kulttuurin opetusta erittäin tärkeänä maahanmuuttajien kotoutumiskeinona. Uskontokuntiin kuulumattomat opiskelijat suhtautuvat muita vastaajaryhmiä hieman kriittisemmin maahanmuuttajan tukityöllistämiseen ja taloudelliseen tukemiseen.

Tukityöllistämistä kannattivat eniten Vihreää liittoa ja SDP:tä äänestäneet opiskelijat, joista melkein 60 prosenttia piti sitä erittäin tärkeänä kotoutumisen tukimuotona. Perussuomalaisista samoin ajatteli vain neljännes, ja noin kolmannes heistä ei pitänyt tätä tukimuotoa lainkaan tärkeänä. Seuraavaksi kriittisimpiä olivat kokoomusta ja ruotsalaista kansanpuoluetta äänestäneet sekä äänestämättä jättäneet vastaajat.

Eniten halutaan tukea yksintulleiden alaikäisten kotoutumista

Vaikka opiskelijat näkivät Suomeen adoptoidut lapset muuttoperusteeltaan mieluisimpana muuttajaryhmänä, ei tämä ryhmä kuitenkaan ole heidän mielestään eniten kotoutumistukien tarpeessa. Ensisijaisesti adoptiovanhemmat huolehtivatkin lapsistaan. Myös Suomeen avioituvilla ja paluumuuttajilla tukiverkosto on todennäköisesti vahvempi kuin humanitaarisilla muuttajilla ja varsinkin yksintulleilla alaikäisillä turvapaikanhakijoilla. Opiskelijoista 70 prosenttia suuntaisikin kotoutumisen tukia tälle kaikkein haavoittuvimmalle muuttajaryhmälle.

Maahanmuuttoon myönteisimmin suhtautuvat vastaajaryhmät suuntaisivat muita enemmän tukitoimia humanitaarisille muuttajille. Naiset kannattivat esimerkiksi selvästi miehiä enemmän humanitaaristen maahanmuuttajien tukemista

Vanhemmat opiskelijat suhtautuivat nuoria myönteisemmin useimpien muuttajaryhmien kotoutumisen tukemiseen. Kuitenkaan yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden tukemiseen vanhin vastaajaryhmä ei suhtautunut yhtä myönteisesti kuin nuoremmat vastaajaryhmät. Suurin ero vastaajaryhmien välillä oli puolestaan suhtautumisessa paluumuuttajien tukemiseen, joille vanhimmasta vastaajaryhmästä 40 prosenttia suuntaisii enimmäkseen tukea. Nuorimmasta vastaajaryhmästä samoin ajatteli vain vajaa viidennes.

Suomalaiset opiskelijat olivat ulkomaalaistaustaisia myönteisempiä humanitaarisen maahanmuuton suhteen, ja he olivat selvästi myönteisempiä myös tukemaan humanitaaristen muuttajien kotoutumista. Ulkomaalaistaustaiset puolestaan tukisivat suomalaisia enemmän muita muuttajia. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisista opiskelijoista lähes puolet verrattuna suomalaisten opiskelijoiden kolmannekseen haluaisi tuen kohdistuvan enimmäkseen adoptiolapsille. He tuntevat ehkä tämän ryhmän itselleen läheiseksi, koska Suomeen adoptoidaan paljon lapsia ulkomailta.

Muualta Pohjoismaista kotoisin olevat, suomalaiset ja pohjoisamerikkalaiset opiskelijat olivat myönteisimpiä humanitaaristen muuttajien kotoutumisen tukemiselle. Väli- ja eteläamerikkalais- sekä afrikkalaistaustaisissa opiskelijoissa oli eniten niitä, jotka suuntaisivat kotoutumistoimia ja -tukia enimmäkseen adoptiolapsille. Kiinalaistaustaiset ja muualta Aasiasta kotoisin olevat puolestaan preferoivat muita enemmän työssäkäyviä muuttajia. Lisäksi muualta Aasiasta kotoisin olevat tukisivat afrikkalaistaustaisten ohella muita enemmän myös työtä etsiviä.

Ammattikorkeakoululaiset preferoivat yliopisto-opiskelijoita enemmän adoptiolapsia ja työssäkäyviä muuttajia. Yliopisto-opiskelijat sen sijaan kannattivat selvästi enemmän tuen kohdentamista humanitaarisille muuttajille.

Ulkomailla asumisen kokemus ja maahanmuuttajakontaktit lisäävät myönteisyyttä humanitaarisia muuttajia kohtaan, mutta ilmenee yllättävän vähän halua tukea humanitaaristen muuttajien kotoutumista muita vastaajaryhmiä enempää. Kuitenkin sellaiset vastaajat, jotka eivät olleet lainkaan asuneet ulkomailla, tai joilla ei ollut yhtään maahanmuuttajakontaktia, suhtautuivat hieman varautuneemmin humanitaaristen muuttajien kotoutumisen tukemiseen.

Uskontokuntiin kuulumattomat, kristityt ja buddhalaiset opiskelijat sekä vasemmistoliittoa ja vihreää liittoa äänestäneet opiskelijat suhtautuivat myönteisimmin humanitaaristen muuttajaryhmien tukemiseen. Perussuomalaisia äänestäneistä opiskelijoista tähän oli valmis selvästi muita pienempi osa.

Taustastaan riippumatta tämän tutkimuksen korkeakouluopiskelijat suhtautuivat hyvin myönteisesti menestyviin tai sellaisiksi olettamiinsa muuttajiin. Menestyviä muuttajia ovat korkeasti koulutetut ja työssä käyvät, erityisesti hyvissä ammatti-asemissa olevat muuttajat, mutta myös länsimaista muuttavat, joiden oletetaan kykenevän humanitaarisen muuton maista tulevia paremmin huolehtimaan omasta toimeentulostaan ilman sosiaalietuuksia.

Vähemmän myönteisesti opiskelijat suhtautuivat kouluttamattomiin, työttömiin ja humanitaarisiin maahanmuuttajiin. Suhtautumisessa näihin ryhmiin tulivat esille myös suurimmat erot eri vastaajaryhmien välillä. Maahanmuutto-myönteisyys ilmeni myönteisempänä suhtautumisena juuri haavoittuvimpien ryhmien muuttoon. On helppo toivottaa tervetulleeksi sellainen muuttaja, joka ei todennäköisesti tule käymään yhteiskunnan kukkarolla kuin sellainen, joka ainakin maassaolon alkuvaiheessa tarvitsee paljon yhteiskunnan tukea.

Maahanmuuttoasenteet näyttävät siis liittyvän pitkälti talouteen, kuten maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskeva keskustelukin (esim. Nykänen 2012). Taloudelliset perusteet näyttävät eniten painavan, kun opiskelijat punnitsevat suhtautumistaan niin maahanmuuttajiin kuin maahanmuuton vaikutuksiinkin. He suhtautuvat sitä myönteisemmin maahanmuuttajiin, mitä todennäköisimmin nämä Suomessa hankkivat oman toimeentulonsa, ja mitä paremmin heidän voidaan olettaa menestyvän taloudellisesti. Nämä muuttajat tuottavat eniten taloudellista hyötyä myös yhteiskunnalle verotulojen muodossa.

Osa opiskelijoista suhtautui hyvin kielteisesti humanitaariseen maahanmuuttoon. Humanitaariselle muutolle myönteisten ryhmien arvoihin kuuluvat ihmisläheisyys ja ns. pienen ihmisen puolustaminen, kun taas kielteisemmin suhtautuvat ryhmät edustavat ns. kovempia aloja tai taloudelliset arvot ovat heille tärkeitä. Inhimillinen suhtautuminen humanitaarisiin muuttajiin ilmenee

kuitenkin siinä, että myös kielteisemmin humanitaarisiin muuttajiin suhtautuneet vastaajaryhmät pitivät tärkeänä yksintulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kotoutumisen tukemista.

Riippuu myös henkilön omasta ajatusmaailmasta, millaisena hän näkee Suomeen suuntautuvan turvapaikanhaun, koska väärennetyillä matkustusasiakirjoilla tai ilman passia maahan saapuminen katsotaan laittomaksi maahanmuutoksi. Sen taustalla on kuitenkin sellaisten ihmisten hätä, jotka esimerkiksi sodan vuoksi joutuvat pakenemaan omasta maastaan. Kielteinen suhtautuminen voi johtua myös siitä, että uskoo osan turvapaikanhakijoista muuttavan Suomeen hyvän sosiaaliturvan ja paremman elintason vuoksi. Tarvitaan siis lisää tietoa maahanmuuton todellisista perusteista ja vaikuttimista. Kukapa esim. Syyriasta haluaisi Suomeen pelkälle ”turistimatkalta”.

On mielenkiintoista, että vastaajista turvapaikanhakijoiden muuttoon myönteisesti suhtautui kuusi prosenttiyksikköä enemmän kuin kiintiöpakolaisten muuttoon. Kiintiöpakolaisten oleskelun perusteet Suomessa on kuitenkin viranomaisten taholta selvitetty jo ennen maahan saapumista, kun sen sijaan turvapaikanhakijoiden oleskeluluvan perusteet ovat maahantulovaiheessa vielä selvittämättä. Usein ihmisten mielipiteet perustuvat yllättävän paljon myös mielikuviin tai stereotypioihin, joilla voi olla hyvinkin heikko todellisuuspohja. Tarvitaan tietoa myös maahanmuuttajiin liittyvien käsitteiden sisällöstä.

Humanitaarinen muutto on kuitenkin vain pieni osa kaikesta maahanmuutosta, vaikka se julkista maahanmuuttokeskustelua dominoikin. Suomen maahanmuuton rakennetta tarkemmin tuntemattomalle saattaa muodostua julkisen keskustelun perusteella käsitys, että humanitaaristen muuttajien määrä on suuri. Todellisuudessa heitä on kaikista maahanmuuttajista vain runsas 10 prosenttia. Humanitaarisen muuton näkyvyys johtuu osittain siitä, että nämä muuttajat eroavat suomalaisista ulkonaisesti enemmän kuin länsimaalaiset muuttajat. Dhalmann (2011, 86) puhuu näkyvistä ja näkymättömistä vähemmistöistä. Esimerkiksi venäläiset sulautuvat väkijoukkoon, elleivät he puhu venäjän kieltä, mutta sen sijaan somalit ovat jatkuvasti alttiina rasistisille ja/tai syrjiville välikohtauksille.

Humanitaarinen maahanmuutto saa osuuttaan enemmän huomiota myös sen takia, että se on muuta maahanmuuttoa ongelmakeskeisempää. Humanitaaristen muuttajien kotouttaminen on suurista kulttuurieroista johtuen haasteellisempaa. Heidän koulutustasonsa on yleensä alhaisempi kuin muiden muuttajien. Oleskelulupaprosessin läpikäytyään EU:n ulkopuolelta tulevat muuttajat näkyvät myös Maahanmuuttoviraston tilastoissa, mikä ei taas koske esimerkiksi EU-kansalaisia.

Kontaktihypoteesin mukaan tehokkain tapa vähentää ryhmien välisiä ennakkoluuloja on saattaa eri ryhmät tekemisiin keskenään. Maahanmuuton lisääntyessä suomalaisten kontaktit ulkomaalaisiin ovatkin yleistyneet. Henkilökohtaiset kontaktit Suomessa asuviin maahanmuuttajiin ovat yhteydessä myönteisiin asenteisiin ulkomaalaisten maahanmuuttoa kohtaan. Esimerkiksi Sjöblom-Immalan

(2006) tutkimuksessa ne työnantajat, jotka eivät tunteneet yhtään ulkomaalaista, suhtautuivat kielteisemmin heidän palkkaamiseensa kuin ne, joilla oli kokemusta ulkomaalaisista työntekijöistä.

Maahanmuuttoa on tarkasteltava kaksisuuntaisena prosessina (Heikkilä et al. 2011). Maahanmuuttaja olettaa saavansa itselleen etuja muuttaessaan uuteen maahan, muuten hän ei tietenkään muuttaisi. Toki hänelle koituu muutosta myös taloudellisia ja sosiaalisia kustannuksia. Myös vastaanottavalle yhteiskunnalle koituu humanitaarisesta muutosta aluksi kustannuksia, mutta ajan myötä yhteiskunta todennäköisesti myös hyötyy muuttajasta tavalla tai toisella. Maahanmuuttajat rikastuttavat ainakin maan kulttuuri-, taide- ja yrityselämää, minkä myös suurin osa tutkimuksen vastaajista allekirjoittaa. Myös yrityselämälle maahanmuuttajien panos on merkittävä.

Tällä hetkellä työvoimapula koskee lähinnä tiettyjä aloja, mutta jos se tulee laajemmassa mitassa ajankohtaiseksi, tarvitsee Suomi ulkomaalaista työvoimaa, joka tulee toimeen omilla tuloillaan. Silti Suomi on myös velvollinen osaltaan kantamaan vastuuta humanitaarisista muuttajista, sillä maailmassa on ollut ja tulee todennäköisesti aina olemaan kriisipesäkkeitä, joista lähdetään pois. Näiden tulijoiden kotouttaminen työmarkkinoille kestää, eivätkä he siten ole kovin nopeasti yhteiskunnalle tuottavia. Ihmisiin ei kuitenkaan voi suhtautua pelkästään tuotannon tekijöinä, joilla on vain taloudellista arvoa ja hyötyä Suomelle.

Kuten niin monesti aiemminkin, tuli tässäkin tutkimuksessa esille kielen ja kulttuurin opetuksen merkitys maahanmuuttajan kotoutumiselle. Silti tällä osa-alueella ilmenee edelleen huomattavia puutteita. Kielenopetukselle ei edelleenkaan ole annettu tarpeeksi resursseja, vaikka kyse on äärimmäisen tärkeästä asiasta. Asia on tärkeä myös taloudellisesta näkökulmasta katsottuna, sillä kieli-taitoinen maahanmuuttaja integroituu nopeammin myös työmarkkinoille.

Vaikka opiskelijat näkivät esimerkiksi asiantuntijat hyvin mieluisana muuttajajoukkona, he eivät samalla tavoin nähneet näiden myönteistä panosta suomalaiseen yhteiskuntaan. Kysyttäessä opiskelijoilta maahanmuuton yhteiskunnallisista vaikutuksista, näkivät he yllättävän vähän myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi kansantaloudelle. Turvallisuuden puolestaan arvioitiin heikkenevän. On vaikea tietää, millaista maahanmuuttajajoukkoa opiskelijat arvioivat kysymyksiin vastatessaan, ja kuinka paljon heidän suhtautumiseensa vaikuttaa julkinen maahanmuuttokeskustelu. Ihmisten mielipiteet perustuvat yllättävän usein erilaisiin mielikuviin, jotka kaikki eivät kaikilta osin vastaa todellisuutta. Toki tätä ei voi yleistää: yhteiskunnassa on yhä enemmän maahanmuuttajia kanssaihmisinä, ja näiden kohtaamisten kautta myös asenteet muuttuvat – näemme ihmisen ihmisenä.

Lähteet

- Card, David & Dustmann, Christian & Preston, Ian (2005). Understanding attitudes to immigration: The migration and minority module of the first European Social Survey. Discussion Paper No 03/05. Centre for Research and Analysis of Migration (CREAM). Department of Economics, University College London.
- Cimo (2012). Jäävätkö ulkomaalaiset korkeakouluopiskelijat Suomeen valmistuttuaan? Fakta Express 2/2012. <http://www.cimo.fi/palvelut/julkaisut/selvitykset>.
- Dhalmann, Hanna (2011). Yhden uhka, toisen toive? – Somaliensa ja venäläisten asumistoiveet etnisen segraatiokehityksen valossa. Kaupunkimaantieteen väitöskirja. Geotieteiden ja maantieteen laitos, Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2009). EU-MIDIS. European Union Minorities and Discrimination Survey. Main Results Report
- European Commission (2012). Discrimination in the EU in 2012. Summary. Special Eurobarometer 393. ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf.
- Guo, Shibao & Shan, Hongxia (2013). Canada. In: Schuster, Anke, Vincenza Desiderio, Maria and Urso, Giuliana (eds.): Recognition of Qualifications and Competences of Migrants. International Organization for Migration (IOM), pp. 229 – 253. Brussels.
- Haavisto, Ilkka (2012). Ovi raottuu. Suomalaisten maahanmuuttoasenteet 2012. EVA analyysi. <http://www.eva.fi/blog/2012/05/08/eva-analyysi-ovi-raottuu-suomalaisten-maahanmuuttoasenteet-2012/>.
- Heikkilä, Elli (2005). Mobile Vulnerabilities: Perspectives on the Vulnerabilities of Immigrants in the Finnish Labour Market, In Population, Space and Place. Volume 11, 485–497. www.interscience.wiley.com.
- Heikkilä, Elli & Danker, Manon & Gómez Ciriano, Emilio José & McLaughlin, Hugh & Reubsaet, Henry (2011). Working Together for Better Integration – Immigrants, Police and Social Work. Migration Studies C 18. Institute of Migration, Turku.
- Heikkilä, Elli K. & Yeoh, Brenda S. A. (Eds.) (2011). International Marriages in the Time of Globalization. Family Issues of the 21st Century.
- IOM, International Organization for Migration (2011). World Migration Report 2011. Communicating effectively about migration. Imprimerie Courand et Associés. France.
- Jaakkola, Magdalena (2008). Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Työpoliittinen tutkimus 2005. Hakapaino Oy, Helsinki.
- Jaakkola, Magdalena (2009). Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Asennemuutokset 1987–2007. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki.

- Kanniainen, Antti (2010). Kansanedustajien mielipiteitä maahanmuutosta uhkana ja mahdollisuutena. Siirtolaistutkimuksia A 35. Siirtolaisuusinstituutti. Turku.
- Kerkkänen, Tuomas (2013). Pohjoismaat myönteisiä maahanmuutolle – Etelä- ja Itä-Euroopassa jyrkät asenteet. Yle Uutiset 9.1.2013. http://yle.fi/uutiset/pohjoismaat_myonteisia_maahanmuutolle_-_etela-ja_ita-euroopassa_jyrkat_asenteet/6444219.
- Kyhä, Henna (2006). Miksi lääkäri ei kelpaa lääkäriksi? Korkeakoulutetut maahanmuuttajat vaikeasti työllistyvä ryhmä. Siirtolaisuus-Migration 3/2006, 1–9. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- Kyhä, Henna (2011). Koulutetut maahanmuuttajat työmarkkinoilla. Tutkimus korkeakoulututkinnon suorittaneiden maahanmuuttajien työllistymisestä ja työurien alusta Suomessa. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C osa 321. Kasvatustieteiden laitos, Kasvatustieteiden tiedekunta, Turun yliopisto.
- Lange, Anders & Westin, Charles (1981). Etnisk dikriminering och social identitet: Forskningsöversikt och teoretisk analys. LiberFörlag. Stockholm.
- Maahanmuuton tulevaisuus 2020 –työryhmä (2013). Maahanmuuton tulevaisuus 2020-työryhmän ehdotus. Sisäasiainministeriön julkaisuja 5/2013. Helsinki.
- Maahanmuuttovirasto (2012a). http://www.migri.fi/medialle/nimi_kaannokset/sanasto.
- Maahanmuuttovirasto (2012b). Oleskelulupatilastot. Päätökset hakuperusteen mukaan, 2011 pdf. http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/oleskelulupatilastot.
- Mattila, Markku & Björklund, Krister (2013). Tomaatteja, teollisuutta ja monikulttuurisuutta - Närpiön malli maahanmuuttajien kotouttamisessa. Aluekeskuksen tutkimuksia nro 5. Siirtolaisuusinstituutti 2013. 126 s.
- Nykänen, Anna-Maria (2012). Hyöty vai haitta, uhka vai uhri? Argumentit maahanmuuton puolesta ja vastaan Suomessa vuosina 2003–2011. Pro gradu –tutkielma. Poliittikan tutkimuksen laitos. Poliittisen historian oppiaine. Turun yliopisto.
- Rapo, Markus (2011). Kuka on maahanmuuttaja? Tieto & trendit 1/2011, Tilastokeskus. http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-02-15_003.html?s=0.
- Ristikari, Tiina (2012). Finnish Trade Unions and Immigrant Labor. Migration Studies C 22. Institute of Migration, Turku. 160 p.
- Salo, Mika (2004). Suomi suomalaisille. Argumentit maahanmuuttoa vastaan Suomessa vuosina 1990–2003. Pro gradu –tutkielma. Poliittisen historian laitos. Turun yliopisto. <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports6.pdf>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko (2012). evl.fi - Ev.lut. kirkko - Kirkon jäsenyys.
- Söderling, Ismo (2013). Riesa vai rikkaus – maahanmuuton megatrendit ja niiden vaikutukset Suomeen. Esitelmä: Kotofoorumi 18.4.2013. Helsinki, Messukeskus. <http://www.tem.fi/kotoforum> (luettu 13.5.2013).
- Tilastokeskus (2012a). Tilastotietokannat > PX-Web Statfin > Väestö/Väestörakenne.
- Tilastokeskus (2012b). Suomen väestöstä ulkomaista syntyperää olevia 4,8 prosenttia (30.11.2012). http://www.stat.fi/til/vaerak/2011/01/vaerak_2011_01_2012-11-30_tie_001_fi.html.

- Tilastokeskus (2012c). Tilastotietokannat > Tietokanta: PX-Web Statfin > Väestö/Työsäkäynti. Väestö pääasiallisen toiminnan, kansalaisuuden, ammattiaseman ja sukupuolen mukaan 2010.
- Tilastokeskus (2012d). Oppilaitosten opiskelijat ja tutkinnot 2011. Suomen virallinen tilasto. Koulutus 2012. http://www.stat.fi/til/opiskt/2011/opiskt_2011_2012-01-26_fi.pdf.
- Tilastokeskus (2012e). Väestö uskonnollisen yhdyskunnan, iän ja sukupuolen mukaan 31.12.2011. http://www.stat.fi/til/vaerak/2011/01/vaerak_2011_01_2012-11-30_tau_007_fi.html.
- Tilastokeskus (2012f). Tilastotietokannat > PX-Web Statfin > Muuttoliike.
- Tilastokeskus (2012g). Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus. Suomen virallinen tilasto, Väestö 2012.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2013a). Maahanmuuttajabarometri 2012. TEM raportteja 11/2013. Helsinki.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2013b). Palvelukyselyiden tulokset. TEM raportteja 12/2013. Helsinki.
- Työministeriö (2005). Työryhmän ehdotus hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi. Työhallinnon julkaisu 355. Helsinki. Työministeriö.
- Wahlbeck, Östen. Turkkilaiset maahanmuuttajat yrittäjinä Suomessa. Paikallinen ja transnationaali sosiaalinen pääoma. http://www.sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/janus/0105/artikkeli3_0105.pdf.
- Warinowski, Anu (2012). Maailmalle yhtenä, takaisin toisena? Suomalaisten expatriatitiperheiden lapset kulttuurisissa siirtymissä. Siirtolaisinstituutin tutkimuksia A 42. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- Westin, Charles (1984). Majoritet om minoritet.. En studie I etnisk tolerans I 80-talets Sverige: en rapport från Diskrimineringsutredning. LiberFörlag. Stockholm.

Heli Sjöblom-Immala

Tervetuloa Suomeen?

Korkeakouluopiskelijoiden asenteita mittaava

ETNOBAROMETRI 2013

Vuoden 2012 lopussa Suomessa asui noin 250 000 vierasta kieltä puhuvaa. Vuodesta 1990 lähtien maahanmuuttajien määrä Suomessa on noin kymmenkertaistunut. Moniin muihin läntisiin maihin verrattuna Suomessa on vielä tällä hetkellä selvästi vähemmän maahanmuuttajia, mutta todennäköisesti heidän määränsä jatkossakin kasvaa voimakkaasti. On siis tärkeää tietää, miten maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin Suomessa suhtaudutaan. Ensimmäinen Siirtolaisuusinstituutin toteuttama asennetutkimus selvittää tulevaisuuden potentiaalisten päättäjien – yliopisto- ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden – mielipiteitä maahanmuutosta ja maahanmuuttajista. Kyselyn vastanneet opiskelijat, joita on yhteensä 14 568, opiskelevat eri puolilla Suomea sijaitsevilla 13 korkeakoulussa. Vastanneista n. 1 100 on ulkomaalaistaustaisia.

Opiskelijat kannattavat selvästi enemmän työvoiman, kuin pakolaisten maahanmuuttoa. Myönteisimmin he suhtautuvat länsimaalaisiin, korkeasti koulutettuihin ja hyvässä työmarkkina-asemassa oleviin tulijoihin. Ulkomailla asuminen ja erityisesti henkilökohtaisten maahanmuuttajakontaktien määrä näyttää selvimmin olevan yhteydessä maahanmuuttomyönteisyyteen. Maahanmuuton yhteiskunnallisista vaikutuksista kysyttäessä uskovat opiskelijat maahanmuuton vahvistavan eniten maan kulttuuri- ja taide-elämää sekä yrittäjyyttä. Turvallisuuden puolestaan uskotaan heikkenevän eniten. Tärkeimpänä maahanmuuttajan kotoutumisen tukikeinona opiskelijat pitivät kielen ja kulttuurin opetusta. Kotoutumistukea ja -toimia he halusivat suunnata erityisesti yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille.

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Institute of Migration
www.siirtolaisuusinstituutti.fi

ISBN 978-952-5889-52-9 (painettu)
ISBN 978-952-5889-53-6 (PDF)
ISSN 0356-9659